

T.C.

Avrasya Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Ana Bilim Dalı

**TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇ AKIMLARI, BU GÖÇLERİN EMNİYET VE
ASAYİŞE ETKİLERİ VE GÖÇLERE KARŞI KOLLUK
KUVVETLERİNİN ALABİLECEĞİ TEDBİRLER**

Metin ATAK

Yüksek Lisans Tezi

TRABZON, 2016

**TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇ AKIMLARI, BU GÖÇLERİN EMNİYET VE ASAYİŞE
ETKİLERİ VE GÖÇLERE KARŞI KOLLUK KUVVETLERİNİN
ALABİLECEĞİ TEDBİRLER**

Metin ATAĞ

Avrasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı:

Yrd.Doç.Dr. Hayrettin ORHANOĞLU

Trabzon 2016

KABUL VE ONAY

Metin ATAK tarafından hazırlanan “Türkiye’de İç Göç Akımları, Bu Göçlerin Emniyet Ve Asayişe Etkileri Ve Göçlere Karşı Kolluk Kuvvetlerinin Alabileceği Tedbirler” başlıklı bu çalışma, ... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

(Unvan, Adı ve Soyadı) (Başkan) İmza

(Unvan, Adı ve Soyadı) (Danışman) İmza

(Unvan, Adı ve Soyadı) (Üye) İmza

(Unvan, Adı ve Soyadı) (Üye) İmza

(Unvan, Adı ve Soyadı) (Üye) İmza

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

İmza

Ad – Soyad

Enstitü Müdürü

T.C.
AVRASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(.../.../20.....)

TEZİ HAZIRLAYAN:
Metin ATAK

İmzası

ÖZET

ATAK, Metin. Türkiye’de İç Göç Akımları, Bu Göçlerin Emniyet Ve Asayişe Etkileri Ve Göçlere Karşı Kolluk Kuvvetlerinin Alabileceği Tedbirler, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon, 2016.

Bireylerin çeşitli sebepler ile bulunduğu yerden ayrılarak başka bir yere gidip yerleşmesine göç denir. Göçler genel olarak ülke içi yapılan iç göç ve ülke dışı yapılan dış göç şeklinde meydana gelir. Göç ekonomik, doğal, sosyal ve siyasal nedenlerle ortaya çıkar. Bu nedenlerin en başında ekonomik nedenler gelir. Bu sebepten dolayıdır ki göç genelde az gelişmiş bölgelerden gelişmiş bölgelere doğru ortaya çıkar.

Ülkemizde 1950’li yıllardan itibaren göç hareketi yoğun bir şekilde başlamış olup, buna bağlı olarak kentleşme süreci de hızlanmıştır. Göçe bağlı olarak nüfus şehirlerde artarken kırsalda azalmıştır. Ülkemizde gerçekleşen iç göçler ekonomik yönden geri kalmış doğu ve güneydoğu Anadolu bölgelerinden ağırlıklı olarak gelişmiş Marmara ve Akdeniz bölgeleri doğrultusunda meydana geldiği değerlendirilmektedir.

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de iç göç akımları, bu göçlerin emniyet ve asayişe etkileri ve göçlere karşı kolluk kuvvetlerinin alabileceği tedbirler konularında önerilerde bulunmaktır. Çalışmada genel olarak iç göçün sebepleri, emniyet ve asayişe etkileri ele alınmış, bu güne kadar yapılan inceleme ve araştırmalar ile göçe ilişkin veriler incelenerek göçlerin emniyet ve asayişe olan etkileri ortaya konulmuştur. Göçün emniyet ve asayişe olan olumsuz etkileri, işsizlik, gecekondulaşma, kültürel boşluk ve gettolaşmaya bağlı olarak suç ve mafya yapılanması üzerinde durularak, güvenlik güçleri açısından önemine dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışmanın göç ve suç arasındaki bağlantıyı ortaya koyarak kolluk kuvvetlerine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İç Göç, Emniyet, Asayiş, Suç.

ABSTRACT

ATAK, Metin. Domestic Migration Flows In Turkey, Effects Of These Migrations To Safety And Security And Precautions That Law Enforcers Can Take Against These Migrations, Master Thesis, Trabzon, 2016.

Migration, defined as going to another place to settle where they were geographically separated individuals. Migration, in general, internal migration (domestic) and external migration (between countries) form occurs. Economic, social and emerging major factors affecting migration is the income and employment for political reasons. Therefore, migration occurs in developed places for economically underdeveloped places.

The urbanization process that began with the migration of the 1950s, Turkey has also accelerated. Population due to emigration, are concentrated in certain places. Internal migration in Turkey, in line with developed western regions of the economically underdeveloped eastern regions are assumed to occur.

The aim of this study internal migration flows in Turkey, which is located in the migration of security and safety measures can be taken to influence and advise on matters of law enforcement agencies against immigration. Overall the causes of migration in this study, the effects on safety and security were discussed, examined data related to this day the immigration and immigration inspections and investigations were conducted to reveal their effects on safety and security. Negative effects of the migration of safety and security, unemployment, slum housing, with an emphasis on crime and mafia structure due to cultural gaps and ghettoization, and tried to draw attention to the importance of the security forces. The work done by revealing the connection between immigration and crime are expected to contribute to law enforcement officials.

Key Words: Internal Migrations, Safety, Public Order, Crime.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
ÖNSÖZ	xiii
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ

1.1. Göçün Tanımı	4
1.2. Göçün Nedenleri	4
1.2.1. Ekonomik Nedenler	5
1.2.1.1. İş Olanakları.....	5
1.2.1.2. Doğal Kaynakların Varlığı.....	9
1.2.1.3. Ulaşım	9
1.2.1.4. Ticaret	10
1.2.1.5. Turizm.....	10
1.2.1.6. Gelir Dağılımı	11
1.2.2. Doğal Nedenler	12
1.2.2.1. Deprem.....	13
1.2.2.1. Su Baskınları.....	14
1.2.2.3. Heyelan ve Kaya Düşmeleri	15
1.2.2.4. Çığ Düşmeleri	15
1.2.2.5. Erozyon	16
1.2.3. Sosyal Nedenler	16
1.2.3.1. Eğitim.....	16
1.2.3.2. Sağlık	19
1.2.3.3. Gelenek/Görenek	20

1.2.3.4	Hızlı Nüfus Artışı.....	20
1.2.4.	Siyasi Nedenler	21
1.2.4.1	Savaş	22
1.2.4.2	İhtilaller.....	22
1.2.4.3.	Etnik Dini Baskı.....	23
1.3.	Göç Çeşitleri	23
1.3.1.	Mübadele Göçleri (Yer Değiştirme	23
1.3.2.	Beyin Göçü	24
1.3.2.1.	Beyin Göçünün Başlıca Nedenler	25
1.3.3.	İşçi Göçleri.....	26
1.3.4.	Doğal Afetlerin Neden Olduğu Göçler	28
1.3.5.	İnsanları Göçe İten Sebepler Açısından Göçler.....	29
1.3.5.1.	Zorunlu Göçler.....	29
1.3.5.2.	Gönüllü Göçler.....	29
1.3.6.	Gidilen Yere Göre Göç Tipleri (Oluştukları Yere Göre).....	30
1.3.6.1.	İç Göçler.....	30
1.3.6.2.	Dış Göçler	33

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE İÇ GÖÇ

2.1.	İç Göç.....	36
2.2.	İç Göçün Nedenleri	36
2.3.	Türkiye’de İç Göç	38
2.3.1.	Mevsimlik Tarım Göçü.....	39
2.3.2.	Mevsimlik Tarım Dışı Göç	40
2.3.3.	Yaylacılık.....	40
2.4.	Türkiye’de Göç Hareketi Nitelikleri	42
2.5.	Türkiye’de İç Göçün Başlamasına Etki Etken Temel Faktörler	45
2.6.	Bölgelere Göre İç Göç Hareketleri	45
2.7.	İllere Göre İç Göç Hareketleri	47
2.7.1.	En Fazla Net Göç Veren İller.....	48
2.7.2.	En Fazla Net Göç Alan İller.....	51

2.8.	Göçün Sonuçları.....	54
2.8.1.	Nüfus Yönünden	55
2.8.2.	İstihdam Yönünden	56
2.8.3.	Yaşam Kalitesi Yönünden	56
2.8.4.	Kentleşme Yönünden.....	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İÇ GÖÇLERİN EMNİYET VE ASAYİŞE ETKİSİ

3.1.	Emniyet ve Asayiş Kavramları	58
3.2.	İç Göç Kaynaklı Emniyet ve Asayiş Etkileyebilecek Sorunlar	59
3.2.1	Kaynak Bölgede Ortaya Çıkan Sorunlar.....	59
3.2.2.	Gecekondulaşma	60
3.2.3.	İşsizlik	61
3.2.4.	Kültürel Boşluk	62
3.2.5.	Gettolaşma	63
3.2.6.	Suç Ve Mafya Yapılanması	64
3.2.6.1.	Adalet Sistemindeki Yetersizlik	64
3.2.6.2.	Adaletsiz Gelir Dağılımı	65
3.2.6.3.	Özenti	65
3.2.6.4.	Medyanın Yönlendirmesi.....	65
3.2.6.5.	Kolay Para Kazanma ve Lüks Hayat Arzusu.....	65
3.2.6.6.	Kurumlar Arasındaki Koordinasyonsuzluk	66
3.2.6.7.	Suçluların Cezaevlerinde Yeterli Derecede İslah Edilememesi	66
3.2.6.8.	Ahlakî Zayıflık ve Toplumsal Bozulma	66
3.2.7.	Göç Edenlerin Sağlık Sorunları	68

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İÇ GÖÇLERE KARŞI KOLLUK KUVVETLERİNİN ALABİLECEĞİ

TEDBİRLER

4.1.	Göçün Suçlara etkisi	70
4.2.	Göçün Çocuklar üzerindeki etkisi	74
4.3.	Suçü Önlemeye Yönelik Alınabilecek Tedbirler.....	75

4.4. Yasa Dışı Göçle Mücadelede Alınacak Tedbirler	77
SONUÇ	80
KAYNAKLAR	82
ÖZGEÇMİŞ	

TABLolar LISTESi

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1.	İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri, 2013..... 8
Tablo 2.	2014 Yılı Turistlik Tesisler Gelen Ve Kalanların İllere Göre Dağılımı . 11
Tablo 3.	Ülkemizde meydana gelen önemli doğal afetler 12
Tablo 4.	Türkiye’de Doğal Afetlerden Yıkılmış Konut Sayısı. 13
Tablo 5.	En Çok Taşkın Tehlikesine Maruz İller 15
Tablo 6.	2014-2015 Öğretim Yılı İllere Göre Üniversite Öğrenci Miktarları..... 17
Tablo 7.	1995-2000 döneminde Türkiye bütününde gerçekleşen eğitim amaçlı göçlerden illerin aldıkları pay 18
Tablo 8.	Mutluluk kaynağı, 2004-2015 19
Tablo 9.	Yıllara göre illerin yıllık nüfus artış hızı ve nüfus yoğunluğu, (2007-2015) 20
Tablo 10.	Göç Etme Nedenine Göre Göç Eden Nüfus ve Oranı..... 38
Tablo 11.	İllere ve Yıllara Göre Konut Satış Sayıları (2013-2015) 40
Tablo 12.	Yerleşim Yerlerine Göre Göç Eden Nüfus (1975-2000) 43
Tablo 13.	1927-2012 Yılları arasında Kırsal ve Kentsel Nüfusun Sayısal ve Yüzde Dağılımı..... 44
Tablo 14.	Türkiye’de Bölgeler İtibariyle Göç ve Gelir Oranları 1985-2000 (% olarak) 45
Tablo 15.	Bölgelerin net göç hızı (2008-2015) 47
Tablo 16.	Türkiye' de En Fazla Net Göç Veren İller 1980-2000 (% olarak) 48
Tablo 17.	Türkiye' de Göç Veren İller 2007-2015 (% olarak) 50
Tablo 18.	Türkiye’de En Fazla Net Göç Alan İller 1980-2000, (% olarak)..... 52
Tablo 19.	Türkiye' de Göç Alan İller 2007-2015 (% olarak) 53
Tablo 20.	Göç Eden Kadın Erkek Nüfusu 2008-2015 55

Tablo 21.	Yoksulluk Sınırı Yöntemlerine Göre Fert Yoksulluk Oranları (2002-2009)	56
Tablo 22.	1955'ten 2002'ye Gecekondu Sayısı ve Gecekondu Nüfusun Değişimi	60

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1.	Türkiye'nin Ocak 2015 İşsizlik Şeması 6
Şekil 2.	Türkiye'de İşsizlik Oranları (2002 – 2015) 7
Şekil 3:	Enerji ve Tabii Kaynaklar Haritası..... 9
Şekil 4:	Deprem Bölgesi Haritası 14
Şekil 5:	Türkiye'deki öğrenci sayısı..... 17
Şekil 6.	Ocak-Şubat 2016 Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) Türkiye İstatistikleri 21
Şekil 7:	Göç Örneği 24
Şekil 8:	Beyin Göçü Nedenleri..... 26
Şekil 9:	Türkiye Göç Haritası..... 27
Şekil 10:	Göç Örneği 28
Şekil 11:	Göç Örneği 29
Şekil 12:	Zorunlu Göçler 30
Şekil 13:	Gönüllü Göçler 31
Şekil 14:	Göç Çeşitleri..... 31
Şekil 15:	Türkiye Göç Haritası..... 32
Şekil 16:	Türkiye Dış Göç Haritası 33
Şekil 17.	Yurtdışından Türkiye'ye Giriş Yapanlar (2005 – 2015)..... 34
Şekil 18:	Türkiye'den Yurtdışından Çıkış Yapanlar (2005 – 2015) 35
Şekil 19:	Türkiye'de Mevsimlik Göç Örneği 39
Şekil 20:	Türkiye'nin Mevsimlik Göç Haritası 39
Şekil 21.	Mevsimlik Tarım İşçiliği Yapılan İller 41
Şekil 22.	Türkiye'de Bölgeler İtibariyle Göç ve Gelir Oranları 1985-2000 (% olarak) 46
Şekil 23:	Türkiye' de En Fazla Net Göç Veren İller (1980-2000)..... 48

Şekil 24.	Türkiye’de En Fazla Net Göç Alan İller (1980-2000)	52
Şekil 25:	Göçün Sonuçları	54
Şekil 26.	Olayların Olduğu Bölge Haritası	73
Şekil 27:	Ceza infaz kurumunda bulunan kişi sayısı, 31 Aralık, 2010-2014	76

ÖNSÖZ

Bu tez Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Halkla İlişkiler Anabilim Dalında, Yüksek Lisans programında yapılan bir çalışmadır. Çalışmalarım esnasında verilere ulaşmada bazı zorluklar yaşasam da arkadaşlarımın desteği sayesinde tüm zorlukların üstesinden gelebildim. Bu zorlukların aşımında;

Yüksek Lisans danışmanlığımı üstlenen, tez konusunun seçimi, planlanması ve çalışmaların yürütülmesi aşamasında ilgisini esirgemeyen, çalışmalarımın her aşamasında bilgi ve tecrübelerini bana aktaran sayın hocam Yrd.Doç.Dr. Hayrettin ORHANOĞLU'na teşekkür ediyorum.

Ayrıca tez çalışmalarımında mesleki bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım mesai arkadaşım Tarkan ÇİL'e, eksik kaldığım hususlarda yardımlarını benden esirgemeyen Halil YILDIRIM Bey'e ve çalışmamda emeği geçen Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığında görevli tüm arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum.

Metin ATAK

Trabzon 2016

KISALTMALAR

- TSSB** :Travma Sonrası Stres Bozukluğu
- TÜİK** :Türkiye İstatistik Kurumu
- UNHCR** :Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
- TKGM** :Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü

GİRİŞ

Göç, tüm toplumları ve toplulukları etkileyen, pozitif ve negatif yönlere sahip olan bir olgudur. Neredeyse insanlık tarihi ile bütünleşik olarak anılan bu olgu toplumları ve toplulukları etkileyen bir değişkendir. Göç olgusu, temelinde sosyal bir hareket olmasına karşın, ekonomik yaşamdan kültüre kadar hayatın her yönünü etkileyen temel değişim araçlarından bir tanesidir. Göç, özünde yer değiştirme hareketi olarak tanımlansa da, toplumun sosyal, kültürel, ekonomik, politik yapısı ile yakından ilişkili olup, onu derinden etkileyen bir sosyal olaydır.

Ekonomik, siyasi, kültürel gibi birçok faktöre bağlı olarak gelişen göç hareketi, yine aynı yönlerde toplumu etkileyen ve sonuçlara sahip olan bir olgudur. Göç olgusunun gelişimini tek taraflı olarak incelemek yanlış olabilmektedir. Hem göç alan, hem de göç veren merkezlerin niteliksel ve niceliksel özelliklerinin belirlenmesi ve merkezlerin karakteristik özellikleri ile beraber analiz edilmesi gerekmektedir. Göç olgusu iç ve dış göç olarak iki ayrı kısımda incelenmektedir. İçgöç kendi ülke sınırları içerisinde ekonomik siyasi sosyal ve doğal sebeplerden dolayı bir yerden başka bir yere daimi veya geçici olarak gidip yerleşmesi olarak tanımlanırken, dış göç ise uzun süre kalmak ve çalışmak yada yerleşmek amacıyla bir ülke sınırlarını her iki yönden aşarak yapılan nüfus hareketleridir.

Ülkemizde görülen göçlerin nedenleri ekonomik, siyasi, sosyal ve doğal nedenler olarak sıralayabiliriz. Göçün genelde ekonomik yönden geri kalmış illerden gelişmiş illere doğru olduğu görülmekte olup, Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre göçün en önemli sebebinin ekonomik sebepler olduğunu söylemek doğru olacaktır. Göç devamlılığı olan durdurulamaz bir faaliyettir. Göçler neticesinde göç alan ve veren bölgelerde birçok emniyet ve asayiş etkileyen sorunlar meydana gelmektedir. Bizim için önemli olan ve tezimizin de asıl temelini oluşturan iç göçlerin emniyet ve asayiş etkilerinin neler olduğuna değinmeden önce günlük hayatta da sıklıkla duyduğumuz emniyet ve asayiş kavramlarının ne olduğuna bakmak gerekir.

Emniyet; Devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik sabotaj, tehlike ve kazaları önlemek için alınan hukuka uygun önlemlerin tümü ve bu önlemlerin alınmış

bulunduğu hal”, asayiş kavramını ise “Hukuka uygun önlemlerin alınması sonucu devlete, topluma kişilere, mal ve eşyalara yönelik, tehlike kaza ve sabotajların söz konusu olmadığı bir ortam, düzensizlik ve karışıklıkların önlendiği, hayatın normal akışının sağlandığı hâl, dirlik ve düzenin varlığı konusunda kamuda yaratılan yerleşik ve yaygın inanç” olarak tanımlamaktadır.

Emniyet ve Asayiş insan yaşamının olmazsa olmazıdır. Tüm canlılar için zaruri ihtiyaçlardan sonra koruma ve korunma ihtiyacı en başta gelen ihtiyaçtır.

İç Göç Kaynaklı Emniyet ve Asayiş Etkileyebilecek Sorunları şöyle sıralayabiliriz.

- ✓ Kaynak Bölgede Ortaya Çıkan Sorunlar
- ✓ Gecekondulaşma
- ✓ İşsizlik
- ✓ Kültürel Boşluk
- ✓ Gettolaşma
- ✓ Suç Ve Mafya Yapılanması
- ✓ Göç Edenlerin Sağlık Sorunları

İç göçlerle metropollere eklenen taşra insanının ekonomik problemler, kültürel uyumsuzluk, içine düştüğü ruhsal sıkıntılar ve toplumsal problemleri ile iç içe bulunması suç olgusunu ortaya çıkarmakta ve suçluluğun artışına sebep olmaktadır.

Ülkemizde genelde göçler kendilerinden önce göç etmiş aile fertleri, yakın akraba veya tanıdıklarının yaşadığı yere göç ederek yerleşme şeklinde olur.

Yeni göç edenleri en çok karşılaştığı problem barınabileceği bir konuta sahip olma ve çalışabileceği bir işinin olmasıdır. Bu problemlerin çözülmesi durumunda kişiler daha kısa sürede kent yaşantısına adapte olur. Ancak bu problemleri çözemez ise içine düşeceği sıkıntılar onu suça itecektir.

Kırdan kente doğru gerçekleşen göçün getirdiği temel problemlerden biride hızlı gecekondulaşmadır. Gecekondularda ki zor hayat şartları, işsizliğe bağlı olarak yaşanan ekonomik sıkıntılar, diğer semtlerdeki lüks yaşantı, o zor şartlar içerisinde yaşamaya çalışanları etkilemektedir.

Bu etki altında yetişen çocuklar toplumda yer edinme, lüks arabalara binme, gece kulüplerinde sabahlara kadar eğlenme, lüks konutlarda yaşama gibi hayallerine kavuşmak için kısa yoldan zengin olma güdüsüyle illegal yollara başvurdukları görülmektedir.

Suçu önleyebilmek için öncelikle suça neden olan sebeplerin ayrıntılı olarak incelenmesi gerekir. Ülkemizde suç profiline bakıldığında mala karşı işlenen suçlar ile haksız kazancın fazla olduğu kaçakçılık suçlarının ağırlıklı olarak işlendiği, hatta bu suçların günümüzde bilinçli ve planlı bir şekilde organize olarak işlendiği görülmektedir. Bu suçların kaynağını oluşturan en büyük sebeplerden bir tanesi ekonomik sıkıntılardır. İnsanların ekonomik sıkıntılarının azalmasına bağlı olarak göç ve suç oranlarında azalmalar olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ

1.1. Göçün Tanımı

Kişi veya kişilerin; ekonomik, siyasal, sosyal ve doğal zorunluluklar sonucunda, yaşadığı toplumu değiştirerek daha iyi bir yaşam süreceğini değerlendirdiği yerlere giderek yerleşmesine verilen genel ada göç denir.

Göç olayının temelini oluşturan ana sebep, insanların geçimlerini sağlamak için daha uygun yerlere giderek buralarda iş bulup çalışmak, oranın çeşitli imkânlarından faydalanmak ve buraya yerleşmektir. Başka bir ifadeyle göç, idari sınırın dışına çıkarak devamlı ya da uzun süreli olarak oturma yerini değiştirme olayı olarak ifade edilebilir. Ya da göç kişilerin gelecek yaşantılarının tamamını veya bir bölümünü geçirmek üzere bir yerleşim biriminden başka bir yerleşim birimine yerleşmek amacıyla yapmış oldukları coğrafi nitelikli yer değiştirme olayıdır. Veya göç, insanın içinde bulunduğu bir coğrafi ve sosyo-kültürel çevreden çıkarak başka bir coğrafi ve sosyo-kültürel çevreye girmesidir.

Göç, kişilerin veya toplulukların gelecek yaşantılarının tamamını veya bir kısmını geçirmek üzere, sürekli ya da geçici bir süre için bir doğup, büyüdüğü veya uzun bir süreden beri ikamet ettiği yerden ayrılarak başka bir yere yerleşmek maksadıyla yaptıkları coğrafi yer değiştirme olayıdır. Bir başka tanıma göre göç; ekonomik, sosyal, siyasal veya doğal nedenlerle kişilerin veya toplulukların bir yerden başka bir yere giderek oraya yerleşmeleri olarak tanımlanabilir.

1.2. Göçün Nedenleri

Göç nedenlerini şöyle sıralaya biliriz.

- ✓ Ekonomik Nedenler
- ✓ Doğal Nedenler
- ✓ Sosyal Nedenler
- ✓ Siyasi Nedenler

1.2.1. Ekonomik Nedenler

Ülkemizde görülen iç ve dış göçün en önemli nedenlerinin başında ekonomik nedenler gelmektedir. İş olanaklarının azlığı, doğal kaynakların azalması veya tükenmesi, ulaşım imkân ve koşullarının kısıtlı olması, ticaret ve turizmin yeterince gelişmemesi ve gelir dağılımındaki adaletsizlik milyonlarca insanı yerinden yurdundan ederek ekonomisi daha gelişmiş ve iş imkânı daha çok olan bölgelere göç etmek zorunda bırakmıştır.

Göç veren (Kaynak) illerden göç alan (Hedef) illere göç eden her 100 kişiden yaklaşık 25'i ekonomik nedenlerle göç ettiği, iller açısından bakıldığında, iç göç kararının, daha çok, hedef illerdeki yüksek gelir düzeyinden etkilendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, net göç alan illere gelen her 100 kişinin 70'i ekonomik nedenlerle daimi ikametgâhlarını değiştirmektedir¹.

1.2.1.1. İş Olanakları

İş olanaklarının kısıtlı olması ve işsizlik Türkiye'nin her zaman gündemini meşgul eden en önemli sorun olmuştur. Halihazırdaki işsizlik sorunu gün geçtikçe artmaktadır. Ülkemizdeki işsizlik sorununun başlıca nedenleri, hızlı nüfus artışı, iç ve dış göçler, yetersiz gelir, gelir dağılımında ki adaletsizlik, teknolojik gelişmeleri, bölgelerarası gelişme farklılıkları, yanlış ekonomik politikalar, ve eğitim politikasındaki sorunları sıralamak mümkündür².

İşsizlik, çalışma gücü ve arzusunda olan ve cari ücretten çalışmaya razı olup da iş bulamayan işgücünü ifade eder³.

İş bulamayan nüfusun toplam işgücü nüfusuna oranı işsizlik oranı verir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 15 Nisan 2015 tarih ve 18636 sayılı haber bültenine göre, Ocak 2015 itibariyle işsizlik oranını %11,3 olarak bildirmiştir.

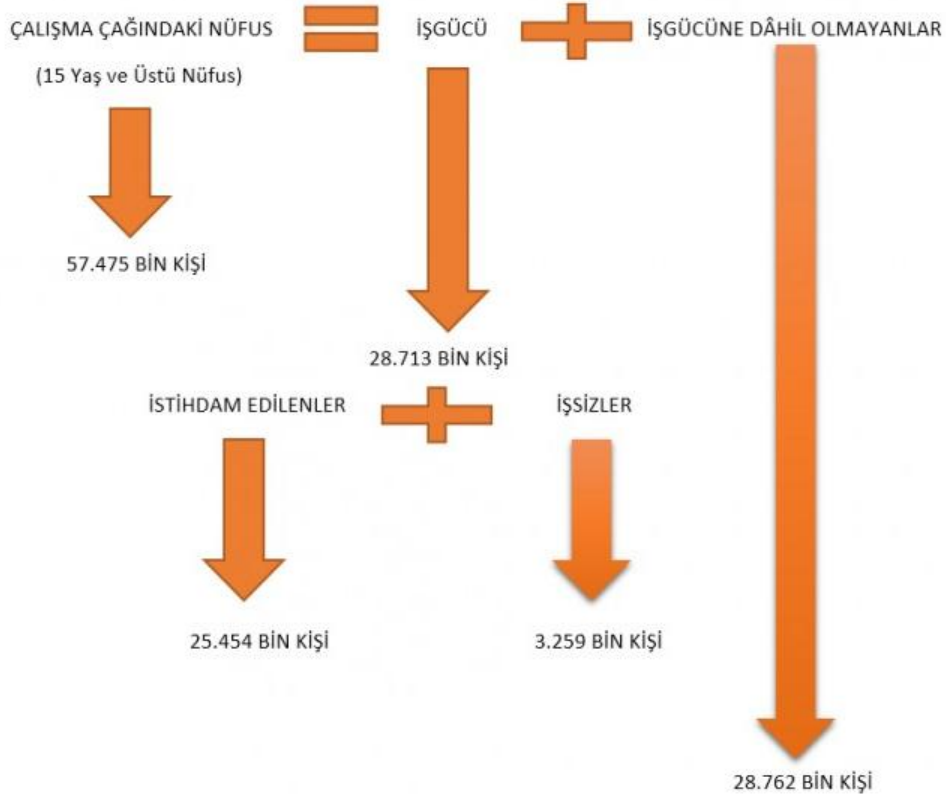
¹ R.YAMAK ve N.YAMAK; Türkiye'de Gelir Dağılımı Ve İç Göç

² GEDİZ, B. ve M. H. YALÇINKAYA; (2000); "Türkiye'de İstihdam-İşsizlik ve Çözüm Önerileri: Esneklik Yaklaşımı", Celal Bayar Üniversitesi İİBF-Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Sayı: 6ss. 161-183.

³ <http://www.ekodialog.com/Konular/issizlik-istihdam.html>

Aşağıda Ocak 2015 tarihine ait işsizlik oranının nasıl elde edildiğine ilişkin şema yer alıyor⁴.

Şekil 1. Türkiye'nin Ocak 2015 İşsizlik Şeması

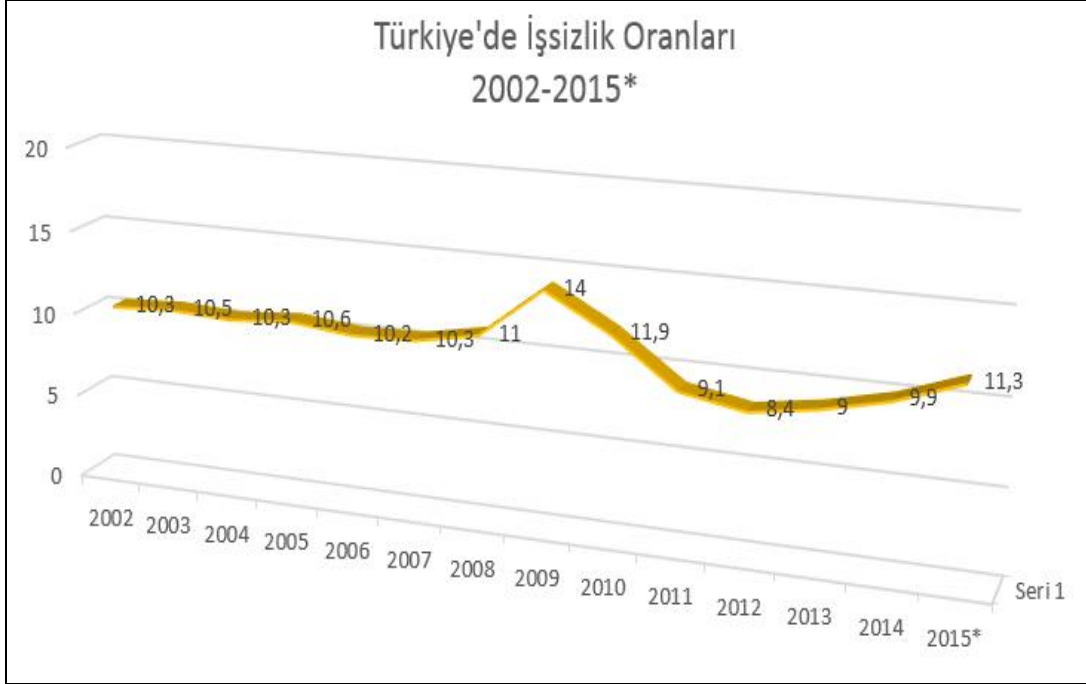
Kaynak: TÜİK, 2016

$$\text{İşsizlik Oranı} = (\text{İşsizler} / \text{İşgücü}) \times 100 = (3.259 / 28.713) \times 100 = 11,3$$

Türkiye'nin Ocak 2015 işsizlik şeması incelendiğinde; çalışma çağındaki nüfus 57 milyon 475 kişi. Toplam işgücü ise, 28 milyon 713 bin kişiden oluşuyor. Toplam işsiz sayısı 3 milyon 259 bin kişi. Elde edilen verilerden Türkiye'deki işsizlik oranının Ocak 2015 ayında %11,3 olduğu görülmektedir. İşgücüne dâhil olmayan 28 milyon 762 bin kişi buluyor. Bunların iş gücüne dahil olması durumunda işsizlik oranında büyük bir artış olacağı aşikardır.

⁴ <http://www.mahfiegilmez.com/2014/04/ocak-2014-itibariyle-turkiyenin-nufusu.html>

Şekil 2. Türkiye’de İşsizlik Oranları (2002 – 2015)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2015

Yukarıdaki grafikte, Türkiye’de 2002-2015 dönemine ait işsizlik oranları yer almaktadır. Türkiye’nin 2002-2015 yılları arasındaki işsizlik oranları incelendiğinde, işsizlik oranının en yüksek %14 ile 2009 yılında, en düşük %8.4 ile 2012 yıllarında olduğu işsizlik oranının ortalama %10,5 dolayında gerçekleştiği görülmektedir⁵. 2009 yılında işsizlik oranının yüksek oluşu 2008 yılında gerçekleşen “Küresel Krizin” etkisiyle, 2012 yılındaki işsizlik oranının düşük olmasının sebebinin ise 2011 yılında Türkiye ekonomisinde görülen olumlu havadan kaynaklandığı değerlendirilmekte olup 2012 yılından itibaren işsizlik oranında artış olduğu gözlenmektedir.⁶

⁵ YAMAK. R; YAMAK. N;KTÜ İ.İ.B.F. Öğretim üyesi, Türkiyede Gelir Dağılımı ve İç göç.

⁶ GEDİZ, B. ve M. H. YALÇINKAYA; (2000); “Türkiye’de İstihdam-İşsizlik ve Çözüm Önerileri: Esneklik Yaklaşımı”, Celal Bayar Üniversitesi İİBF-Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Sayı: 6ss. 161-183.

Tablo 1. İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri, 2013

İl adı	İşgücüne katılma oranı				İşsizlik oranı				İstihdam oranı			
	%95 Güven aralığı				%95 Güven aralığı				%95 Güven aralığı			
	Oran (%)	Değişim katsayısı (%)	Alt sınır	Üst sınır	Oran (%)	Değişim katsayısı (%)	Alt sınır	Üst sınır	Oran (%)	Değişim katsayısı (%)	Alt sınır	Üst sınır
Adana	49,9	0,5	49,4	50,4	13,2	1,7	12,7	13,6	43,3	0,7	42,8	43,9
Diyarbakır	37,2	1,5	36,1	38,3	18,7	4,1	17,2	20,1	30,2	2,1	29,0	31,5
Mersin	50,7	0,5	50,2	51,2	12,4	1,8	12,0	12,9	44,4	0,7	43,8	45,0
İzmir	55,9	0,1	55,8	56,1	15,4	13,5	11,4	19,5	47,3	2,5	45,0	49,6
Mardin	37,4	0,7	36,9	37,9	20,6	2,7	19,5	21,6	29,7	1,1	29,0	30,3
Siirt	37,5	1,6	36,3	38,7	20,5	5,4	18,3	22,6	29,8	2,4	28,4	31,2
Şanlıurfa	38,7	1,1	37,8	39,5	16,3	3,5	15,1	17,4	32,4	1,4	31,5	33,3
Batman	36,2	1,9	34,9	37,6	23,4	6,0	20,7	26,2	27,8	3,1	26,1	29,5
Şırnak	37,6	0,8	37,0	38,1	20,1	3,0	18,9	21,2	30,0	1,2	29,3	30,7
Osmaniye	43,9	1,0	43,1	44,8	14,0	3,1	13,1	14,8	37,8	1,3	36,8	38,8

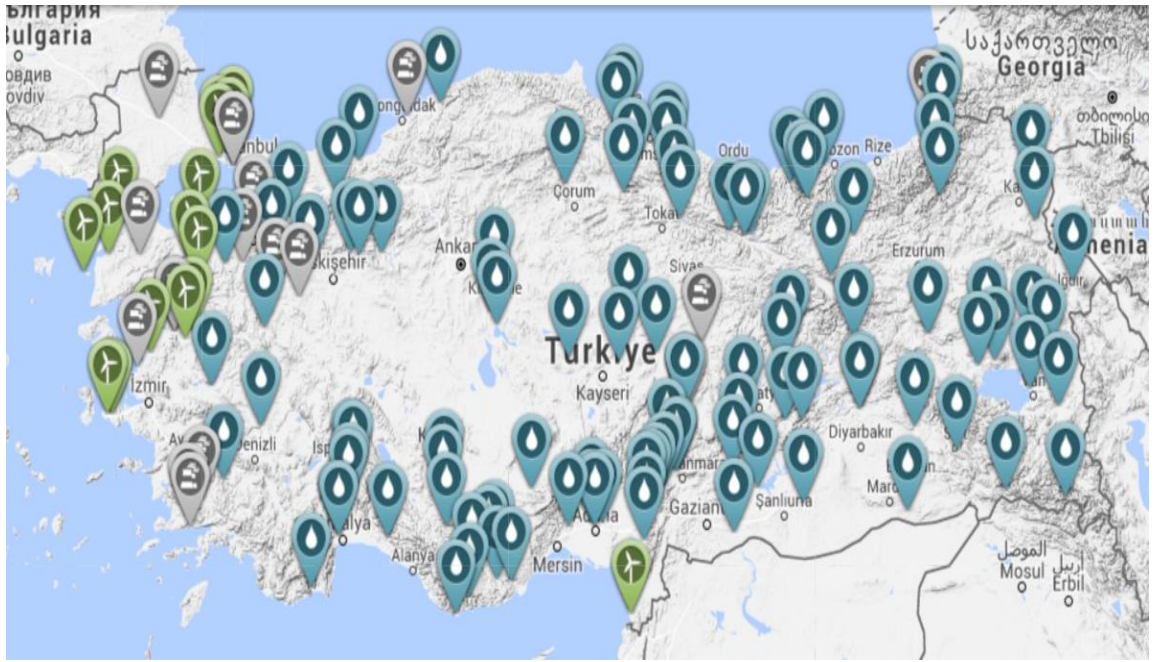
Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2013

2013 yılı TÜİK verilerinin yapılan incelemesinde, Mersin, Adana, Osmaniye, İzmir, Şanlıurfa, Diyarbakır, Şırnak, Siirt, Mardin ve Batman illerinde işsizlik oranlarının en yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Batman ve Şırnak illerde işsizlik oranının yüksek olmasının en büyük nedeni üremeden kaynaklı yoğun nüfus artışıdır. Diğer illerdeki işsizliğin nedeni ise yoğun göç almalarından kaynaklanmaktadır.

1.2.1.2. Doğal Kaynakların Varlığı

Doğal kaynak; oluşumunda insanın herhangi bir rolü olmayan, doğada kendiliğinden oluşmuş zenginlik kaynaklarına verilen addıdır. Hava, su, toprak, bitki örtüsü, hayvanlar ve madenler doğal kaynakları oluşturur. Doğal kaynaklar yapılan birçok faaliyetin temelini oluşturur. Diğer faaliyetler bu kaynaklar üzerinde şekillenir. Yoğun göç veren bölgelerde terör, iklim şartları, hükümet politikaları vb. nedenler ile doğal kaynakların yeterince kullanılamaması, tarım, hayvancılık ve sanayi alanlarında yeterli gelişmenin sağlanamaması bölgede işsizliğe neden olmakta ve gelişmiş bölgelere göçü tetiklemektedir.

Şekil 3: Enerji ve Tabii Kaynaklar Haritası

Kaynak: www.enerji.gov.tr, 2015

1.2.1.3. Ulaşım

Ulaşım veya ulaştırma; insanların, mal ve hizmetlerin bir yerden başka bir yere taşınmasına (nakliye) denir. Ulaşım şartları uygun olmasından dolayı nakliye ve maliyetteki artış o bölgede yapılacak ekonomik yatırımların yapılmamasına sebep olmaktadır. Bu da o bölgede iş istihdamını engellemekte ve işsizliğe sebep olmaktadır ayrıca insanları bir yerden başka bir yere gitme isteği ulaşımın önemini arttırmaktadır.

Ulaşımın zorluğu insanların bir yerden başka bir yere gitmesini güçleştireceği gibi özellikle kış dönemlerinde çekilmez çilelere dönüştürmektedir. Bu sıkıntılar insanların ulaşım sıkıntılarının olmadığı, üretilen mal ve hizmetin en kısa zamanda sorunsuz bir şekilde tüketiciye ulaştırıldığı bölgelere göçlerin gerçekleşmesine neden olmaktadır.

1.2.1.4. Ticaret

İnsanları daha kaliteli ve iyi malzemeyi daha ucuza alma isteği, bol çeşit ve tüm ihtiyaçların kolaylıkla karşılanabilir olması ticaret ve alış/veriş imkanları kısıtlı yerlerden ticaret merkezlerine göçe neden olmaktadır. Son yıllarda özellikle Suriye den Türkiye'ye gelen göçmenler Suriye sınırına yakın illerde ticareti canlandırmıştır. Özellikle emlak piyasası aşırı göç nedeniyle artış göstermiş ev fiyatları iki katına fırlamıştır. Göç alan yerlerde ticaret canlanırken göç veren yerlerde de ticaret nüfustaki azalmaya bağlı olarak düşmektedir.

1.2.1.5. Turizm

Dünyada en fazla iş sahası yaratan sektörlerden biri turizm ve seyahat sektörüdür. Turizm sektörü, işsizlik sorunu olan ülkelerde, sektördeki sermaye/işgücü oranının düşük olması nedeniyle az yatırımla çok işgücü yaratma özelliğine sahiptir. Ülkelerin turizme yaptıkları yatırım oranına bağlı olarak iş istihdamı ve çalışan kişi sayısı artmaktadır. Ülkemizin 3 tarafı denizlerle çevrili oluşu deniz turizminin önemini arttırmakta olup turizm sektörünün genelde kıyı bölgelerinde yoğunluk gösterdiği görülmektedir. Bunun yanı sıra doğa turizmde yapılan bölgelerimiz vardır. Turizm sektöründeki iş imkanı özellikle ekonomik nedenler ile göç etmek zorunda kalan kişilerin ilgisini çekmekte ve o bölgelere göç etmelerine sebep olmaktadır. Özellikle Bodrum ve Kuşadası başta olmak üzere turizmin yoğun olduğu şehirlerin aşırı göç aldığı, özellikle eğlence sektöründe çalışanlar ile seyyar satıcılık yapan şahısların Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden gelen şahısların oluşturduğu gözlenmektedir. Muğla ili Fethiye ilçesine göç eden şahıslar ile yapılan ankette, Fethiye'ye göç etme nedeninin iş bulmak ve daha çok para kazanmak olduğu anlaşılmıştır.⁷

---

⁷ SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011

Tablo 2. 2014 Yılı Turistik Tesisler Gelen Ve Kalanların İllere Göre Dağılımı

İLLER	TESİSE GELİŞ SAYISI			GECELEME		
	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM
ANTALYA	11 944 480	2 712 991	14 657 471	62 739 573	7 606 770	70 346 343
İSTANBUL	5 078 949	1 969 773	7 048 722	12 530 462	3 347 550	15 878 012
MUĞLA	1 935 104	1 081 520	3 016 624	11 238 477	2 918 072	14 156 549
İZMİR	688 148	1 106 080	1 794 228	2 677 276	1 911 992	4 589 268
AYDIN	728 549	442 123	1 170 672	2 623 525	974 846	3 598 371
ANKARA	458 842	1 198 775	1 657 617	947 856	1 850 590	2 798 446
BURSA	225 588	472 287	697 875	464 308	746 070	1 210 378
BALIKESİR	114 929	402 471	517 400	236 564	775 103	1 011 667
DENİZLİ	518 176	277 378	795 554	545 208	432 115	977 323
ÇANAKKALE	192 878	314 421	507 299	219 479	473 174	692 653

Kaynak: www.kultur.gov.tr, 2016

2014 yılında Ülkemizde tatil yapan yerli ve yabancı turistlerin en çok konakladığı ilk on il yukarıdaki tabloda verilmiştir. Tablodan da anlaşılacağı üzere turizm sektöründe çalışmak amaçlı yapılan göçlerin turizmin merkezi olan Antalya, İstanbul, Muğla, İzmir, Aydın, Ankara, Bursa, Balıkesir, Denizli ve Çanakkale illerine yapıldığı değerlendirilmektedir.

1.2.1.6. Gelir Dağılımı

İç göç üzerinde gelir dengesizliği önemli rol oynar. Bu rolün de göç veren illerin düşük gelir düzeyinden ziyade göç alan illerin yüksek gelir düzeylerinden kaynaklandığı anlaşılmıştır⁸. Gelir dağılımındaki adaletsizlik özellikle kalifiye

⁸ YAMAK R. ve YAMAK N; Türkiye’de Gelir Dağılımı Ve İç Göç

elemanların gelir düzeyi daha yüksek yerlere göç etmelerine ve göç veren yerlerde ise daha vasat ve tecrübesiz elemanların kalmasına sebebiyet vermektedir. Bu da hizmet kalitesi ve üretimi olumsuz yönde etkilemektedir.

1.2.2. Doğal Nedenler

Türkiye geçmişten günümüze kadar, büyüklü küçüklü bir çok doğal afetle karşılaşmış bu afetler ölümlere, yaralanmalara ve mal kayıplarına neden olmuştur. Türkiye'nin deprem kuşağı üzerinde bulunması nedeniyle başta depremler olmak üzere, heyelanlar, su baskınları, kaya ve çığ düşmeleri, kuraklık ve önemli oranda zararlara yol açmıştır⁹.

Tablo 3. Ülkemizde meydana gelen önemli doğal afetler

Olay	Tarih	Can Kaybı	Yaralı	Evsiz	Etkilenen Nüfus	Kayıp Milyon \$
Deprem (Erzincan)	13 Mart 1992	653	3,850	95,000	250,000	750
Çığ Düşmesi (G.Anadolu)	1992 14 olay	328	53	11,600	30,000	25
Çığ Düşmesi (D ve G.Ana.)	1993 31 olay	135	95	1,100	300	10
Çamur Akması (Senirkent-Isparta)	13 Temmuz 1995	74	46	2,000	10,000	65
Deprem (Dinar)	01 Ekim 1995	94	240	40,000	120,000	100
Su Baskını (İzmir)	04 Kasım 1995	63	117	6,500	300,000	1,000
Deprem (Çorum-Amasya)	14 Ağustos 1996	0	6	9,000	17,000	30
Su Baskını (B. Karadeniz)	21 Mayıs 1998	10	47	40,000	1,200,000	1,000
Deprem (Ceyhan-Adana)	27 Haziran 1998	145	1,600	88,000	1,500,000	500
Deprem (İzmit Körfezi)	17 Ağustos 1999	17,480	43,953	675,000	15,000,000	13,000
Deprem (Düzce)	12 Kasım 1999	763	4,948	35,000	600,000	750
Deprem (Afyon Sultandağı)	3 Şubat 2002	42	327	30,000	222,000	95
Deprem (Bingöl)	1 Mayıs 2003	177	520	45,000	245,000	135
TOPLAM		19,964	55,802	1,078,200	19,494,300	17,460

Kaynak: Afet İşleri GM, 2015

1990 yılından 2003 yılına kadar, Türkiye'de meydana gelen doğal afetler sonucunda 19.964 kişi hayatını kaybetmiş, 55.802 kişi yaralanmış ve 17.460\$ maddi hasar meydana gelmiştir. 17 Ağustos 1999 yılında meydana gelen deprem olayı Türkiye'nin bu güne kadar gördüğü en büyük deprem olup kapanması zor hasarlara sebebiyet vermiştir.

⁹ ERGÜNAY O; Jeofizik Mühendisi, Afet İşleri Eski Genel Müdürü Gazi Üniversitesi Deprem Araştırma ve Uygulama Merkezi Türkiye'nin Afet Profili

Tablo 4. Türkiye’de Doğal Afetlerden Yıkılmış Konut Sayısı.

Doğal Afet Türü	Yıkılmış Ünite Sayısı	Toplamın Yüzdesi
Depremler	495,000	76
Heyelanlar	63,000	10
Su Baskınları	61,000	9
Kaya Düşmeleri	26,500	4
Çığ Düşmeleri	5,154	1
TOTAL	650,654	100

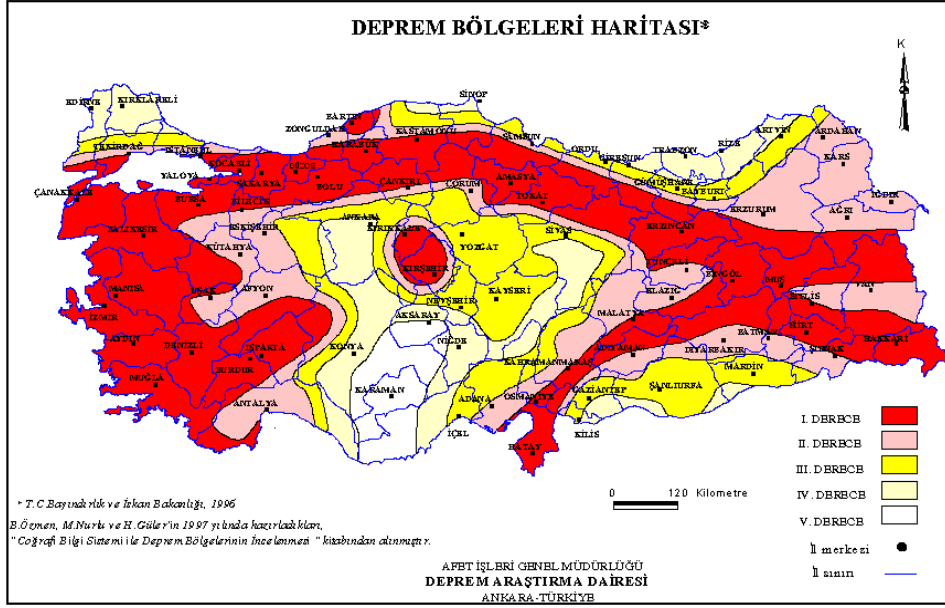
Kaynak: Afet İşleri Genel Müdürlüğü, 2016

Türkiye de meydana gelen doğal afetler sonucu 650.654 konut, iş yeri ve müstemilatı yıkılarak hasar görmüş, bu hasarları %76’sı depremler sonucu meydana gelmiştir.

1.2.2.1. Deprem

Üzerinde bulunduğu fay hattındaki hareketlilikten dolayı Türkiye de sık sık irili ufaklı depremler yaşanmaktadır. Depremlerin, ülkemizde sonucu en tahripkar olan doğal afet olduğu yapılan istatistiklerden anlaşılmaktadır. 1902 ile 2003 yılları arasında, ülkemizde yaklaşık 137 adet deprem meydana gelmiş olup bu depremler sonucunda; 83.908 kişi hayatını kaybetmiş, 171.283 kişi yaralanmış ve yaklaşık 495.000 konut, iş yeri ve müstemilatı yıkılarak hasar görmüştür.

Şekil 4: Deprem Bölgesi Haritası

Kaynak: Afet İşleri Genel Müdürlüğü, 2016

1.2.2.2. Su Baskınları

Türkiye’de Depremden sonra en çok can ve mal kaybına su baskınları neden olmaktadır. Su kaynaklarının çok olduğu bölgelerde sıklıkla görülen su baskınları son dönemlerde yapımına hız verilen barajlar sayesinde kontrol altına alınmaya çalışılmaktadır.

Tablo 5. En Çok Taşkın Tehlikesine Maruz İller

Derece	İl	Yıllık Sıklık	Riske maruz Nüfus
1	İzmir	3.484	450,000
2	Rize	1.841	55,000
3	Kahramanmaraş	1.608	35,000
4	Denizli	0.596	20,000
5	Trabzon	0.508	32,000
6	Antalya	0.408	400,000
7	Kırkkale	0.396	10,000
8	Balıkesir	0.172	15,000
9	Bartın	0.132	60,000
10	Bitlis	0.132	10,000
11	Sivas	0.132	10,000
12	Van	0.132	70,000
13	Batman	0.044	5,000
14	Zonguldak	0.024	25,000
15	Ankara	0.024	100,000
<i>Toplam</i>			<i>1,297,000</i>

Kaynak: <http://www.dsi.gov.tr/>, 2016

Yukarıdaki tabloda Türkiye’de en sık su baskınlarına maruz kalan 15 il verilmiştir. Tablonun yapılan incelemesinde İzmir ilinin taşkın tehlikesi ve riski en yüksek il olduğu görülmektedir¹⁰.

1.2.2.3. Heyelan ve Kaya Düşmeleri

Başta Karadeniz Bölgesi olmak üzere, İç ve Doğu Anadolu Bölgelerinde, sıklıkla heyelanlar ile karşılaşmaktadır. Türkiye’de aşırı yağışlardan dolayı heyelan tehlikesi ve riski en yüksek olan üç ilimiz, Trabzon, Kastamonu ve Zonguldak illeridir.

1.2.2.4. Çığ Düşmeleri

Kar yağışlarının yoğun olduğu Doğu ve Güney-Doğu Anadolu bölgeleri başta olmak üzere, Karadeniz bölgesinin iç kesimlerinde Çığ düşmesi olayları etkili olmaktadır. Özellikle Erzurum, Kars ve Ağrı ileride aşırı derecede ki kar yağışı çığ düşmelerine neden olmaktadır. Dağ yamaçlarında bulunan köylerde meydana gelen çığ olayları nedeniyle şimdilerde pek olmasa da geçmiş dönemlerde göç olayları yaşanmıştır.

¹⁰ ERGÜNAY O; Jeofizik Mühendisi, Afet İşleri Eski Genel Müdürü Gazi Üniversitesi Deprem Araştırma ve Uygulama Merkezi Türkiye’nin Afet Profili

1.2.2.5. Erozyon

Meydana gelen erozyon sebebiyle, başta tarım toprağı ve arazi kaybı olmak üzere, toprakların verimsizleşmesi, su kalitesinin bozulması, ani seller ve heyelanların artması gibi büyük zararlara neden olmaktadır.

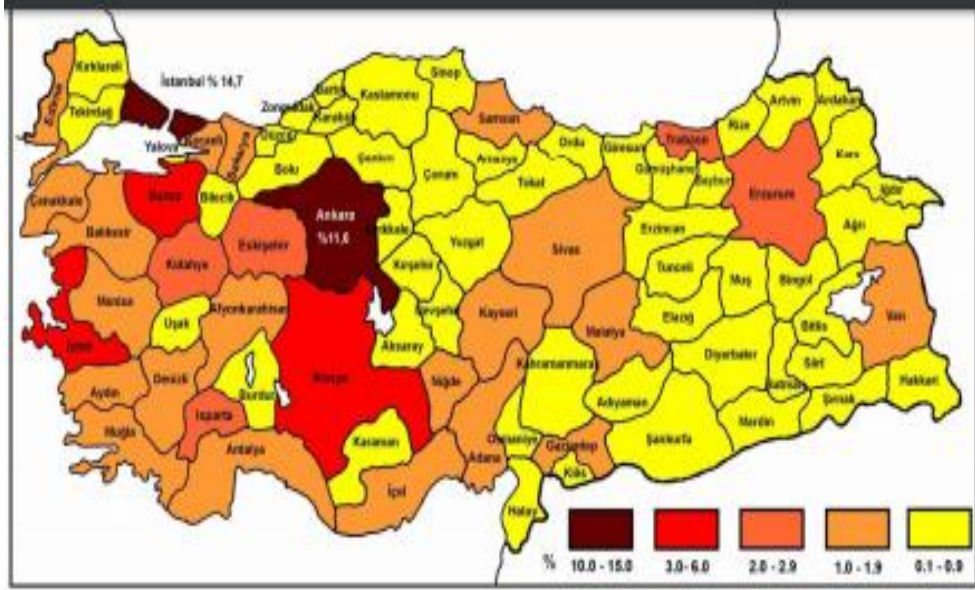
1.2.3. Sosyal Nedenler

- İnsanların içinde buldukları kötü yaşam standartlarından daha yüksek yaşam standartlarına kavuşma isteğı,
- Aldığı eğitimden daha iyi eğitim alma isteğı,
- Yüksek ücretli iyi bir iş ve kariyer yapma isteğı,
- Her türlü sağlık problemlerinin tedavisini sorusuz olarak en iyi şekilde yapma isteğı,
- Zaruri ihtiyaçları başta olmak üzere, tüm ihtiyaçlarını kolaylıkla karşılama isteğı,
- Anayasa ile verilen her türlü hak ve özgürlüklerini daha iyi yaşama isteğı
- Aynı dini, dili, kültürü, örf ve adeti paylaştığı aile, eş, dost ve akrabalar birlikte olma isteğı göçün sosyal nedenleridir.

1.2.3.1. Eğitim

2011 TÜİK verilerine göre eğitim göç etme nedenleri arasında % 22.6'lık büyük bir paya sahiptir. Bunun en büyük sebebi ise göç veren illerdeki eğitim kurumlarının yetersizliğı ve eğitime yeterince önem verilmemesinden kaynaklanmaktadır.

Şekil 5: Türkiye'deki öğrenci sayısı

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2016

Tablo 6. 2014-2015 Öğretim Yılı İllere Göre Üniversite Öğrenci Miktarları

S.NO	İLLER	ÖĞRENCİSAYISI
1	İSTANBUL	581954
2	ANKARA	272742
3	İZMİR	159801
4	KONYA	111584
5	KOCAELİ	78275
6	ERZURUM	68564
7	SAKARYA	66241
8	ISPARTA	63854
9	BURSA	62327
10	ESKİŞEHİR	61548

Kaynak: Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK),2016

Tablo 7. 1995-2000 döneminde Türkiye bütününde gerçekleşen eğitim amaçlı göçlerden illerin aldıkları pay

Göç edilen il	Eğitim amaçlı aldığı göç	Türkiye bütününde eğitim amaçlı göç edenlerden aldığı pay %	Göç edilen il	Eğitim amaçlı aldığı göç	Türkiye bütününde eğitim amaçlı göç edenlerden aldığı pay %
İstanbul	81.248	14,7	Amasya	3.445	0,6
Ankara	63.960	11,6	Uşak	3.425	0,6
İzmir	30.537	5,5	Tekirdağ	3.346	0,6
Konya	22.533	4,1	Kırşehir	3.105	0,6
Bursa	18.341	3,3	Yozgat	3.046	0,6
Erzurum	15.975	2,9	Kastamonu	2.991	0,5
Trabzon	13.590	2,5	Şanlıurfa	2.921	0,5
Eskişehir	13.331	2,4	Düzce	2.916	0,5
İsparta	11.792	2,1	Bitlis	2.912	0,5
Kütahya	11.136	2,0	Rize	2.844	0,5
Antalya	10.716	1,9	Kırıkkale	2.658	0,5
İçel	10.533	1,9	Bilecik	2.473	0,4
Balıkesir	9.993	1,8	Ordu	2.340	0,4
Kocaeli	9.589	1,7	Ağrı	2.269	0,4
Samsun	9.234	1,7	Kars	2.102	0,4
Kayseri	8.632	1,6	Karaman	1.995	0,4
Adana	8.571	1,5	Osmaniye	1.845	0,3
Afyonkarahisar	8.281	1,5	Gümüşhane	1.773	0,3
Niğde	8.114	1,5	Çorum	1.597	0,3
Sivas	7.673	1,4	Siirt	1.538	0,3
Manisa	7.489	1,4	Çankırı	1.504	0,3
Malatya	7.152	1,3	Adıyaman	1.483	0,3
Denizli	7.052	1,3	Kırklareli	1.427	0,3
Çanakkale	6.947	1,3	Karabük	1.401	0,3
Muğla	6.246	1,1	Nevşehir	1.281	0,2
Sakarya	6.099	1,1	Sinop	1.275	0,2
Van	5.930	1,1	Batman	943	0,2
Gaziantep	5.635	1,0	Kilis	923	0,2
Edirne	5.298	1,0	Mardin	853	0,2
Aydın	5.291	1,0	Bartın	792	0,1
Bolu	5.116	0,9	Yalova	750	0,1
Diyarbakır	4.969	0,9	Artvin	748	0,1
Erzincan	4.893	0,9	Iğdır	627	0,1
Elazığ	4.793	0,9	Bayburt	598	0,1
Tokat	4.668	0,8	Muş	476	0,1
Hatay	4.362	0,8	Hakkari	455	0,1
Zonguldak	4.257	0,8	Bingöl	448	0,1
Kahramanmaraş	4.018	0,7	Ardahan	336	0,1
Burdur	3.860	0,7	Şırnak	335	0,1
Aksaray	3.653	0,7	Tunceli	316	0,1
Giresun	3.491	0,6			
			Toplam	515.583	100,0

Kaynak: TÜİK, 2000 Genel Nüfus Sayımı Göç İstatistikleri Kullanılarak yazar tarafından hesaplanmıştır

Tablo 6'ya göre göç eden kişilerin, göç ettikleri illere göre dağılımı incelendiğinde; göçün büyük bir kısmının İstanbul, Ankara, İzmir ve Konya illerine gerçekleştiği, bu illere göçün % 35.9 luk oranı kapsadığı, bu illeri takiben Bursa, Erzurum, Trabzon ve Eskişehir illerinin geldiği görülmektedir. Eğitim amacıyla yapılan göçlerin daha çok Üniversite ve eğitim kurumları çok Büyükşehirler olduğu görülmektedir.

1.2.3.2. Sağlık

Sağlık insan için her şeyden önce gelmektedir. Ne kadar çok paran, malın olsa da sağlığın yerinde olmadıktan sonra hiç bir önemi yoktur. İnsanoğlu için bu kadar önemli olan sağlık göç etmenin önemli nedenlerinden birisi arasında yer almaktadır. Sağlık hizmetlerindeki yetersizlik, gerekli tedavinin yerinde ve zamanında yapılamaması insanları bu hizmetlerin en iyi şekilde verildiği bölgelere göç etmelerine sebep olmaktadır. Türkiye de ki göçlere baktığımızda özellikle sağlık hizmetleri yönünden yetersiz kalan doğu ve güneydoğu Anadolu Bölgelerinden göçlerin özellikle her türlü tedavinin yapılabileceği Üniversite Hastanelerinin bulunduğu şehirlere yapıldığı görülmektedir.

Tablo 8. Mutluluk kaynağı, 2004-2015

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sağlık	67,1	69,2	72,1	68,7	71,1	70,7	71,2	72,8	70,8	68,0	68,8	68,8
Sevgi	14,6	11,9	11,2	13,5	11,8	13,2	13,0	13,1	13,8	15,2	15,4	15,8
Başarı	6,1	5,5	6,3	6,4	5,7	6,6	6,9	6,9	6,7	8,6	8,5	8,6
Para	6,1	5,9	4,7	6,4	5,4	5,2	4,6	4,3	5,1	4,1	4,2	3,9
İş	4,3	5,0	3,9	2,9	3,8	3,5	3,5	2,4	3,1	2,3	2,2	2,0
Diğer	1,8	2,5	1,8	2,2	2,2	0,8	0,9	0,5	0,6	1,8	0,9	1,0

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması, 2004-2014

2004-2015 yılları arasında TÜİK tarafından yapılan mutluluğun kaynağı ile ilgili araştırmalar neticesi tablo... verilmiş olup, sağlığın mutluluğumuzun en önemli kaynağı olduğu görülmektedir.

1.2.3.3. Gelenek/Görenek

Kan davası, Aşiretler arası kavgalar, küçük yaşta evlendirme, aile ve akraba baskısı gibi kültür ve geleneklere bağlı sıkıntılar göçün sebepleri arasında yer almaktadır.

1.2.3.4 Hızlı Nüfus Artışı

İçinde bulunduğumuz yüzyılda ülkemiz çok hızlı demografik, iktisadi ve toplumsal gelişmeler yaşamıştır. Ülke nüfusu 1920'ler de 13.000.000 iken, 2015 yılında 78.741.053'e ulaşmıştır.

Tablo 9. Yıllara göre illerin yıllık nüfus artış hızı ve nüfus yoğunluğu, (2007-2015)

Yıllara göre illerin yıllık nüfus artış hızı ve nüfus yoğunluğu, 2007-2015								
İl	Yıllık nüfus artış hızı (%)							
	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Ankara	18,2	22,1	25,7	24,7	15,1	15,9	20,6	23,1
Antalya	38,4	32,0	30,1	32,4	23,7	30,9	29,4	29,2
Aydın	19,4	14,0	10,9	9,4	7,4	14,2	20,4	11,0
Balıkesir	10,6	8,6	10,7	1,7	5,5	1,7	22,4	-2,0
Gaziantep	32,9	25,4	28,1	30,6	25,9	24,6	24,1	22,2
Gümüşhane	4,1	-3,0	-10,4	21,0	21,2	44,8	34,3	34,2
Kayseri	16,4	18,0	23,6	16,6	15,5	15,9	20,6	14,0
Kocaeli	35,8	21,3	24,5	26,3	20,4	25,1	27,4	32,7
Muğla	32,4	13,7	18,7	25,2	15,2	18,1	31,6	15,9
Tekirdağ	56,5	16,1	18,7	39,0	26,7	25,7	36,2	33,8
Şanlıurfa	33,0	24,8	30,3	31,3	26,3	22,4	24,0	25,0
Bayburt	-12,3	-12,8	-4,0	30,6	-12,2	-2,3	63,9	-25,9
Şırnak	31,4	2,6	-0,7	62,8	19,4	17,6	28,4	2,5
Yalova	82,6	25,6	6,0	13,6	25,2	38,5	28,6	28,3

Kaynak:TÜİK,2016

2007-2015 yılları nüfus artış hızlarına bakıldığında özellikle sanayisi gelişmiş bölgelerde nüfus artışının yoğun olduğu görülmektedir.

1.2.4. Siyasi Nedenler

Savaş, işgal, devrim, terör, dini ve siyasi baskılar gibi olaylardan dolayı gerçekleşen göçe siyasi göç denir. Örneğin Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinde yaşanan terör saldırılar ve çatışmalar nedeniyle orada yaşayan halkın yaşadıkları yerleri terk etmeleri siyasi göçtür.

Suriye’de yaşanan siyasi baskılardan dolayı insanların başka ülkelere göç ederek yurt edinme çabaları da birer siyasi göçtür.

Şekil 6. Ocak-Şubat 2016 Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) Türkiye İstatistikleri

31.01.2016 İtibariyle Kayıtlı Mülteci ve Sığınmacıların Yaş, Cinsiyet ve Geldikleri Ülkelere Göre Dağılımı											
	0-4		5-11		12-17		18-59		60 +		TOPLAM
ÜLKE	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
AFGANİSTAN	3436	3736	5908	6888	3844	6015	17663	47342	511	689	96032
İRAN	522	569	932	1057	608	863	7252	12455	169	170	24597
İRAK	6141	6541	9954	11008	6191	7443	27888	40819	2066	1882	119933
SOMALİ	98	128	234	233	230	245	1351	1372	44	46	3981
DİĞERLERİ	252	237	322	380	192	217	2653	4948	97	111	9409
TOPLAM K/E	10449	11211	17350	19566	11065	14783	56807	106936	2887	2898	
GENEL TOPLAM	21660		36916		25848		163743		5785		253952

29.02.2016 İtibariyle Kayıtlı Mülteci ve Sığınmacıların Yaş, Cinsiyet ve Geldikleri Ülkelere Göre Dağılımı											
	0-4		5-11		12-17		18-59		60 +		TOPLAM
ÜLKE	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
AFGANİSTAN	3573	3884	6081	7099	3943	5723	18171	48238	538	711	97961
İRAN	537	575	955	1092	614	862	7414	12721	172	174	25116
İRAK	6219	6632	10121	11177	6319	7512	28389	41403	2097	1904	121773
SOMALİ	94	130	239	238	234	242	1359	1370	46	47	3999
DİĞERLERİ	257	246	329	393	196	225	2715	4981	99	115	9556
TOPLAM K/E	10680	11467	17725	19999	11306	14564	58048	108713	2952	2951	
GENEL TOPLAM	22147		37724		25870		166761		5903		258405

Kaynak: UNHCR Türkiye İstatistikleri, 2016

Not: Suriyeli mülteciler, Türk Hükümetinin tanıdığı geçici koruma hakkıyla Türkiye'de ikamet ettikleri için sayıları genel istatistiklere yansıtılmadığından tabloda yer almamıştır. Ülkemize ağırlıklı olarak Irak ve Afganistanlı mülteci ve sığınmacılar gelmektedir.

1.2.4.1 Savaş

2011 yılı Mart ayından bu yana devam eden Suriye iç savaşı ve kitlesel göç hareketi, başta Türkiye olmak üzere tüm bölge ülkelerinin iç siyasi, ekonomik ve sosyal dinamiklerini etkiledi. Suriye de devam eden savaş nedeniyle, 23 milyonluk ülke nüfusunun 11 milyonu insani yardıma muhtaç hale geldi. 7 milyon kişi ülke içinde yer değiştirmek zorunda kaldı. 3 milyondan fazla Suriyeli mülteci komşu ülkelere sığındı. Ülke içindeki ekonomik tahribat 150 milyar dolara ulaştı. Savaşın en önemli sonuçlarından birini, sayıları 4 milyonu geçen Suriyeli mülteciler oluşturuyor. Bu sayı her ay ortalama 100 bin oranında artıyor.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) verilerine göre; 16 Mart 2016 günü itibariyle savaş dolayısıyla Suriye'den toplam 4.812.204 kişi göç etmek zorunda kalmıştır. Bu nüfusun %51,6'sını 0-17 yaş arası çocuklar, % 48,4'ünü ise 18 yaş üstü insanlar oluşturmaktadır.

Bugün Türkiye, Suriye'den kaçan 1.9 milyon mülteciye tek başına ev sahipliği yapmaktadır.

1.2.4.2 İhtilaller

Her sosyal ve politik ayaklanma mülteci akımına sebep olmaktadır. Zira her ayaklanma sonucunda ayaklanmanın başarılı olup olmadığının bir önemi yoktur. Kazanan ve kaybeden taraflar vardır. Bu taraflardan biri iktidara geçtiği takdirde diğer grubu düşman olarak görmekte ve onlara karşı yanlış uygulamalarda bulunmaktadır. Başarılı devrimlerin mülteci akımına sebep olduğu gibi devrim denemeleri başarısız olsa dahi mülteci akımına sebep olmaktadır. Fransız İhtilali,

Rusya Devrimi mülteci akımına sebep olduğu gibi Amerika'da gerçekleşen Tory devrim girişimi de mülteci akımına sebep olmuştur¹¹.

Ülkemizde 27 Mayıs 1960 ve 12 Eylül 1980 tarihlerinde gerçekleşen ihtilaller neticesinde birçok aile vatanını terk ederek Yurtdışına göç etmek zorunda kalmıştır.

1.2.4.3. Etnik Dini Baskı

Günümüzde etnik dini baskılardan dolayı pek göç yaşanmasa da geçmiş dönemde bunun örnekleri yaşanmıştır.

Balkan Savaşları yıllarında da Balkanlar'da ve Yugoslavya-Makedonya topraklarında nüfus hareketlerine ve Türkiye'ye göçe yol açan itici ve çekici nedenler hemen hiç değişmemiştir. Ahmet Halaçoğlu, bu hareketliliklerin ve göçlerin başlıca itici nedenlerini "baskı ve zulümler", "dini baskılar" ve "ekonomik sebepler" olarak ortaya koymaktadır.

Nitekim Amiran Kurtkan Bilgiseven'e göre de 1912-1913 Balkan savaşı yıllarında Yugoslavya-Makedonya'dan Türk askeri ile birlikte çekilen Türklerin ve Müslümanların göçü, bölgeden gerçekleşenlerin en büyüğü olup, "katliam korkusuyla" yapılmıştır¹².

1.3. Göç Çeşitleri

1.3.1. Mübadele Göçleri (Yer Değiştirme) :

Mübadele değişim, değişme, değiş tokuş gibi anlamlara gelen Arapça bir sözcüktür. Mübadele göçüne en güzel örnek 1923 yılında Lozan Barış Antlaşmasına ek olarak Türkiye ile Yunanistan arasında yapılan nüfus mübadelesi sözleşmesi uyarınca bir milyondan fazla Rum, Anadolu'dan Yunanistan'a dört yüz binden fazla Türk Yunanistan'dan Türkiye'ye göç etmek zorundan kalmıştır. Mübadele göçleri gönüllü yapılan bir göç türü olmayıp zorunlu yapılan göçlerdendir.

---

¹¹ 19'uncu ve 20'nci Yüzyıl Göç Hareketleri

¹² BİLGESEVEN K.A.

Şekil 7: Göç Örneği

Kaynak: www.kadirhoca.com, 2016

1.3.2. Beyin Göçü

Beyin göçü; bilim, teknoloji ve sanat alanlarının gelişmesine katkı sağlayabilecek yetiştirilen veya yetişmiş nitelikli elemanların çeşitli sebepler başka ülkelere göç etmesi olayına denir.

İyi eğitim almış, kalifiye elemanların, branşı ile ilgili iş bulma, yüksek ücret, kariyer yapma ve daha iyi çalışma olanakları sağlayan ülkelere gitmesiyle oluşan göçlerdir. Buna en güzel örnek 2015 yılı Nobel Kimya Ödülünü “DNA Onarımı” hakkında yaptığı bilimsel çalışmalarıyla alan Prof. Dr. Aziz SANCAR gösterilebilir. Türkiye’de aldığı eğitime müteakip branşı ile ilgili çalışmalarını geliştirmek için Amerika Ulusal Bilimler Akademisine giderek çalışmalarına orada devam etmiş ve tüm Türkiye’yi gururlandıran bir başarıya imza atmıştır.

Özellikle beyin göçü 1960'lı yıllardan itibaren artmaya başlamıştır. Doktor, mühendis, ekonomist, sanatçı v.b. alanında iyi yetişmiş insanların göç etmesi, ülkemizde de önemli bir sorundur.

En çok Beyin göçü veren ülkeler: Hindistan, Pakistan, Çin, Filipinler, Cezayir, Fas, Tunus, İran, Nijerya, Orta Asya devletleridir.

En Çok Beyin Göçü alan ülkeler: A.B.D. Kanada, Avustralya, Güney Afrika Cumhuriyeti, Almanya, Fransa, İsviçre, İsveç, Norveç, vb.

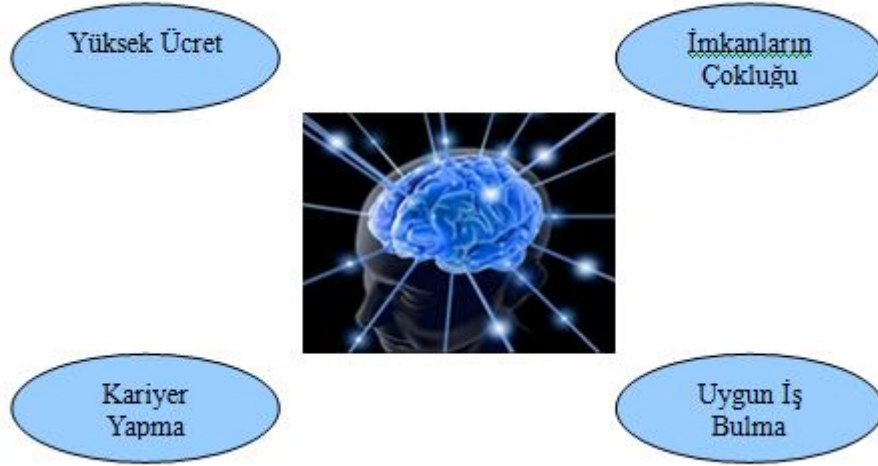
Bazı ülkeler beyin göçü alırken aynı zamanda beyin göçü verebilir. Kanada bunun en iyi örneğidir. Ülkemize de son yıllarda bazı Orta Asya devletlerinden az sayıda yetişmiş insan gelmektedir.

Avrupa'da ve ABD'de çok sayıda Türk uzman başka ülkeler için çalışmaktadır. Bu da ülkemiz için bir kayıptır.

1.3.2.1. Beyin Göçünün Başlıca Nedenleri:

1. Ekonomik yönden gelişmiş ülkelerin çok yüksek ücretler ödemesi,
2. Çalışma alanlarının ve şartlarının kolaylığı,
3. İmkanları çokluğu, teknolojik gelişmelerden en iyi şekilde yararlanma olanağı,
4. İyi yetişmiş kişilerin kendi alanı ile ilgili uygun iş bulmakta zorlanmaları,
5. Bulunduğu ülkede kariyer yapma imkânı bulamamaları.

Şekil 8: Beyin Göçü Nedenleri

1.3.3. İşçi Göçleri

İşgücü göçü işsizlik nedeniyle bir yerden başka bir yere yapılan göçe denir. Genelde ekonomik yönden az gelişmiş veya gelişmenin yavaş olduğu ülkelerde iş olanaklarının az olması işçi göçünün en önemli faktörüdür. İşçi göçü az gelişmiş ülkelere doğru olmaktadır. İşgücü göçleri mevsimlik, kısa süreli veya uzun süreli olabilir. Örneğin ülkemizde yaz mevsiminde fındık toplamak amacıyla işçilerinin Ordu ve Giresun illerine gelmesi mevsimlik işgücü göçüdür.

II. Dünya Savaşından sonra yıkılan Avrupa ekonomisini yeniden kurmak için 1952- 1954 yılları arasında Almanya, Fransa, Belçika, Avusturya, Hollanda gibi ülkeler kalkınma hamlesi başlatmış, bu hamle sonucu yetersiz gelen işgücünü karşılamak için dış ülkelere işçi talebinde bulunmak zorunda kalmışlardır.

1952'de Federal Almanya yabancı işçi çalıştırmaya başlamıştır. Avrupa'da yukarıda sayılan gelişme hamlesi başlatan ülkelerde Almanya'yı takip ederek yabancı işçi çalıştırmaya başlamışlardır.

Avrupa'da Yunanistan, İspanya, Portekiz, Yugoslavya, İtalya vb, Afrika'da Cezayir, Fas, Tunus, gibi sömürge devletleri de Avrupa ülkelerine işgücü vermişlerdir. Bu gün ise dünyada başta Asya, Afrika,

Güney Amerika'nın gelişmekte olan ve geri kalmış ülkeleri başta Avrupa, Kuzey Amerika (ABD, Kanada) ve Avustralya'ya işgücü vermektedir.

Ülkemiz işçi göçünün yaşandığı ülkelerin başında gelmektedir. Türkiye'de işçi göçleri 1960'tan sonra başlamıştır. O dönemlerde daha çok batı Avrupa ülkeleri başta olmak üzere diğer Avrupa ülkelerine işçi göçleri yaşanmıştır. Günümüzde eskisi kadar yoğun işçi göçü yaşanmamaktadır.

şekil 9: Türkiye Göç Haritası

Kaynak:TÜİK, 2016

1958–1986 arasında başta Almanya olmak üzere Fransa, Hollanda, Avusturya, İsviçre, Danimarka, İngiltere ve İsveç'ten 1,3 milyon işçi göç etti.

1980'lerden sonra göç olayları hem sayısal hem de mekânsal açıdan değişme göstermiştir. Batı Avrupa ülkelerinin işçi alımın bırakmasıyla göçlerin yönü değişti. 1980lerden sonra altyapı ve inşaat hizmetleri için Orta Doğudaki S.Arabistan, Libya, Ürdün, Kuveyt gibi Arap ülkelerine göçler yönelmiştir.

1990 yılarında ise Bağımsız Devletler topluluğuna işçi göçleri olmuştur. Bugün yurtdışındaki nüfusumuzun %88,7'si Batı Avrupa ülkelerinde (1.500.000),%8,5'i Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Arap ülkelerinde,%0,5'i

Türk cumhuriyetlerinde ,%2,3'ü diğer ülkelerde yaşamaktadır. Avustralya'da 30 bin, ABD'de 130 bin Türk yaşamaktadır.

Çalışmak için yurt dışına giden işçilerin biriktirdikleri parayı ülkemize göndererek ülke ekonomisine büyük katkılar sağlamaktadır. Ülkemizde bu kadar önemli bir gelir kaynağını kaybetmemek için yurt dışında çalışan işçiler ile ailelerine her türlü desteği sağlamaktadır.

Şekil 10: Göç Örneği

Kaynak: www.tepav.org.tr, 2016

1.3.4. Doğal Afetlerin Neden Olduğu Göçler

Yukarıda da açıkladığımız doğal afetler (Deprem, heyelan, kuraklık ve çölleşme, taşkın, sel, çığ, volkanik püskürmeler gibi) birçok sosyal ve ekonomik sorunlara neden olmakta ve buna bağlı olarak göçlere sebebiyet vermektedir. Doğal afetlerden zarar gören insanlar buldukları yerleri terk ederek koşulları daha iyi olan yerlere göç ederler.

13 Mart 1992 tarihinde Erzincan ilinde meydana gelen depremde 653 kişinin öldüğü, 8057 binanın hasar gördü veya yıkıldı deprem sonrasında birçok vatandaşın göç ederek yurdun çeşitli

yerlerine yerleşmeleri, yine 23 Ekim 2011 günü Van ilinde meydana gelen yaklaşık 300 kişinin ölümü ile sonuçlanan Van depremi sırasında da bir çok vatandaşın Van'dan göç etmek zorunda kalışı örnek olarak gösterilebilir.

Şekil 11: Göç Örneği

Kaynak: TÜİK, 2016

Yine 1998'de Bartın'da meydana gelen sel felaketi ise ilçeyi yaşanamaz hale getirmiş ve göçe neden olmuştur.

Doğal nedenlere örnek olarak ayrıca dünyanın dördüncü büyük gölü Aral gölünü gösterebiliriz. Göl giderek Asya'nın ortasında bataklık ve çöle dönüşmektedir. Küresel ısınma ve kuraklık nedeniyle iki göle dönüşmüş durumdadır. Gölün su seviyesi düşerek göl sürekli içeri doğru çekilmektedir. Bir zamanların liman ve tersaneleri gemi mezarlığına dönüşmektedir. Bunun nedenleri bu gölü besleyen Pamir dağlarından inen Amu derya ve Siri derya nehirlerinin sularının azalmasıdır. Bu nehirlerin suyu sulama faaliyetleri ile azalmıştır. 1960'dan bu yana gölün suları 4 metre aşağı düşmüştür (2002 yılı itibari ile). Önlem alınmadığı takdirde uzmanlar 2015 yılından sonra gölün tamamen kuruyacağını hesaplamaktadırlar.

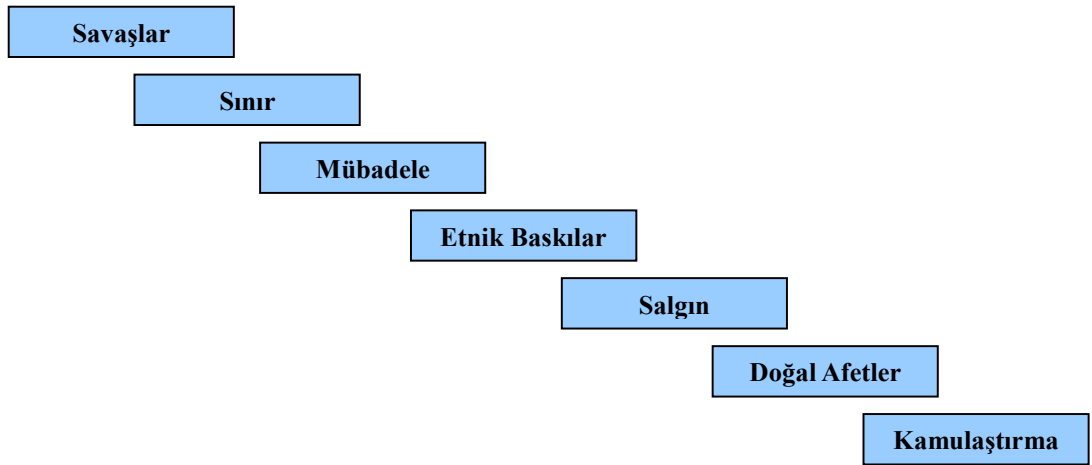
Gölin kuruması ile göl tabanındaki tuzlu toprakların rüzgârlar tarafından verimli topraklar üzerine taşınacağı ve çevre topraklarının veriminin de düşeceğini söyleyen uzmanlar; bunun da yeni bir göçe sebep olacağını belirtmektedirler.

1.3.5. İnsanları Göçe İten Sebepler Açısından Göçler

1.3.5.1. Zorunlu Göçler

Savaşlar, ihtilalle, sınır değişiklikleri, mübadele, etnik ve dini baskılar, salgın hastalıklar, doğal afetler, kamulaştırma sonucu oluşan göçlere zorunlu göçler denir. Başka bir tanım ile kendi rızası dışında göç etmeye mecbur kalma olarak da tanımlaya biliriz.

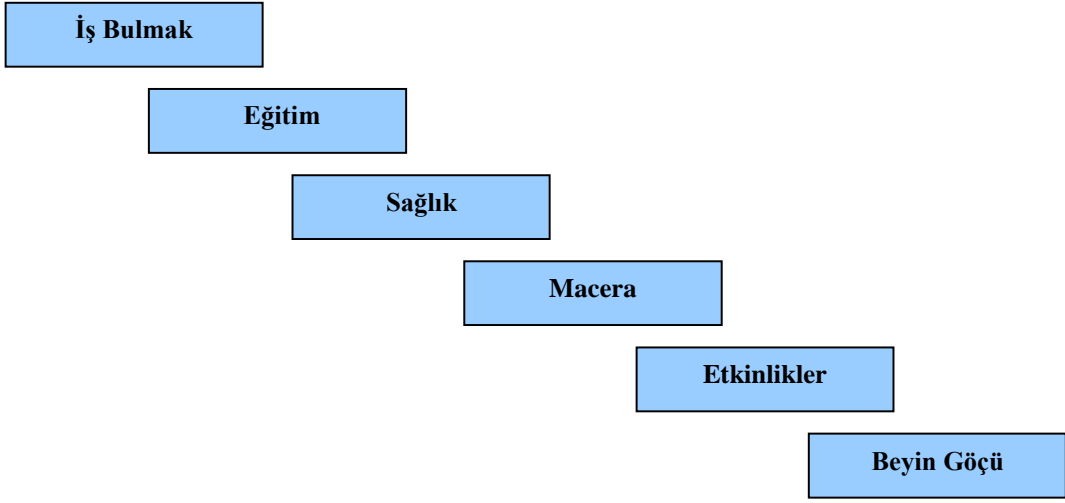
Şekil 12: Zorunlu Göçler

1.3.5.2. Gönüllü Göçler

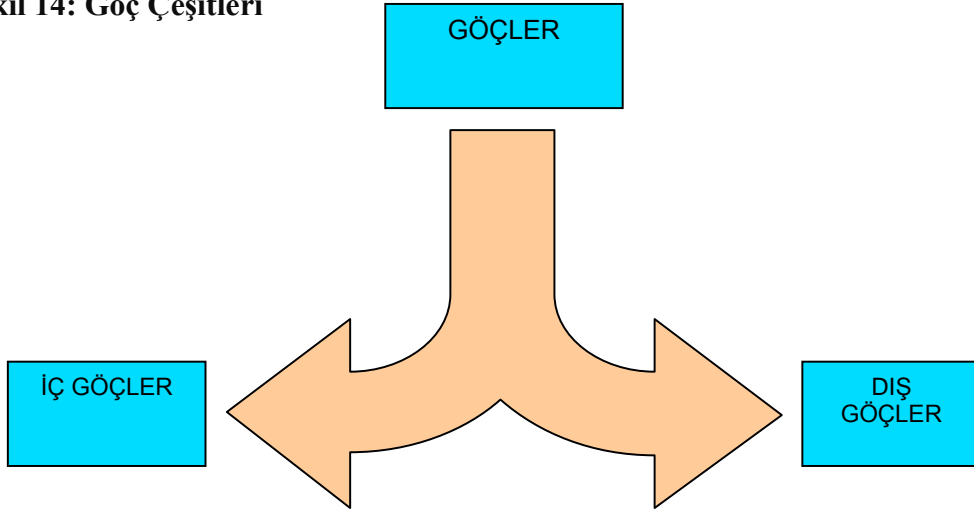
Kişi ve gurupların çeşitli sebepler ile (İş bulmak, eğitim görmek, sağlık şartlarından yararlanmak, macera aramak, şehirdeki kültürel sanatsal faaliyetlerden yararlanmak, beyin göçü gibi) kendi rızası ile bir yerden başka bir yere göç etmesine gönüllü göçler denir.

Şekil 13: Gönüllü Göçler

1.3.6. Gidilen Yere Göre Göç Tipleri (Oluştukları Yere Göre)

Şekil 14: Göç Çeşitleri

1.3.6.1. İç Göçler:

Ülke sınırları içinde oluşan göçlere iç göç denir. İç göçler ülke nüfusunda herhangi bir değişiklik yaratmaz ancak kent nüfusları artarken kırsal nüfusunda azalmalar olur.

İç göçler;

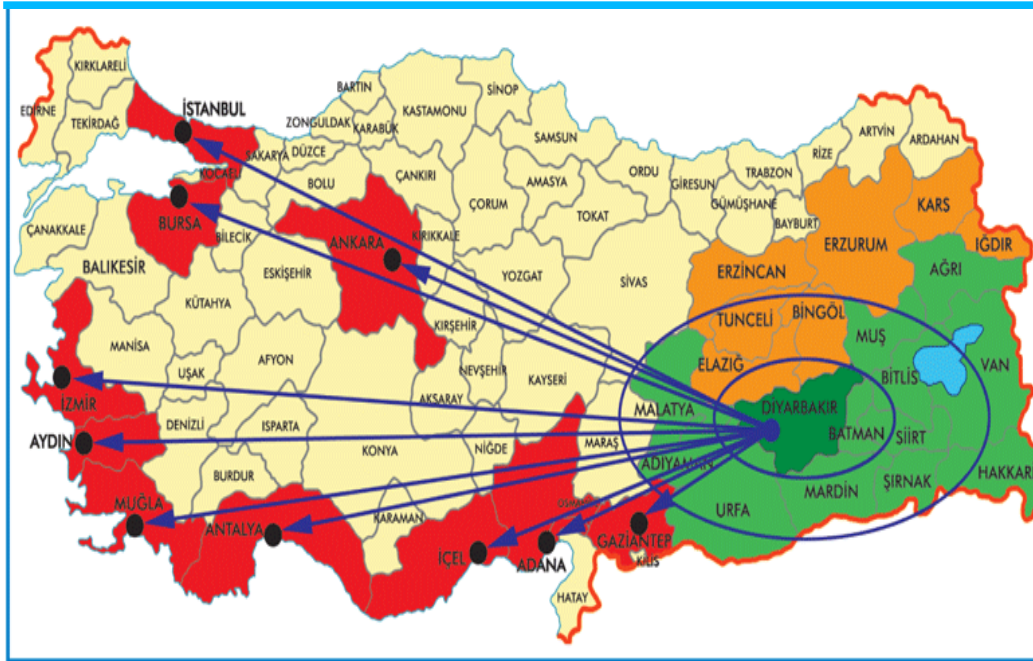

- Şehirden şehire,
- Köyden şehire,
- Şehirden köye,
- Köyden köye doğru olmaktadır.

İç göçte en fazla görülen az gelişmiş (kırsal) yerlerden gelişmiş (kentlere) yerlere doğru olanıdır. Verimli tarım alanları, endüstrinin geliştiği bölgeler, ticaret merkezleri, maden yatakları bakımından zengin olan bölgeler, turistik yöreler, eğitim ve sağlık imkanları göçün kırsaldan kentlere doğru olmasına sebebiyet vermektedir.

Göç Haritası

Şekil 15: Türkiye Göç Haritası

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2011

2011 yılı TÜİK verilerine göre hazırlanan haritada İç göçün Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bulunan illerden Büyükşehirlere doğru gerçekleştiği görülmektedir.

Türkiye’de iç göçler ikiye ayrılır:

a. Kısa süreli (Mevsimlik Göçler): Genellikle tarım işleri, inşaat, turizm, arıcılık, yaylacılık gibi yılın belli mevsimlerinde yapılan işlerde çalışmak maksadıyla yapılan

b. Sürekli Göçler: Çeşitli sebeplerden dolayı yaşadığı yerlerden ayrılarak sürekli kalmak maksadıyla başka bir yere gitmek için yapılan göçlerdir.

Meydana gelen iç göçler sonucu ülke nüfusunda herhangi bir artma ve eksilme yaşanmaz ancak göçe bağlı olarak kırsal ve kent nüfusunda azalma ve eksilmeler olur. Ülkemizde gende kentlere doru göç akışı yaşandığından kent nüfusların da aşırı bir artış yaşanmaktadır.

1.3.6.2. Dış Göçler:

Çeşitli sebepler ile bir ülkeden başka bir ülkeye olan göçe dış göç denir. Dış göçte göç veren ülkenin nüfusu azalırken göç alan ülkenin nüfusu artar.

Şekil 16: Türkiye Dış Göç Haritası

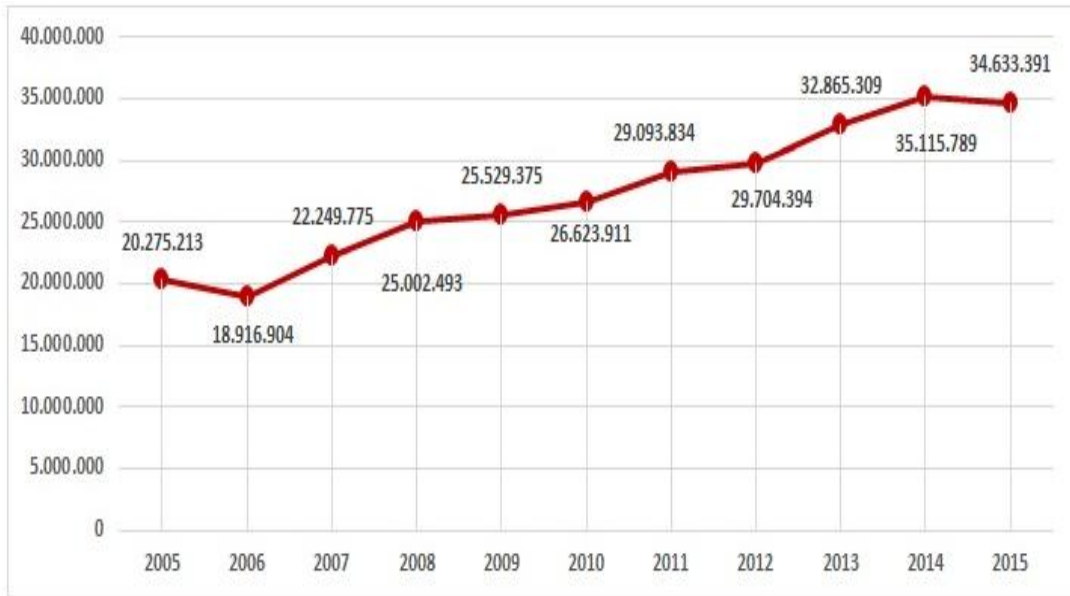

Dış göçler;

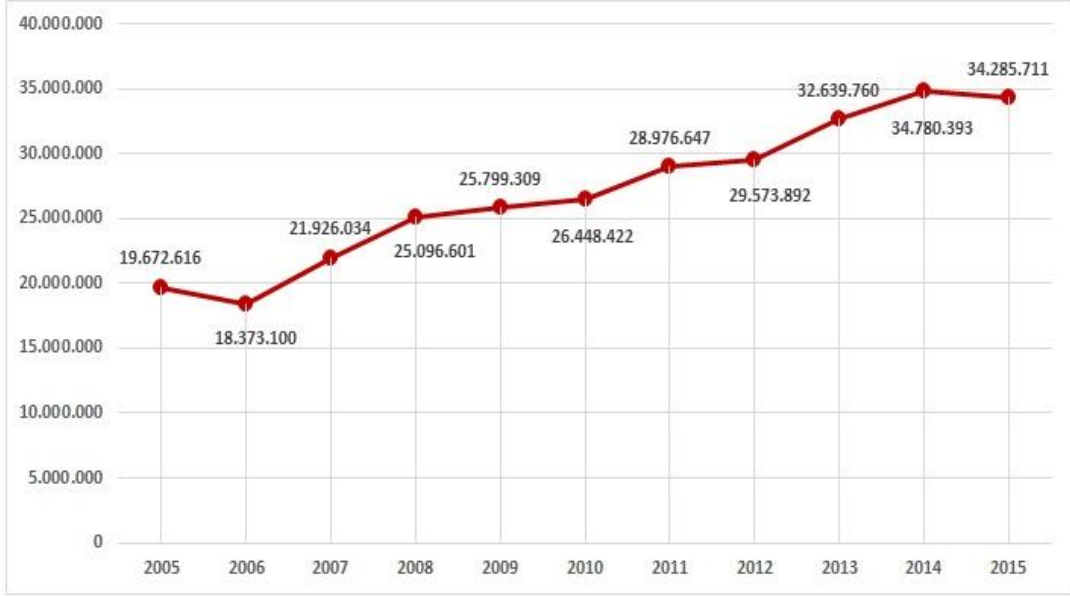
- ✓ Türkiye sınırları dışına,
- ✓ Türkiye sınırlar içine doğru olmaktadır.

Türkiye Göç İdaresi Kurumunun yayınlamış olduğu 2005 ve 2015 yılları arasında Türkiye'ye giriş/çıkış yapanların istatistikleri Grafik 2 ve 3' de verilmiştir.

Şekil 17. Yurtdışından Türkiye'ye Giriş Yapanlar (2005 – 2015)

Şekil 18: Türkiye’den Yurtdışından Çıkış Yapanlar (2005 – 2015)

Kaynak:Türkiye Göç İdaresi, 2016

Grafiklerin yapılan incelemesinde Ülkemize giriş/çıkışın 2006 yılında en az 2014 yılında ise en yüksek miktarda gerçekleştiği görülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇ

2.1. İç Göç

Kendi ülke sınırları içinde kişi veya grupların ekonomik, siyasi, sosyal ve doğal afetler sebebiyle bir yerden başka bir yere daimi veya geçici olarak gidip yerleşmesine iç göç denir.

2.2. İç Göçün Nedenleri

Kişi veya gurupların doğup büyüdükleri yerleri terk edip yeni yerlere göç etmesinin temelinde yatan birçok sebep vardır. Bunların başında; Ekonomik, Siyasi, Sosyal nedenler ile Doğal Afetler gelmektedir.

Bu nedenlerin en önemlileri ekonomik ve siyasi problemlerdir. Gelir dağılımındaki dengesizlikler, işsizlik ve yoksulluk gibi ekonomik nedenlerle çok sayıda kişi yaşadığı yerleri terk etmek zorunda kalmıştır.

Ayrıca son dönemlerde önemi daha da artan siyasi problemlerde insanların göç etmesinin önemli sebeplerindendir.2011 yılında başlayan ve halen devam eden Suriye'deki iç savaş sebebiyle birçok Suriyelinin vatanını terk ederek göç etmesi ; zorunda kalması yakın tarihimizde yaşanmış ve hala yaşanmaya devam eden siyasi göç en iyi örnektir.

1992 Erzincan depremi, 1999 Marmara depremi, 2011 Van depremi sonrasında evsiz kalan birçok insan bulunduğu bölgeyi terk ederek devamlı veya geçici olarak başka yerlere göç etmek zorunda kalmıştır. Ya da Ukrayna'da 1986 yılında Çernobil Nükleer Santralinde gerçekleşen kaza sebebiyle o bölgede yaşayan çok sayıda insan göç etmiştir.

Kötü ekonomi politikalarına bağlı olarak işsizlik ve gelir dağılımındaki adaletsizlik, savaşlar, insan hakları ihlalleri, , hızlı nüfus artışı ve doğal kaynakların yok edilmesi göçe sebep olmaktadır. Göçle birlikte kültür, gelenek, görenek ve yaşam biçimleri de göç edilen yere götürülerek o yerdeki sosyo-kültürel yapının genişlemesine veya bozulmasına sebep olmaktadır.

Kişilerin göçe karar vermelerinin temelinde, göçün nedenlerini içeren, itici ve çekici faktörler vardır. Bireylerin doğdukları ve alışkın oldukları yaşam tarzını bırakarak göç kararı almasına neden olan etkenlere itici faktörler denilmektedir. Diğer taraftan göç etmek üzere karar verilen yerin cazibelerine ise çekici faktörler adı verilmektedir. Bireyler itici ve çekici faktörler arasında yaptıkları değerlendirme çekici faktörler lehine sonuçlandığında yaşadığı yerleri terk etmektedirler. Bu faktörler iç ve dış göçe göre değişmektedir.

Her göç kararında itici ve çekici faktörlerin karışımı vardır. Bu karışıma karşılaşılabilecek güçlükler de eklenir. Bir göçmen kendi içinde yaşadığı yer hakkında, gideceği yere göre, daha iyi bilgi sahibi olduğu için, itici faktörleri çekici faktörlere nazaran daha iyi algılayacaktır. İtici faktörler ve kendinden önce göç edenlerden edinilen bilgi karşı karşıya kalınacak güçlüklerin etkisinin kolayca aşılmasını sağlamaktadır.

Ancak mesafe kavramı göç hareketinin önemli bir kısıtı olmaktadır. Çünkü mesafe göç edilecek yerin seçiminde etkili faktör olmaktadır. Çoğu göçmen için yolculuğun maliyeti ne kadar uzağa gidileceğini tayin eder. Mesafenin önemi 19.yüzyılın ikinci yarısında ilk defa belirten Ravenstein'a göre gidilecek mesafe göç eden kişi sayısı ile ters orantılıdır. Ulaştırma sektöründeki gelişmelere rağmen bu ilişki hala geçerlidir. Mesafenin bir başka rolü de çıkış yeri ile varış yeri arasında araya giren başka imkânlar veya engellerin bulunup bulunmadığıdır. Bunlar doğal engeller olabileceği gibi beşeri engeller şeklinde de ortaya çıkar.

Tablo 10. Göç Etme Nedenine Göre Göç Eden Nüfus ve Oranı

Göç Etme Nedenine Göre Göç Eden Nüfus ve Oranı		
Göç etme nedeni	Göç eden nüfus	Göç eden nüfus oranı (%)
Toplam-Total	2 207 844	100,0
İş aramak/Bulmak	268 400	12,2
Tayin/İş değişikliği	295 906	13,4
Eğitim	498 137	22,6
Evlilik/Boşanma	166 284	7,5
Sağlık	22 649	1,0
Hanedeki fertlerden birine bağımlı göç	916 761	41,5
Diğer	39 115	1,8
Bilinmeyen	593	0,03

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Göç Etme Nedenine Göre Göç Eden Nüfus ve Oranı, 2 Ekim 2011

2011 TÜİK verilerine göre göç eden nüfusun $\frac{1}{4}$ ünü çalışmak, $\frac{1}{4}$ ünü ise eğitim amaçlı gerçekleştirdiği,

Önceden iş, sağlık, eğitim vb. nedenler ile göç edenlerin, diğer aile fertlerini ve akrabalarını etki altına alarak göç etmeye teşvik etmeleri sebebiyle gerçekleşen göçlerin en yüksek seviyede olduğu görülmekte olup bulunla ilgili olarak Adıyaman ili Gerger İlçesinde ikamet eden bir aile 1982 yılında tarım işlerinde çalışmak amacıyla göç ederek geldikleri Adana İli Yüreğir İlçesi Solaklı Beldesine yerleştikleri o dönemde Adıyaman nüfusuna kayıtlı 3-4 hane bulunan belde de 10 yıl sonra Adıyaman nüfusuna kayıtlı yaklaşık 120 hane olduğu örnek gösterilebilir.

2.3. Türkiye’de İç Göç

Ülkemizde ki iç göçleri devamlı ve geçici göçler olarak iki başlık altında ele alabiliriz. Geçici Göçler kendi arasında, mevsimlik tarım göçü ve mevsimlik tarım dışı göç olarak ikiye ayrılır.

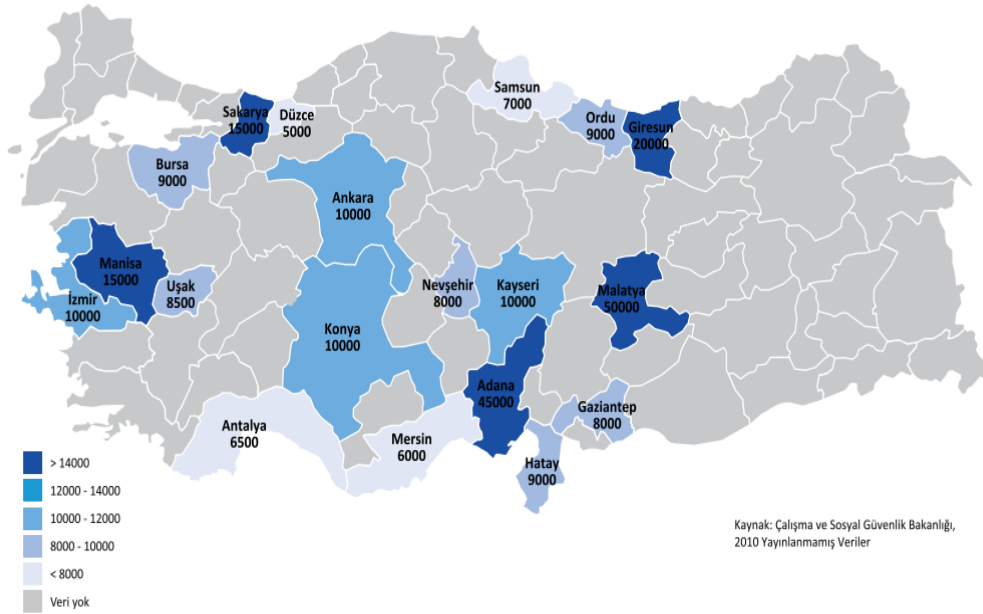
2.3.1. Mevsimlik Tarım Göçü

Şekil 19: Türkiye’de Mevsimlik Göç Örneği

Kırsal kesimdeki yaşayan kişi veya ailelerin belirli dönemlerde tarımın yoğun olarak yapıldığı şehirler tarım işlerinde çalışmak için yapmış oldukları geçici göçlerdir. Özellikle Pamuk, karpuz ve domates toplamak maksadıyla Adana, Mersin, Antalya, fındık ve çay toplamak için Ordu, Giresun ve Rize illerine gelen mevsimlik tarım işçileri örnek gösterilebilir.

Şekil 20: Türkiye’nin Mevsimlik Göç Haritası

Kaynak: Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

2.3.2. Mevsimlik Tarım Dışı Göç

Kırsal kesimdeki yaşayan şahısların turizm ve inşaat gibi sezonluk işlerde geçici bir müddet çalışmak için yaptığı göçlerdir. Turizmin sektöründe geçici olarak çalışmak için, yukarıda belirttiğimiz Antalya, İstanbul, Muğla, İzmir ve Aydın illeri ile İnşaat sektöründe çalışmak için İstanbul, Ankara, İzmir gibi gelişmiş illere yapılan göçler örnek olarak gösterilebilir.

Tablo 11. İllere ve Yıllara Göre Konut Satışı Sayıları (2013-2015)

S.NO	İLLER	YILLAR		
		2013	2014	2015
1	İstanbul	234 789	225 454	239 767
2	Ankara	137 773	131 825	146 537
3	İzmir	72 421	71 779	77 796
4	Antalya	59 478	62 227	64 396
5	Bursa	40 894	42 437	50 137
6	Mersin	32 393	31 204	35 632
7	Kocaeli	28 512	29 720	35 353
8	Tekirdağ	28 959	29 239	31 792
9	Kayseri	27 109	28 375	30 652
10	Konya	27 724	29 385	30 641

Kaynak: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM), 2016

Not: 2015 yılı konut satış miktarları dikkate alınarak sıralama yapılmıştır.

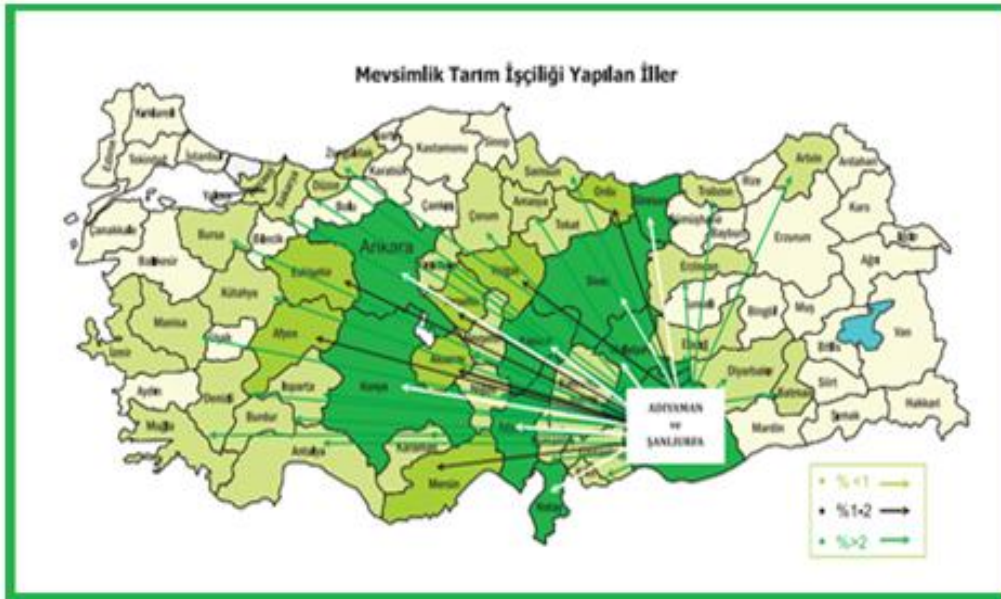
2.3.3. Yaylacılık

Yaylacılıkta mevsimlik göçler arasında yer alır. İnsanların genellikle bahar mevsiminde hayvanlarını otlatmak için bitki örtüsü bakımından zengin olan yerlere çıkması ve sonbaharda havaları soğuması ile birlikte tekrar geri dönmeleri şeklinde gerçekleşir. Karadeniz bölgesinde “Yaylacı”, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde “Göçer”, Akdeniz ve Ege bölgelerinde ise “Yörük” olarak adlandırılır. Karadeniz Bölgesi başta olmak üzere Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde de bu tür yaylacılık faaliyetleri yapılmaktadır. Ayrıca aşırı sıcaklardan kaçarak serin yerlere çıkan yaylacılarda vardır. Özellikle Akdeniz bölgesinde bu tür yaylacılık yaygındır.

Mevsimlik göçlerin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz;

- ✓ Göç edenlerin genelini genç nüfus oluşturur.
- ✓ Erkeklerin nüfusu kadınlardan fazladır.
- ✓ Erkek nüfus genelde sanayi ve inşaat, kadın nüfusu ise tarım ve hizmet sektöründe çalışmaktadır.
- ✓ Göçle birlikte kent nüfusu çoğalırken kırsal nüfusunda azalma görülür.
- ✓ Sanayileşme ve iş gücü ihtiyacı göçü artırır.
- ✓ Göçe bağlı olarak kentleşme hızı yükselir.
- ✓ Göç alan bölge nüfusu ve nüfus yoğunluğu göçlerle bir hızla değişmektedir.

Şekil 21. Mevsimlik Tarım İşçiliği Yapılan İller

Kaynak: www.bianet.org.tr, 2016

Yılın belli dönemlerinde gerçekleşen mevsimlik işçi göçleri iki yönlü gerçekleşmektedir.

- ✓ Birinci göç alan (hedef) iller,
- ✓ İkinci yön ise göç veren (kaynak) illerdir.

Mevsimlik göçler farklılıklar gösterir. Örnek verecek olursak turizm sektöründe çalışmak amacıyla yapılan göç kırsaldan şehire iken, yaylacılık amacıyla yapılan göç şehirden kırsala doğru gerçekleşmektedir.

Türkiye’de iç göçler genellikle az gelişmiş Muş, Erzurum, Yozgat, Ağrı, Ardahan, Mardin, Kars, Çankırı, Yozgat, Kırıkkale, Van gibi illerden, iş imkanı daha çok olan tarım ve sanayisi gelişmiş İstanbul, Yalova, Tekirdağ, Antalya, Bursa, Kocaeli, Ankara, Çanakkale, Gümüşhane, Trabzon, Muğla gibi illere yapılmaktadır.

Türkiye’de en çok göç veren ve alan illerle ilgili oranlara ileriki konularda değinilecektir.

2.4. Türkiye’de Göç Hareketinin Nitelikleri

Ülkemizdeki göç hareketlerinin niteliği ve yönü ile ilgili veriler aşağıda tablo olarak verilmiştir.

Tablo 12. Yerleşim Yerlerine Göre Göç Eden Nüfus (1975-2000)

Yerleşim yeri	1975-1980	1980-1985	1985-1990	1995-2000
Toplam-Total	3 584 421	3 819 910	5 402 690	6 692 263
(%)	100,00	100,00	100,00	100,00
Şehirden şehire	1 752 817	2 146 110	3 359 357	3 867 979
(%)	48,90	56,18	62,18	57,80
Köyden şehire	610 067	860 438	969 871	1 168 285
(%)	17,02	22,53	17,95	17,46
Şehirden köye	692 828	490 653	680 527	1 342 518
(%)	19,33	12,84	12,60	20,06
Köyden köye	528 709	322 709	392 935	313 481
(%)	14,75	8,45	7,27	4,68

Kaynak: Genel Nüfus Sayımları, 2016

Tablo 8'in yapılan incelemesinde; Türkiye'de 1985 ile 1990 yılları arasında şehirden şehire göç oranı en yüksek seviyede olduğu, bu dönemde, üç buçuk milyona yakın kişinin (toplam göç eden nüfusunun %62,18) şehirden şehirlere göç ettiği görülmektedir.

1995-2000 yılları arasında şehirlerden şehirlere göç oranı 1985-1990 yıllarına göre azalma gerçekleşirken, köyden şehirlere göç oranında artış olmuştur.

Tablo 13. 1927-2012 Yılları arasında Kırsal ve Kentsel Nüfusun Sayısal ve Yüzde Dağılımı

Yıl	Kır	Kent	Kır (%)	Kent (%)
1927	10.342.391	3.305.879	75,8	24,2
1935	12.355.376	3.802.642	76,5	23,5
1940	13.474.701	4.346.249	75,6	24,4
1945	14.103.072	4.687.102	75,1	24,9
1950	15.702.851	5.244.337	75	25
1955	17.137.420	6.927.343	71,2	28,8
1960	18.895.089	8.859.731	68,1	31,9
1965	20.585.604	10.805.817	65,6	34,4
1970	21.914.075	13.691.101	61,5	38,5
1975	23.478.651	16.869.068	58,2	41,8
1980	25.091.950	19.645.007	56,1	43,7
1985	23.798.701	26.865.757	47	53
1990	23.146.684	33.326.351	41	59
2000	23.797.653	44.006.274	35,1	64,9
2010	17.500.632	56.222.356	23,7	76,2
2012	17.178.953	58.448.431	22,7	77,2

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayımları, 1927-2012

1927 ile 2012 yılları arasında kır ve kent nüfusları incelendiğinde 1927 yılında nüfusun %75,8'i kırsal kesimde yaşarken 2012 yılına gelindiğinde de bu oranın %22,7 seviyesine düştüğü görülmektedir.

Her iki tablodan da anlaşılacağı üzere ülkemizde göçler kırsal bölgelerden şehirlere doğru olduğu görülmektedir.

2.5. Ülkemizde İç Göçün Başlamasına Etki Etken Temel Faktörler;

- Nüfus artışı
- Tarım tekniklerinin gelişmesi
- Parçalanmış tarımsal alanlar
- Arazi kamulaştırma çalışmaları
- Kalkınma projeleri
- İmalat sektörünün gelişmesi
- Ulaştırmanın gelişmesi
- Huzursuz ortam olarak sıralanabilir.

2.6. Bölgelere Göre İç Göç Hareketleri

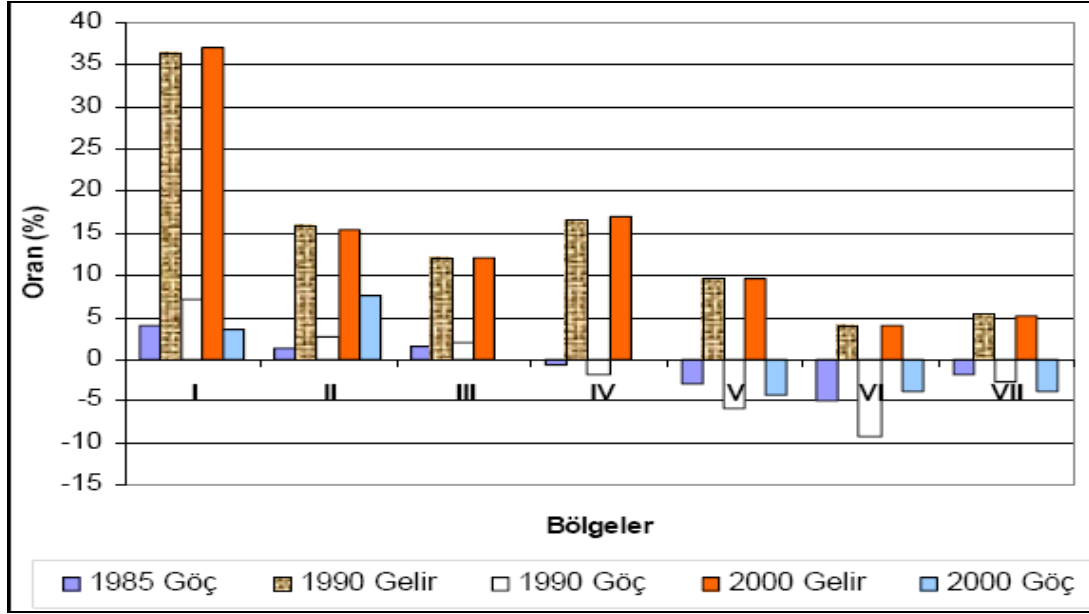
Ekonomik gelişmeler yönünden ülkemizde bölgesel bazda farklılıklar gözükür. Ülkemizin batısı sanayi, ticaret, tarım ve turizm yönün gelişmiş iken, doğu ve Güneydoğu bölgeleri geri kalmıştır. Dolayısıyla göçler geri kalmış bölgelerden gelişmiş bölgelere olacağından iç göç hareketinin Doğu-Batı istikametinde olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 14. Türkiye’de Bölgeler İtibariyle Göç ve Gelir Oranları 1985-2000 (% olarak)

BÖLGELER	1985	1990		2000	
	Göç (1)	Gelir (2)	Göç (3)	Gelir (4)	Göç (5)
I- Marmara	3,9	36,5	7,1	36,5	3,5
II- Ege	1,4	15,8	2,7	15,1	2,2
III- Akdeniz	1,6	12	2,1	12,3	0,04
IV- İç Anadolu	-0,6	16,6	-1,7	16,9	0,01
V- Karadeniz	-2,9	9,7	-5,8	9,8	-4,2
VI- Doğu Anadolu	-4,9	4,1	-9,2	4,3	-3,9
VII- G.doğu Anadolu	-1,9	5,3	-2,7	5,1	-3,8

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2015

Şekil 22. Türkiye’de Bölgeler İtibariyle Göç ve Gelir Oranları 1985-2000 (%) olarak)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2016

Tablo 9. ve Şekil 17. incelendiğinde şu görülür: Ülkemizde bölgesel gelir dağılımı önemli ölçüde farklılık gösterir. Bu farklılıklar, göçün yönünü belirler. Göç en çok, Marmara Bölgesi’nde yoğunlaşmaktadır.

Marmara, Ege ve Akdeniz bölgeleri tabloya göre göç alan bölgelerdir. 1985 ile 1990 yılları arasında bu bölgelere göç oranında önemli bir artış olduğu 2000 yılında ise azalmanın gerçekleştiği görülmektedir. Diğer bir husus da 2000 yılına kadar göç veren İç Anadolu Bölgesinin 2000 yılında itibaren göç almasıdır.

Göç veren bölgeler ise, tabloda da görüldüğü gibi gelir düzeyi düşük Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleridir. Bu bölgelerin gelir düzeyleri dönem boyunca % 10’un altındadır. Terör, işsizlik gibi faktörlere bağlı olarak, bu bölgelerin göç oranları 1990’da önemli ölçüde artmıştır. Ancak oran sonraki dönem düşmüştür.

Bölgelerin ekonomik gelişmesine bağlı olarak göç hareketi artmaktadır. Gelişen bölgelerde aşırı göçten dolayı yığılmalar olurken gelişmenin olmadığı bölgelerde boşalmalar olduğu görülmektedir.

Tablo 15. Bölgelerin net göç hızı (2008-2015)

Bölgeler	Net göç hızı (%)							
	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
İstanbul	2,1	3,1	7,8	9,0	2,2	4,7	1,0	3,5
Batı Marmara	9,7	4,0	4,6	5,0	7,7	5,9	14,0	6,1
Ege-	3,7	1,7	0,1	0,1	2,6	1,6	4,6	3,2
Doğu Marmara	12,6	6,4	5,5	6,2	5,3	6,6	7,7	9,7
Batı Anadolu	3,0	4,6	5,6	7,1	3,6	3,8	5,2	6,6
Akdeniz	2,2	0,5	0,6	-1,2	-1,1	-0,7	0,3	0,0
Orta Anadolu	-9,0	-5,0	-9,0	-8,8	-4,1	-4,8	-6,6	-6,5
Batı Karadeniz	-4,4	-2,4	-11,2	-8,8	-3,2	-5,7	-7,7	-4,4
Doğu Karadeniz	-2,2	0,6	-9,0	-9,9	7,3	-3,6	-1,8	-5,9
Kuzeydoğu Anadolu	-26,1	-14,7	-13,6	-12,5	-15,3	-19,2	-19,3	-21,0
Ortadoğu Anadolu	-10,9	-9,1	-9,1	-16,5	-7,2	-7,1	-12,2	-12,6
Güneydoğu Anadolu	-7,6	-7,1	-3,8	-4,1	-7,6	-5,7	-6,1	-8,4

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2016

Özet olarak şunu söyleyebiliriz ki, ülkemizde ekonomik açıdan bölgeler arasında farklılıklar söz konusu olup, buna bağlı olarak kişiler, geri kalmış bölgelerinden gelişmiş bölgelere göç etmişlerdir.

2.7. İllere Göre İç Göç Hareketleri

Yukarıda belirmiş olduğumuz bölge teorisinde olduğu gibi il bazında da aynı benzerlikler görülmektedir. Ekonomik yönden gelişmiş şehirler göç alırken gelime göstermemiş iller göç vermiştir. Net göç veren ve alan iller bu bölümde daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır

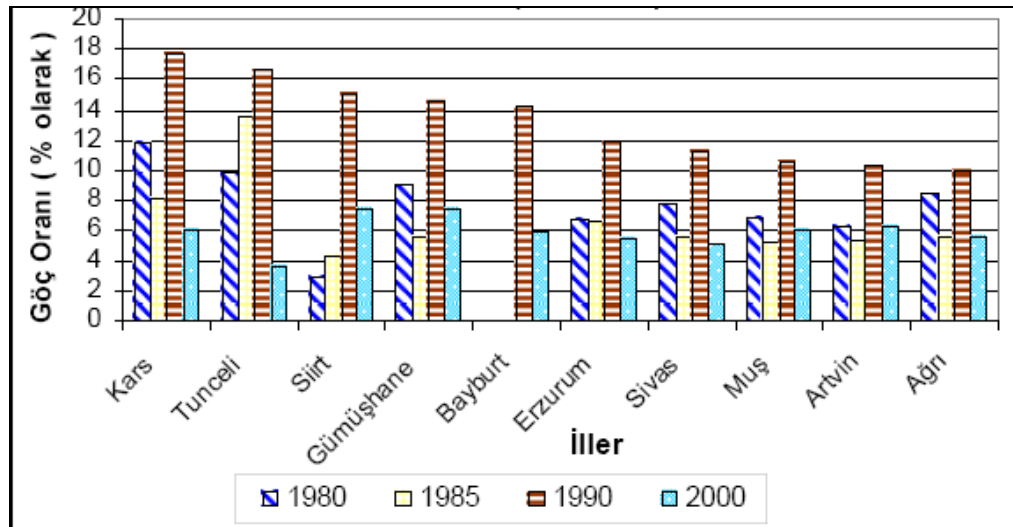
2.7.1. En Fazla Net Göç Veren İller

Ülkemizde yukarıda da belirttiğimiz gibi Doğu, Güneydoğu ve Karadeniz bölgelerin de verilen göçler nedeniyle nüfuslarında azalmaların olduğu görülür. Bunun sebebini ise bu bölgelerin tarımsal yapıya sahip olması ve sanayinin gelişmemesine bağlı olarak iş imkanlarının azlığıdır.

Tablo 16. Türkiye' de En Fazla Net Göç Veren İller 1980-2000 (% olarak)

İLLER	1980	1985	1990	2000
Kars	-11,9	-8,2	-17,8	-6,1
Tunceli	-9,8	-13,5	-16,6	-3,6
Siirt	-2,9	-4,3	-15,1	-7,5
Gümüşhane	-9,0	-5,7	-14,6	-7,5
Bayburt	-	-	-14,2	-5,9
Erzurum	-6,8	-6,6	-12,0	-5,5
Sivas	-7,8	-5,7	-11,2	-5,1
Muş	-6,9	-5,2	-10,6	-6,0
Artvin	-6,3	-5,3	-10,3	-6,3
Ağrı	-8,4	-5,6	-10,0	-5,6

Şekil 23. Türkiye' de En Fazla Net Göç Veren İller (1980-2000)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2016

Tablo 10’da 1980 ile 2000 yılları arasında en fazla net göç veren iller gösterilmiştir. Buna göre, ülkemizde en fazla göç veren iller, Doğu Anadolu Bölgesinden Kars, Tunceli, Siirt, Erzurum, Muş, Artvin, Karadeniz Bölgesinden Gümüşhane, Bayburt ile İç Anadolu Bölgesinden Sivas illeridir. 1990 yılında illerin göç oranları da yaklaşık iki katı bir artış olduğu görülmekte olup bunun sebebinin güvenlik sorunundan kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Ekonomik geri kalmışlığın göçe etkisi, Kocaman tarafından tespit edilmiştir. Kocaman’a göre, 3. derecede gelişmiş (Manisa, Bilecik, Uşak ve Sakarya hariç) kentler ile 4. ve 5. derecede gelişmiş kentlerin tamamı, 1985-90 döneminde net göç vermiştir. N. Algan da, Güneydoğu’daki kentlerin sosyo-ekonomik gelişme durumu ile net göç verme oranı arasında yakın bir ilişki olduğunu tespit eder. Bu ilişkiye göre, sosyo-ekonomik yönden gelişmiş kentler, nispeten daha düşük bir oranda net göç vermiştir¹³¹⁴¹⁵.

---

¹³ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 22 Yıl : 2007/1 (87-109 s.)

¹⁴ ALGAN, Neşe (1995), “GAP Bölgesinde İç Göçler, Dış Göçler ve Kentleşme Açısından Bir Değerlendirme”, Çukurova Ün. İİBF Der. loc. cit., s. 315

¹⁵ KOCAMAN, T. (1998), “ Türkiye’de İç Göçler- İller Arası Kır-Kent Göçleri ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1965-1990)“, TÜİK, Türkiye’de Tarımsal Yapı ve İstihdam.

Tablo 17. Türkiye' de Göç Veren İller 2007-2015 (% olarak)

İl	Net göç hızı							
	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Adıyaman	-15,0	-10,5	-10,1	-16,8	-13,8	-13,9	-12,9	-9,2
Afyonkarahisar	-9,4	-2,9	-9,5	-9,7	3,5	-6,5	-8,0	-4,6
Ağrı	-28,3	-19,3	-14,7	-17,3	-27,0	-24,6	-29,6	-28,1
Amasya	-7,8	-5,1	-6,0	-8,4	-5,9	-7,1	-5,7	-3,5
Bingöl	-4,7	-14,5	-7,8	-5,7	-13,5	0,1	-12,9	-12,0
Bitlis	-27,9	-14,8	-13,7	-15,3	-17,3	-14,3	-17,7	-20,0
Burdur	-1,4	-2,1	2,1	-3,3	11,8	4,5	-7,9	1,1
Çankırı	6,1	46,1	-35,2	-20,9	35,5	28,1	-45,6	-18,9
Çorum	-15,0	-16,6	-15,6	-13,5	-13,7	-8,2	-16,5	-12,0
Diyarbakır	-10,7	-7,6	-6,6	-6,5	-10,5	-7,7	-6,8	-12,0
Erzurum	-31,2	-11,4	-16,0	-7,5	-13,6	-21,4	-22,3	-15,8
Hakkari	3,2	-14,1	-12,7	-1,3	-16,0	-8,3	-13,3	9,4
Hatay	-2,2	-2,6	-2,7	-5,2	-5,3	-6,8	-4,3	-17,0
Kars	-28,0	-21,4	-22,1	-18,5	-21,0	-23,1	-32,3	0,9
Kırşehir	-11,1	-5,5	-12,3	-10,2	-0,7	-0,4	-6,9	-1,3
Kütahya	-13,3	-5,1	-7,8	-5,5	6,7	-5,3	-5,5	-28,6
Mardin	-18,3	-29,4	-6,7	-7,6	-11,1	-8,8	-10,8	1,7
Muş	-38,4	-24,5	-14,8	-13,8	-25,6	-21,9	-25,5	-5,0
Nevşehir	-4,8	-6,0	-11,0	-8,4	-2,3	-6,4	-10,4	-5,7
Niğde	3,4	-9,3	-14,9	-15,4	-3,4	-2,2	-12,0	-12,9
Ordu	-5,2	-1,3	-11,5	-14,6	29,6	-21,0	-15,6	-26,8
Siirt	-2,5	-10,9	-16,7	-12,7	-18,5	-7,8	-11,9	-2,8
Sinop	4,1	0,0	5,2	-2,9	-10,3	10,9	-5,7	-6,0
Sivas	-18,2	-8,4	-12,2	-11,5	-9,5	-6,2	-8,2	-3,8
Şanlıurfa	-7,5	-4,9	-3,0	-3,3	-7,3	-7,8	-7,2	-17,5
Van	-9,0	-4,2	-7,8	-46,7	3,2	-6,0	-15,4	-5,9
Yozgat	-30,0	-16,0	-27,8	-24,7	-21,6	-22,0	-26,3	-13,1
Zonguldak	-3,1	-7,1	-12,1	-12,7	-13,8	-14,1	-11,1	-5,5
Aksaray	-3,9	-6,3	-8,1	-6,2	-4,5	-5,8	-6,8	-15,9
Karaman	3,3	-2,5	-6,2	-7,5	0,5	-2,9	-4,6	-27,9
Kırıkkale	-18,6	1,1	-24,1	-19,1	-0,5	-9,9	-19,9	-11,8
Batman	-6,6	3,0	1,4	-2,8	-9,0	-2,5	-5,3	-5,1
Şırnak	-6,2	-10,8	-4,2	-1,2	-7,6	-1,5	-6,9	-2,8
Bartın	11,4	2,5	-5,1	-5,6	-1,0	-1,3	-5,8	-9,6
Ardahan	-24,7	-29,7	-21,3	-16,3	-9,9	-22,9	-26,5	-7,6
İğdır	-20,4	-15,2	-9,1	-8,8	-11,5	-15,1	-10,6	-24,3
Kilis	3,2	-8,3	-6,2	-13,8	-14,1	3,2	-13,1	4,0

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2016

2007-2015 yılları arasında göç veren illere bakıldığında;

- ✓ 2007-2008 yılları arasında Muş, Erzurum, Yozgat, Ağrı ve Kars,
- ✓ 2008-2009 yılları arasında Ardahan, Mardin, Muş, Kars ve Ağrı,
- ✓ 2009-2010 yılları arasında Çankırı, Yozgat, Kırıkkale, Ardahan ve Kars,
- ✓ 2010-2011 yılları arasında Van (2011 Van depremi), Yozgat, Çankırı, Kırıkkale ve Kars,
- ✓ 2011-2012 yılları arasında Ağrı, Muş, Yozgat, Kars ve Siirt,
- ✓ 2012-2013 yılları arasında Ağrı, Kars, Ardahan, Yozgat ve Muş,
- ✓ 2013-2014 yılları arasında Çankırı, Kars, Ağrı, Ardahan ve Yozgat,
- ✓ 2014-2015 yılları arasında Ağrı, Kütahya, Karaman, Ordu ve Iğdır illerinin en çok göç veren iller olduğu,

Bu illere genel olarak bakıldığında ekonomik yönden geri kalmış iller oldukları, genellikle az gelişmiş, Doğu ve İç Anadolu Bölgelerinde yer aldıkları tespit edilmiş olup bu verilere göre göçün en önemli sebebinin ekonomik sebepler olduğunu söylemek doru olacaktır.

2.7.2. En Fazla Net Göç Alan İller

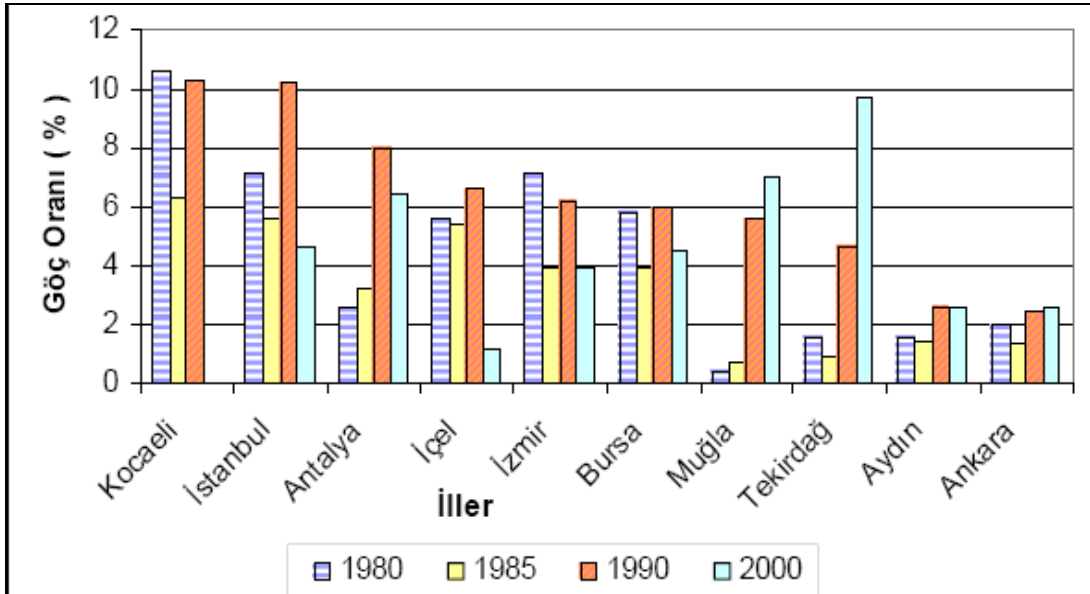
Ülkemizde göçler çoğunlukla kırsaldan metropollere doğru akmaktadır. Bunu başlıca sebebi ekonomik sebepler olsa da 1990 ile 2000 yılları arasında güvenlik sebebiyle de metropollere göçler yaşanmıştır. 1980 yılı ile 2000 yılları arasında en çok göç alan iller aşağıda tablo ve grafikte verilmiştir.

Tablo 18. Türkiye’de En Fazla Net Göç Alan İller 1980-2000, (% olarak)

İLLER	1980	1985	1990	2000
Kocaeli	10,6	6,3	10,3	0,02
İstanbul	7,1	5,6	10,2	4,6
Antalya	2,6	3,2	8,0	6,4
İçel	5,6	5,4	6,6	1,2
İzmir	7,1	3,9	6,2	3,9
Bursa	5,8	3,9	6,0	4,5
Muğla	0,4	0,7	5,6	7
Tekirdağ	1,6	0,9	4,6	9,7
Aydın	1,6	1,4	2,6	2,6
Ankara	2,0	1,3	2,4	2,6

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2016

Şekil 24. Türkiye’de En Fazla Net Göç Alan İller (1980-2000)

Kaynak: TÜİK, 2016

1980-2000 yılları arası en çok göç alan iller ile ilgili yukarıdaki Tablo’ya göre Sanayi ve turizm de gelişmiş illerde yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle Kocaeli ve İstanbul illeri her dönemde çekim merkezi konumundadır. 1980-1985 yıllarında Kocaeli, İstanbul, Antalya, İçel ve İzmir illerine göç daha yoğun iken 1990-2000 yıllarında yoğunluk Bursa, Muğla, Tekirdağ, Aydın ve Ankara illerine kaymıştır.

Tablo 19. Türkiye' de Göç Alan İller 2007-2015 (% olarak)

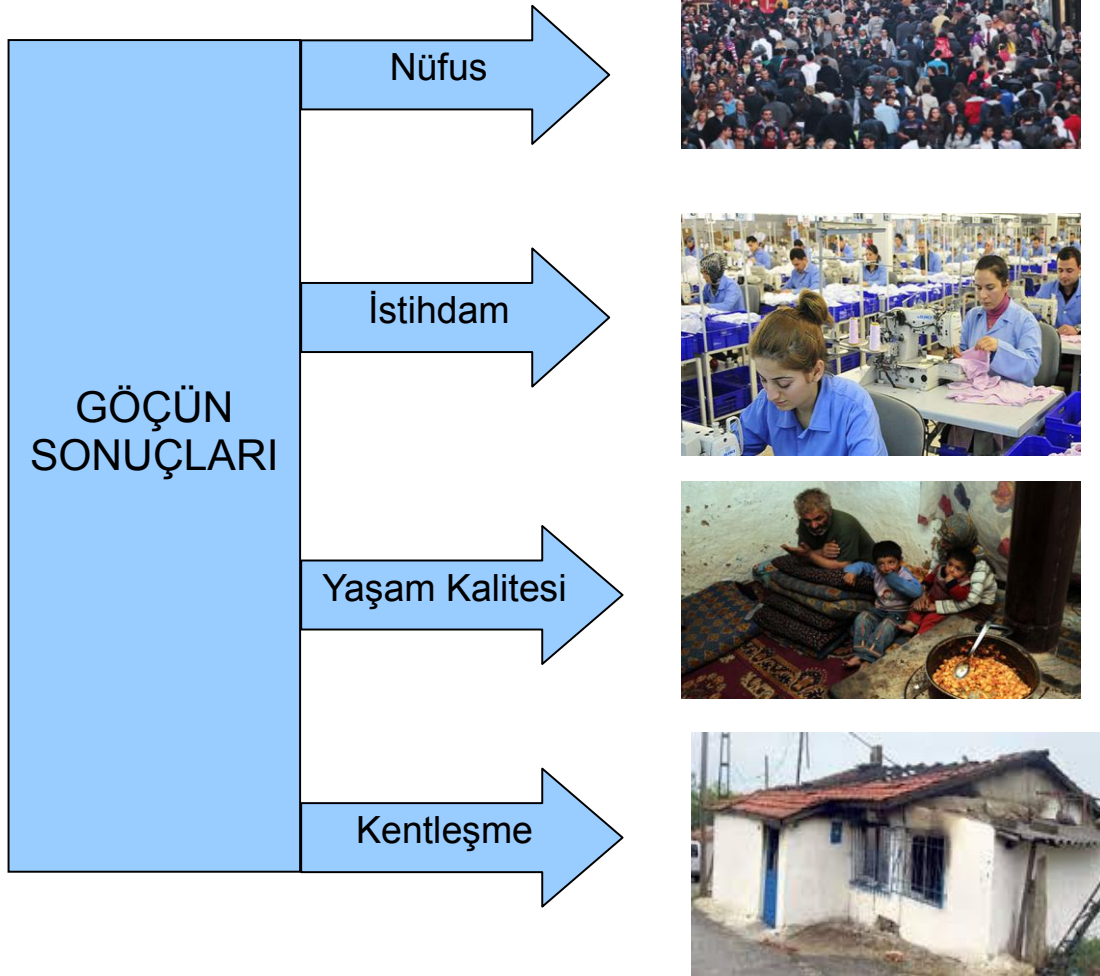
İl	Net göç hızı (%)							
	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Ankara	6,7	8,0	10,4	11,2	4,5	6,5	7,8	9,7
Antalya	19,7	8,9	12,8	13,2	9,9	11,4	12,9	12,3
Aydın	9,2	0,9	0,1	1,0	2,8	2,3	13,0	4,8
Balıkesir	5,6	1,7	1,4	0,4	-0,3	-0,8	14,9	-4,7
Bursa	14,3	4,0	5,9	6,0	2,3	5,0	5,6	7,0
Çanakkale	4,5	1,3	2,4	3,4	18,1	13,1	13,6	4,1
Denizli	0,7	-1,7	-1,7	-0,4	2,6	3,2	3,6	5,3
Erzincan	-4,7	3,7	8,2	-12,4	7,1	-1,0	8,1	-12,1
Gaziantep	0,6	1,2	2,4	4,2	1,3	-0,2	1,1	-1,3
Giresun	3,7	-6,1	-7,2	-5,4	0,4	7,8	7,6	-10,8
Gümüşhane	1,6	-13,4	-9,8	10,9	16,1	39,8	18,9	18,0
Mersin	-2,1	-0,5	-0,8	-2,0	-4,0	-2,4	0,4	-1,3
İstanbul	2,1	3,1	7,8	9,0	2,2	4,7	1,0	3,5
İzmir	7,2	7,0	2,9	2,3	2,5	3,5	5,6	5,0
Kayseri	1,2	1,9	6,1	2,1	3,0	2,2	5,8	1,3
Kırklareli	-1,4	-2,7	2,3	0,4	3,9	2,4	2,5	6,6
Kocaeli	15,6	7,9	9,7	8,3	7,0	9,8	14,4	17,1
Konya	-5,7	-2,5	-4,4	-1,2	1,8	-1,9	0,2	-0,1
Muğla	13,9	2,2	7,7	6,9	5,8	5,3	21,0	-5,0
Sakarya	4,0	4,3	1,9	4,4	5,2	3,9	4,7	4,9
Tekirdağ	33,2	11,0	15,0	16,6	16,7	15,7	24,3	7,8
Trabzon	-1,5	13,7	-9,7	-17,8	-4,8	-6,4	2,8	22,1
Tunceli	9,2	-25,0	1,9	-2,7	-2,7	33,9	5,5	-6,7
Bayburt	-25,5	-17,5	-10,6	-7,4	-5,5	1,5	42,2	-13,1
Yalova	52,6	10,1	-2,6	2,4	10,2	22,3	16,1	-26,8
Karabük	-0,5	-3,3	0,6	-3,8	22,8	8,6	1,1	10,1

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2016

Tablo.13’de gösterilen TÜİK 2015 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) ülke içi göç verilerine göre, 2007-2008 yılları arasında Yalova, Tekirdağ, Antalya, Bursa ve Kocaeli illeri, 2008-2009 yılları arasında Trabzon, Tekirdağ, Yalova, Antalya ve Ankara illeri, 2009-2010 yılları arasında Tekirdağ, Antalya, Ankara ve Kocaeli illeri, 2010-2011 yılları arasında Tekirdağ, Antalya, Ankara ve Gümüşhane illeri, 2011-2012 yılları arası Karabük, Tekirdağ, Çanakkale, Gümüşhane ve Yalova illeri, 2012-2013 yılları arasında Gümüşhane, Tunceli, Yalova, Tekirdağ ve Çanakkale illeri, 2013-2014 yılları arasında Bayburt, Tekirdağ, Muğla, Gümüşhane ve Yalova illeri, 2014-2015 yılları arasında Trabzon, Gümüşhane, Kocaeli ve Antalya illeri en çok göç alan iller olmuştur.

2.8. Göçün Sonuçları

Şekil 25: Göçün Sonuçları

2.8.1. Nüfus Yönünden

Ülkemizde genelde göçler ekonomik sebeplere dayanmaktadır. Bu da göç eden nüfusun genelde çalışabilecek genç ve orta yaşlı şahıslardan oluşmasına sebep olmaktadır. Yaşlı nüfus genelde göçe pek sıcak bakmaz çünkü alıştığı ortamı bırakıp yeni bir ortama gençler kadar kolay uyum sağlayamamaktadır. Genelde ekonomik sebeplerden gerçekleşen göçe yaşlılar katılmamaktadır. Zorunlu sebeplerden dolayı göç etmek zorunda kalan yaşlılar gittikleri yeni yerleşim yerlerine ve çevreye kolaylıkla alışamazlar ve uyum sorunları ortaya çıkar.

Tablo 20. Göç Eden Kadın Erkek Nüfusu 2008-2015

GÖÇ EDEN KADIN ERKEK NÜFUSU			
YILLAR	ERKEK NÜFUSU	KADIN NÜFUSU	TOPLAM
2007-2008	972.227	931.007	1.903.234
2008-2009	947.439	929.234	1.876.673
2009-2010	998.387	987.530	1.985.917
2010-2011	1.025.677	1.020.043	2.045.720
2011-2012	968.805	974.069	1.942.874
2012-2013	1.055.519	1.066.935	2.122.454
2013-2014	1.105.829	1.148.778	2.254.607
2014-2015	1.127.157	1.160.385	2.287.542
TOPLAM	8.201.040	8.217.981	16.419.021

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2016

Ülkemizde 2008-2015 yılları arasında göç eden kadın erkek nüfusu tablo 15’de verilmiştir. Tabloya göre göç eden kadın nüfusun toplamı erkek nüfusundan yaklaşık 17 bin kişi fazla olduğu görülmektedir.

2.8.2. İstihdam Yönünden

Ülkemizde gerçekleşen göç hareketinin en önemli nedeni istihdam sorunudur. Kırsal bölgelerde iş imkanının kısıtlı olmasına bağlı olarak ortaya çıkan istihdam sorununu, ekonomik yönden gelişmiş, iş sahası geniş olan bölgelere göç ederek çözmeye çalışan nüfusun büyük çoğunluğu ilk ve ortaokul seviyesinde eğitimi düşük şahıslardan oluşmaktadır. Dolayısıyla bu şahıslar genelde vasıfsız işçi olarak veya tarım işçisi olarak düşük ücretli işlerde çalışmakta veya işsiz kalmaktadır. Elinde sermayesi olan şahısların ise küçük veya orta ölçekli işletmeler kurarak faaliyet yürütmektedir.

2.8.3. Yaşam Kalitesi Yönünden

Bulunduğu yerden çeşitli sebeplerle göç etmeye karar veren kişi veya toplulukların en önemli amacı göç ettikleri yerde ekonomik sıkıntıları olmadan, huzurlu ve mutlu bir yaşam sürmek olmuştur. Yani göç kararının temelini yaşam kalitesinin artırılması düşüncesi oluşturmaktadır. İnsanların buldukları bölgedeki doğal ve ekonomik kaynakların azlığı veya bu kaynakların bölüşümündeki dengesizlikler insanları göçe itmektir.

Tablo 21. Yoksulluk Sınırı Yöntemlerine Göre Fert Yoksulluk Oranları (2002-2009)

Yöntemler	Fert yoksulluk oranı (%)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kent								
Gıda yoksulluğu (açlık)	0,92	0,74	0,62	0,64	0,04	0,07	0,25	0,06
Yoksulluk (gıda+gıda dışı)	21,95	22,30	16,57	12,83	9,31	10,36	9,38	8,86
Kişi başı günlük 1 \$'ın altı	0,03	0,01	0,01	.	.	.	.	.
Kişi başı günlük 2.15 \$'ın altı	2,37	1,54	1,23	0,97	0,24	0,09	0,19	0,04
Kişi başı günlük 4.3 \$'ın altı	24,62	18,31	13,51	10,05	6,13	4,40	3,07	0,96
Harcama esaslı görelî yoksulluk	11,33	11,26	8,34	9,89	6,97	8,38	8,01	6,59
Kır								
Gıda yoksulluğu (açlık)	2,01	2,15	2,36	1,24	1,91	1,41	1,18	1,42
Yoksulluk (gıda+gıda dışı)	34,48	37,13	39,97	32,95	31,98	34,80	34,62	38,69
Kişi başı günlük 1 \$'ın altı	0,46	0,01	0,02	0,04	.	.	.	.
Kişi başı günlük 2.15 \$'ın altı	4,06	3,71	4,51	2,49	3,36	1,49	1,11	0,63
Kişi başı günlük 4.3 \$'ın altı	38,82	32,18	32,62	26,59	25,35	17,59	15,33	11,92
Harcama esaslı görelî yoksulluk	19,86	22,08	23,48	26,35	27,06	29,16	31,00	34,20

Kaynak: TÜİK, Yoksulluk Çalışması, 2014

Tabloda da görüldüğü üzere kırdaki yoksulluk oranı kentlere göre çok fazladır. Özellikle kırsal kesimden göç eden insanlar yeni geldikleri yerde düzenli bir iş bulup çalışamaması durumunda alım gücü olmayacaktır. Dolayısıyla kendisinin ve ailesinin yaşam kalitesi düşecek ve bu durum suç işlemeye kadar gidecektir. Yaşam kalitesi yüksek olan şahıslar kırsal kesimlerde yaşasa bile göç etmezler.

2.8.4. Kentleşme Yönünden

Göç durdurulamaz bir faaliyettir. Bu kadar geniş yelpazede insanların mutlaka göç etmek için bir sebebi olacaktır. Örneğin göçün sebeplerinden olan ekonomik sebepler çözülsün, eğitim veya sağlık sebepleriyle göç edilecek, o sebepler ortadan kaldırılsa mutlaka başka bir sebeple göç devam edecektir. Yani kabul edilecek tek gerçek göçün durdurulamayacağıdır. 1975-1980 yılları arasında göç edenleri %65.92'si, 1980-1985 yılları arasında göç edenleri %78.71'i 1985-1990 yılları arasında göç edenleri %80,13'ü ve 1995-2000 yılları arasında göç edenleri %75.26'sı şehirden şehire veya köyden şehire göç etmiştir

Aşırı göçlerden dolayı her geçen gün kentler hızlı ve kontrolsüz bir şekilde büyümeye devam etmektedir. Kontrolsüz kentleşme konut, ulaşım, alt yapı, eğitim ve sağlık gibi sorunları da beraberinde getirmektedir.

Göçler ile birlikte kentlerde meydana gelen diğer bir sorunda çarpık yapılaşma ve gecekonduudur. Ayrıca sanayi kuruluşlarından çıkan atıklar, kentlerin ısıtılmasında kullanılan yakıtlar ile ulaşım araçlarının havaya bıraktıkları atıklar kentlerin doğal çevresini bozan ve kentsel çevre kirlenmesini tahammül edilemez boyutlara ulaştıran faktörler olmuştur.

Tüm bu olumsuz sebepler kontrolsüz göçten kaynaklı düzensiz kentleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkmakta ve insan yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İÇ GÖÇLERİN EMNİYET VE ASAYİŞE ETKİSİ

3.1. Emniyet ve Asayiş Kavramları

Göçün tanımı ve nedenleri ile ilgili detaylara yukarıda değinilmiştir. Anlaşılacağı üzerine göç devamlılığı olan durdurulamaz bir faaliyettir. Bizim için önemli olan ve tezimizde asıl temelini oluşturan iç göçlerin emniyet ve asayişe etkilerinin neler olduğu hususundan önce, günlük hayatta da sıklıkla duyduğumuz emniyet ve asayiş kavramlarının ne olduğuna bakmak gerekir.

Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliğine göre emniyet kavramını “Devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik sabotaj, tehlike ve kazaları önlemek için alınan hukuka uygun önlemlerin tümü ve bu önlemlerin alınmış bulunduğu hal”, asayiş kavramını ise “Hukuka uygun önlemlerin alınması sonucu devlete, topluma kişilere, mal ve eşyalara yönelik, tehlike kaza ve sabotajların söz konusu olmadığı bir ortam, düzensizlik ve karışıklıkların önlendiği, hayatın normal akışının sağlandığı hâl, dirlik ve düzenin varlığı konusunda kamuda yaratılan yerleşik ve yaygın inanç” olarak tanımlamaktadır¹⁶.

Söz konusu tanımlardan yola çıkarak, emniyetin, asayiş için temel şart olduğu, ancak yeter şart olmadığı, subjektif bir unsur olan “kamuda yaratılan yerleşik ve yaygın inanç” unsurunun eksikliği halinde asayişin sağlanamayacağı söylenebilir. Bunu biraz daha açacak olursak sizin veya çevrenizdekilerin canına, malına, hak ve hukukuna vukuu bulacak herhangi bir saldırıyı önlemek için kolluk kuvvetleri tarafından alınan önlemlere ve bu önlemler sonucu sizde oluşan “bana kimse bir şey yapamazlar, malıma kimse zarar veremez” gibi düşüncelerdir.

Örneğin evinde huzur içinde yaşarken evinizin ne kadar emniyetli olduğunu düşünürsünüz ancak bir gün evinize hırsız girip malınıza veya canınıza zarar verdiği zaman evinizin emniyetsiz olduğu inancına kapılırsınız ve huzurunuz kaçar. Bunun gibi örnekler çoğaltıla bilir.

---

¹⁶ 2803 sayılı Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği (1983 Madde 3).

Emniyet ve Asayiş insan yaşamının olmazsa olmazıdır. İnsanlar evsiz ve arabasız yaşayabilir ama emniyet ve asayişsiz yaşayamaz. İnsan fitratında zaruri ihtiyaçlardan sonra koruma ve korunma ihtiyacı en başta gelen ihtiyaçtır.

İç göçler emniyet ve asayiş doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen bazı sorunlara yol açabilir. Bu sorunlardan bazıları aşağıya çıkarılmıştır.

3.2. İç Göç Kaynaklı Emniyet ve Asayiş Etkileyebilecek Sorunlar

3.2.1 Kaynak Bölgede Ortaya Çıkan Sorunlar

Yukarıda da değindiğimiz gibi göç eden nüfusun % 90'ını genç ve orta yaşlı insanlar oluşturur. Bunun neticesinde göç sonrası kaynak bölgede yaşlı insanlardan oluşan bir işgücü kalacaktır. İşgücünün yaşlı olması özellikle tarım ve hayvancılık sektöründe üretimin azalmasına sebep olacaktır. Üretimin azalmasına bağlı olarak ekonomik sıkıntılar artacak ve en nihayetinde yeni göç dalgaları kaçınılmaz hale gelecektir.

Bu duruma emniyet ve asayiş yönünden bakılırsa, kırsal kesimde kalan yaşlı insanları kendilerini koruyamayacak durumda olmaları, bilinçsiz ve bilgisiz oluşları çalışmadan zengin olma ve haksız kazanç sağlama eğiliminde olan kişilerin ilgisini çekmektedir. Yaşlı kişilerin zaafından ve dikkatsizliğinden yararlanan art niyetli şahıslar tarafından genellikle dolandırıcılık ve hırsızlık olayları gerçekleştirilmektedir. Buna örnek olarak Bilecik ili, Söğütlü ilçesine bağlı bir köyde yaşayan yaşlı çiftin evine pikap tarzı bir araç ile kendilerini sosyal yardımlaşma kurumu personeli olarak tanıtan 2 şahıs gelerek kaymakamlık tarafından kendilerine yardım getirdikleri bahanesi ile yaşlı çiftin evine girdikleri, çiftin bir anlık dalgınlığından yararlanarak paralarını çalarak kaçtıkları. Yine göç veren köylere bohçacı, hurdacı, hırdavatçı vb. olarak gelen şahısları köyde yaşayan özellikle yaşlı şahısları dolandırdıkları ve mallarını çaldıkları sıklıkla görülmektedir.

3.2.2. Gecekondulaşma

Kentbilim Terimleri Sözlüğü'ne göre gecekondu, "bayındırlık ve yapı kurallarına aykırı olarak, gerçek ya da tüzel, kamusal ve özel kişilerin toprakları üzerine, toprak iyesinin istenç ve bilgisi dışında önemsiz olarak yapılan, barınma gereksinimleri devletçe ve kent yönetimince karşılanamayan yoksul ya da dar gelirli ailelerin yaşadığı barınak türü" olarak tanımlanmaktadır. Öngör'e göre, gecekondulaşma iç göçün yarattığı bir sorundur ve Türkiye bu sorunla II. Dünya Savaşı'ndan sonra tanışmak zorunda kalmıştır (1964)¹⁷.

Tablo 22. 1955'ten 2002'ye Gecekondu Sayısı ve Gecekondu Nüfusun Değişimi

Yıllar	Gecekondu Sayısı	Gecekondu Nüfusu	Gecekondu Nüfusunun Kent Nüfusundaki Payı (%)
1955	50.000	250.000	4,7
1960	240.000	1.200.000	16,4
1965	430.000	2.150.000	22,9
1970	600.000	3.000.000	23,6
1980	1.150.000	5.750.000	26,1
1990	1.750.000	8.750.000	33,9
1995	2.000.000	10.000.000	35
2002	2.200.000	11.000.000	27

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2016

Tablo 22'deki veriler incelendiğinde 1955 yılında gecekondu sayısı 50 bin iken 2002 yılına gelindiğinde bu miktar 11 milyona çıktığı görülmektedir.

Bayhan'a göre, bazıları gecekonduların göç eden insanların kentle bütünleşmede bir tampon mekanizma olduğunu iddia etseler de, gecekondu Nüfusunda yaşayanlar kırsal kente taşımakta, kente

¹⁷ KELEŞ, R.: Kentleşme ve Konut Politikası, s:43-45, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, Rektörlük No: 540-541, Ankara, 1984.

eklenmemektedirler¹⁸. Türkdoğan (1974) da benzer görüşler öne sürerek gecekonduların yabancılaşıma, alt-kültürler yaratmaya hizmet ettiğini, bir “yoksulluk kültürü” oluşturarak kentle bütünleşmeye engel olduğunu belirtmektedir.

Gelişmiş semt ve mahallelerdeki lüks ve şaşaalı yaşama olan özenti gecekonduların bölgeleri de zorlukla mücadele eden kesimi kısa sürede zengin olma ve o ortamlara girme istek ve arzularını tetiklemektedir. Buna bağlı olarak da gecekonduda yaşayan özellikle yeni ergenliğe adım atmış veya gençlik çağlarındaki kesimi suçla itmektedir. Bununla ilgili olarak suç işleyenlerin profili incelendiğinde %95’inin gecekondularda yaşayan düzensiz aile çocuklarından oluştuğu görülmektedir.

3.2.3. İşsizlik

Tezimizin başından beri belirttiğimiz gibi göçün en önemli nedeni ekonomik nedenlerdir. Ekonomik nedenleri en başında işsizlik gelir. Bulunduğu bölgede iş imkanı olmayan tabiri caizse kırk kanaat geçinen insanlar daha çok para kazanmak, huzur ve rahat içerisinde yaşama ümidiyle yerini yurdunu terk ederek iş bulup çalışmak için yeni yerlere göç ederler. Yeterince eğitim, tecrübe ve beceriye sahip olmayan bu insanlar geldikleri yerde vasıfsız işçi olarak çok düşük ücret karşılığında çalışmak zorunda kalırlar. Birçoğu da kentlere aşırı göçlerden dolayı iş bulamaz ve işsiz kalırlar. Göç edip geldiği yerde aradığını bulamayan, hayal ettiği yaşam seviyesini yakalayamayan bu şahıslar her türlü istismara açıktırlar.

Erdoğan (1985’ten aktaran Bayhan, 1997), işsizliği; bireyin, ailesinin ve toplumun varlığını, refah ve mutluluğunu tehdit eden bir sosyal problem olarak görür. Yazara göre, işsizlik, intiharlara, boşanmalara, alkolizme, hırsızlığa, silahlı soygunlara, cinayetlere, kişilik ve sosyal sistemde çözümlere sebep olan en önemli faktörlerden biridir¹⁹.

---

¹⁸ Bayhan, V. Türkiye’de İç Göçler ve Anomik Kentleşme. Toplum ve Göç:II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, 1996, Mersin, Ankara, DİE-Sosyoloji Derneği Yayını, 1997.

¹⁹ Bayhan, V. Türkiye’de İç Göçler ve Anomik Kentleşme. Toplum ve Göç:II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, 1996, Mersin, Ankara, DİE-Sosyoloji Derneği Yayını, 1997

Göçün en önemli sebeplerinden biri olan işsizlik suçun oluşmasının da en önemli etkenidir. Kısa sürede zengin olma ve kolay yoldan para kazanma isteği insanları kolay yoldan para kazanma metodu olarak düşündükleri hırsızlık, uyuşturucu ticareti, fuhuş gibi suçlara itmektedir.

3.2.4. Kültürel Boşluk

Alışık olduğu kültürden ayrılarak farklı bir kültürün yaşandığı yerlere göç eden şahısları o kültüre uyum sağlama aşamasında çoğu kez zorlandığı, bu geçiş aşamasında bir çok kişinin yanlış yollara girdiği görülmektedir. Buna örnek olarak baba ve abi baskısı altında büyüyen bir kız çocuğunun okumak maksatlı geldiği büyükşehre uyum sağlamak için art niyetli insanlar tarafından kandırılmak suretiyle fuhuş batağına itilmesi, sırf ortama uyum sağlama maksadıyla uyuşturucu madde kullanma olayları örnek gösterilebilir

Kültür, toplum üyeleri tarafından hayata geçirildiğinde, toplum üyelerinin uygun ve kabul edilebilir gördüğü aralığa uygun düşen davranışlar üreten kurallar ve standartlar kümesidir. Nesilden nesile dil ile aktarılır²⁰. Kültürün maddi ve manevi olarak iki boyutu vardır. Fiziki yerleşme mekânının değişmesi, günlük hayatta kullanılan eşyaların değişmesi, ev eşyalarının değişmesi ve meslek değiştirme kültürün maddi boyutu ile ilgili iken (Bayhan,1997), bu değişimler olurken, değişimlere toplumun genelinin yadırgamayacağı bir uyum sağlayabilmek manevi boyutu ile ilgilidir²¹.

Kırdan kente göç edip de gecekonduda yaşayanlar bir alt kültür oluşturmaktadırlar²² (Gökçe ve diğerleri, 1993:2) Geleneksel gecekonduların erkeği kadınların ahlakı bozulmasını diye apartman semtlerine taşınmayı

---

²⁰ Haviland, W.A. Kültürel Antropoloji. (Çev.) Hüsamettin İNAÇ, Seda ÇİFTÇİ. İstanbul, Kaknüs Yayınları, 2002.

²¹ Bayhan, V. Türkiye’de İç Göçler ve Anomik Kentleşme. Toplum ve Göç:II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, 1996, Mersin, Ankara, DİE-Sosyoloji Derneği Yayını, 1997

²² Gökçe, vd. Gecekondularda Aileler Arası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü. Ankara, T.C. Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları, 1993.

istememektedir²³. Sonuç olarak maddi kültür öğelerine bir kentli kadar olmasa da çabuk uyum sağlayan bireyler, manevi kültür değişimine ayak uydurmakta gecikince kültürel boşluğa düşmekte ve kent kültürüne yabancılaşabilmektedirler.

3.2.5. Gettolaşma

Getto; Kültürel ve fiziksel olarak kentlerden soyutlanmış bölgelerdir.

Kızılçelik ve Erjem (1996), özellikle gelişmekte olan ülkelerin, kent merkezleri çevresinde, kırsal nüfusun kente hızlı göçü sonucu getto tarzı gecekonduların oluşacağını belirtirler. Burada bahsedilen, aynı yerden göç edenlerin bir araya gelerek oluşturdukları, mekansal gettolaşmadır²⁴.

Gettolaşmanın en önemli sakıncaları; kentsel protesto hareketlerine sahne olmaları, kentin varlıklı kesiminde görülmeyen bir cemaatleşme hareketi, göç edenlerin göç edilen kentin yerli ve varıl kesimini düşman olarak görmesi yüzünden toplumsal kaynaşmayı engellemesidir. Gettolaşma; göç eden bireyin göçün etkilerini algılamasını değiştirmekte, içe kapalı sosyal ortamda adeta “herkesin birbirini doldurması” neticesinde, göçün doğasında olan ilk başta işsiz ve evsiz kalabilme gibi sorunların kaynağının göç edenin kendine yakıştırdığı bir kimlikten kaynaklandığını zannetmesine yol açabilmektedir²⁵.

Gettolaşmaya örnek olarak Adana İli Yüreğir ilçesine bağlı Doğankent Beldesi ve Solaklı Mahallesi örnek gösterilebilir. 1990 yıllarında geçici tarım işlerinde çalışmak amacıyla Adıyaman İli Gerger ilçesinden gelen işçilerinden 4-5 ailenin bu bölgede yerleşerek kaldıkları daha sonraki dönemlerde yakın eş, dost ve akrabalarının aynı bölgeye gelip yerleşmeleri sonucu o bölgenin Küçük Adıyaman olarak adlandırılarak bölgede söz sahibi oldukları.

---

²³ AYATA, S. Toplumsal Çevre Olarak Gecekondu ve Apartman. Toplum ve Bilim, Sayı:46/47, İstanbul, Birikim Yayınları,1989.

²⁴ Kızılçelik, S. ve Erjem Y. Açıklamalı Sosyoloji Terimleri Sözlüğü (4.Baskı). İzmir, Saray Kitabevleri, 1996.

²⁵ Ay, Y. İç Göç-Suç İlişkisi:Mersin Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara, Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü, 2004.

Bu tür örnekler çoğaltıla bilir mesela İstanbul Bayrampaşa da Karadenizliler, Ümraniye de Batmanlılar, Esenler de Karşılıarı ağırlıklı olarak bulunmaları, İzmir de tüm midye satıcılarının Mardinli olması, Sahil kesimlerindeki eğlence mekanlarının sahiplerinin Mardinli olmaları örnek gösterilebilir.

3.2.6. Suç ve Mafya Yapılanması

Çeşitli nedenler ile kırsaldan kentlere doğru gerçekleşen yoğun ve düzensiz göçler ile kentlere gelen şahıslar kent yaşamının zorluğu altında ezilerek suça yönelmektedir. Hor görülme ve ezilmişlik psikolojisi ile suça itilen veya suç işleme eğilimde olan bu şahıslar hırsızlık, dolandırıcılık, yağma, fuhuş ve kaçakçılık gibi suçları işlemek suretiyle kısa yoldan haksız kazanç sağlamaya çalışacaktır. İşlenen münferit suçlar bir süre sonra daha planlı ve bilinçli bir şekilde organize olarak işlenmeye başlayarak organize suç örgütü yani halk arasında mafya olarak tabir edilen yapılanmaya kadar gidebilmektedir. Organize suç örgütleri kendi çıkarları için dolaylı veya doğrudan yaptıkları işler ile haksız kazanç sağlarken, buna zemin hazırlayan bazı etkenler vardır.

3.2.6.1. Adalet Sistemindeki Yetersizlik:

Bir ülkenin başına gelebilecek en büyük felaket yargı otoritesindeki boşluktur. “Adalet mülkün temelidir.” denilmesinin sebebi budur. İyi teşkilatlandırılmış ve iyi çalışan, alt yapısı iyi, bağımsız bir yargının bulunduğu bir yerde, organize suç örgütlerinin barınabilmesi imkansızdır. Organize suç örgütlerinin devlet yapısına nüfuz ettiği bir ülke olan İtalya’da dahi, bağımsız yargı temiz eller operasyonunu başlatabilmiş; başbakanları, bakanları, mafya bağlantıları nedeniyle mahkum ettirebilmiştir.

Yasama alanında meydana gelen bir boşluk, organize suç örgütlerinin iştahını kabartan bir olaydır. Yasama alanında boşluk üç şekilde olabilir:

- ✓ Belli alanlarda kanun yapılmaz; yasal düzenlemesi bulunmayan boş alanlar kalır.
- ✓ Yapılan kanunlar yetersizdir.
- ✓ Kanunlar ihtiyaç duyulan zamanlarda yapılmaz.

Birçok organize suçun ve bunların arkasında yer alan örgütlerin kamuoyunca bilinmesine rağmen, cezaî kovuşturma ve yargılamalarının sonuçsuz kalması toplumun hukuk devletine olan inancını sarsmaktadır. Politik skandallar nedeni ile politikacılara,

hükümete, parlamentoya, kamu idaresine ve emniyet kuvvetlerine duyulan güvenin sarsılması sonucunda doğan toplumsal iklim, sosyal güvensizliğe ve korkuya yol açmaktadır. İşte böyle bir zeminde organize suç örgütlerinin oluşmasına ve gelişmesine uygun bir ortam oluşturmaktadır. Yasal mekanizmaların (Mahkeme vb.) aşırı iş yükü nedeniyle yavaş işlemesi ve öte yandan yüksek enflasyon gibi nedenler, bir takım iş anlaşmazlıklarının çözümünde organize suç örgütlerinin tercih edilmesine bir neden olabilmektedir. Örneğin; çek senet mafyası.

3.2.6.2. Adaletsiz Gelir Dağılımı

Adaletsiz vergi sistemi, gelir dağılımındaki dengesizlik, ülkemizdeki vergilerin tam olarak toplanamayışı neticesinde, vatandaşa, kamuda çalışan personele yeterli maaş ve hizmetin verilememesinden dolayı toplumda maddî sıkıntı ve huzursuzluk meydana gelmektedir. Ülkelerin içinde bulunduğu ekonomik zorluklar, yüksek enflasyon zengin-fakir ayrımını derinleştirmekte, organize suç örgütlerine daha çok yaşam hakkı doğmaktadır.

3.2.6.3. Özenti

Organize suç örgütü üyelerinin, haksız yere kazandıkları paraların müsadere edilememesi sonucu lüks yaşantılarına devam etmeleri toplumda özellikle maddî sıkıntı çeken gençlerde bir özentinin oluşmasına neden olmaktadır.

3.2.6.4. Medyanın Yönlendirmesi

Medya mensuplarının, haberi daha cazip hale getirmek için bilinçsizce, farkında olmadan organize suç örgütleri hakkında insanları etkileyici kelimeler kullanarak haber yapmaları, bu tür kişiler hakkında dizi ve filmler yaparak halkın gözünde hakkını arayan, güçsüzün yanında olan iyi kişilermiş gibi göstermeleri insanların gözünde organize suç faaliyetlerinin meşru gibi algılanmasına neden olmaktadır.

3.2.6.5. Kolay Para Kazanma ve Lüks Hayat Arzusu

İnsanların, rahat hayat sürme ve lüks ortamlarda yaşama gibi özentilere bağlı arzuları vardır. Gelir düzeyi düşük veya normal yollardan bu hayatı

yaşayamayacaklarını düşünen insanlar kolay para kazanma yollarının arayışı içerisine girmektedirler.

3.2.6.6. Kurumlar Arasındaki Koordinasyonsuzluk

Devletin güvenliği, kanunlar ile birçok kurum tarafından sağlanmasına rağmen, maalesef bazı kamu görevlileri arasındaki çıkar kavgası yüzünden yeterli derecede koordine kurulamamakta ve bilgiler paylaşılamamaktadır. Paylaşılamayan bilgilerin dar bir kalıpta kalması neticesinde istenilen sonuca ulaşılamamaktadır.

3.2.6.7. Suçluların Cezaevlerinde Yeterli Derecede Islah Edilememesi

Tutuklanarak cezaevlerine konulan suçlular, kendi hükümlerlerini buralarda da sürdürmekte, aynı koşu da kalan sıradan bir suçlu da bu kişilerin etkisi altında kalmak sureti ile yeni bir eleman olarak organize suç örgütüne katılmaktadırlar.

3.2.6.8. Ahlakî Zayıflık ve Toplumsal Bozulma

Tüm dünyada, 1970'lerden itibaren ekonomik problemlerin artması ve refah düzeyinin azalması ile birçok problemler ortaya çıkmıştır. İnsanlar global ve yerel nedenlere bağlı olarak yaşamsal standartların dışında bir boyutun içine sürüklenmekte ve alışılmışın dışında bir hayat tarzı sergilemektedirler. Bu olguya bakıldığında, bunun daha çok gelişmekte olan ülkelerin problemi olduğu ve ekonomik durgunluk faktörünün global nedenler içinde ilk sırayı aldığı görülmektedir. Dünyadaki ekonomik durumun yarattığı sosyal bozulma, gelişmekte olan ülkelerdeki şehirlerde sürekli yaşanan, kronik bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Kırsal kesime oranla şehir kesimi ekonomik olarak daha avantajlı görülmesine rağmen, kaynak dağıtımının âdil yapılamamasından dolayı şehir yaşamı oldukça çetin olmaktadır. Bu tip ülkelerde, insanlar için sömürülmeye çok açık kozmopolit bir ortamın var olduğu görülmektedir. Bunun nedenleri; nüfusun hızla artması, göç ve buna bağlı olarak da sosyal ile fiziksel ortamın bozulmasıdır. Sosyo-ekonomik yapıdaki olumsuz gelişmeler sonucunda bazı toplumsal tabakaların ihmal edilmesi, organize suç örgütleri bakımından uygun bir zemin yaratmaktadır. Özellikle büyük kentlerde, kişilerin toplumla bütünleşememesi sosyal kontrolü yok etmekte ve böylece oluşan olumsuz sosyal ve psikolojik ortam, organize suç örgütlerinin

oluşumuna, eleman kazanımına ve varlığını devam ettirmesine uygun şartlar meydana getirmektedir.

Ülkemizdeki nüfus artışının kontrol altında olmaması, hızlı nüfus artışı ve sanayileşmeyle ortaya çıkan işsizlik, kırsal kesimden özellikle büyük kentlere göç sonucunu beraberinde getirmiştir. Kırsal kesimdeki zor yaşam koşulları, insanları büyük şehirlere doğru göçe yöneltmiş olmasına karşın burada da sorunların çözülmediği görülmektedir. Büyük şehirdeki işsizlik, çok düşük ücret ile çalışma, büyük şehirlerdeki hayat pahalılığı ve kalabalık aileler, çözümleri çıkmaza sürüklemektedir. Bu ve bunun gibi sebeplerden organize suç örgütlerinin ihtiyacı olan insan kaynağı çok kolay bir şekilde elde edilebilmektedir.

Örnek olay: 2003 yılı Nisan ayı içerisinde Adana 156 Jandarma imdat hattını arayan bir şahıs, Adana ili Karataş İlçesine bağlı x köyünde ikamet eden A isimli şahsın kendisine ait tarlayı rızası dışında ekip biçtiğini bildirmesi üzerine ihbarı alan yetkililerce konu yerel kolluk kuvvetlerine bildirilerek gerekli inceleme ve araştırmalarına başlanılmıştır.

Başta basit bir asayiş suçu olarak görünen olayın yapılan araştırmalar, teknik ve fiziki takipler, mağdur beyanları ve elde edilen deliller neticesinde akrabalık ve hemşericilik olgusuyla, bilinçli ve planlı olarak bir araya gelmiş bir organize suç örgütünün 280'e yakın faaliyetlerinden yalnızca bir tanesi olduğu tespit edilmiştir.

Olay Adıyaman ilinden tarım işlerinde çalışmak maksadıyla göç ederek Adana ili Karataş İlçesine bağlı bir köye yerleşen, A isimli şahıs ilk yıllarında kendisi eşi ve 5 çocuğu ile birlikte bölgede tarım işlerinde çalışarak para kazanmaya başlamış ve kazandığı parayı o bölgede maddi durumu kötü olan ve para ihtiyacı olan şahıslara %15-20 aylık faizle vererek tefecilik yapmaya başlamış. Verdiği para karşılığında şahıslardan faizli para bedeli kadar senet, kandıra bildikleri şahıslardan sözde borcun ödenmesi durumunda geri vermek şartıyla tarla ve ev tapuları aldığı,

Adıyaman ilinde bulunan akrabalarını da yanına getirtirerek bölgede söz sahibi olan şahıs daha çok para kazanma hırsıyla borcunu ödeyen şahıslara tapularını ve senetlerini iade etmeyerek onlara ait tarlalara ve evlere tehdit, baskı ve cebir kullanarak zorla almaya başladığı, bu olayları da yanına getirttiği akraba ve hemşerileri vasıtasıyla

gerçekleştirdiği tespit edilerek yapılan operasyonla A isimli şahıs ve bu şahsın talimatları doğrultusunda adam öldürme, yaralama, yağma, Çek/Senet tahsilatı, cebir ve tehdit suçlarını işleyen elemanları suç unsuru malzemeler ile birlikte yakalanarak organize suç örgütünün faaliyetleri sonlandırılmıştır.

Not: Olayın şüpheli ve mağdurlarının deşifre olmaması için açık kimlik bilgileri verilmemiştir²⁶.

3.2.7. Göç Edenlerin Sağlık Sorunları

Göç ederek alıştığı ortamdan farklı bir ortama gelen birçok insan yeni geldiği ortama uyum sağlamada sıkıntılar yaşar. Bir kısmı bu sıkıntılardan zaman içerisinde kurtulurken bir kısımda kurtulamaz. Zamanla bu sıkıntılar o insanlarda ruhsal hastalıklara sebebiyet verir. Bu kişilerde meydana gelen ruhsal tahribat içine kapanık, şiddete meyilli, uyuşturucu ve alkol bağımlısı şahıslara dönüşmelerine sebep olur.

Sir ve diğerlerine (1998) göre göç, genelde olumsuz yaşam koşullarının çok olduğu kırsal alandan modern kentlere doğru olduğundan, göçmenlerin sağlık düzeylerinde bir yükselme olmasına karşın, başta Posttraumatic Stress Disorder -Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) adı verilen rahatsızlık olmak üzere, ruhsal hastalıklarda bir artış gözlenmektedir.

Göçün kişiliğe etkisi üç aşamada incelenebilir. Birinci safha göç öncesi safhadır ve bireyin normal bir kişiliği vardır. İkinci safha olan göç esnasında birey bazı sarsıntılar yaşar, bunun sonucunda TSSB görülür. Üçüncü aşama göç sonrası aşamasıdır. Bu aşamada birey ya kente uyum sağlar, ya da kendi kültür değerlerini korumaya çalışır. Genellikle birinci kuşak göçmenler değerlerini korurlarken bunların çocukları olan ikinci kuşak göçmenler, yüksek taklit yetenekleri sayesinde

---

²⁶ Cİ T. 2003-2011 yılları arasında Adana İl J.K.lığında görev yapmış jandarma personeli

kent şivesini, kentli giyim tarzını çabuk öğrenirler; fakat kentli yaşutları ile daha çok benzeşebilecekleri başka ortak yönler bulamazlar²⁷.

Bir yandan, aileleri tarafından kendi kültürlerinden uzaklaşmakla suçlanırlarken öte yandan da toplum tarafından kent yaşamına eklemlenmeleri beklemektedir. İkinci kuşak göçmen için bu kargaşa ortamından kaçmanın en kolay yolu uyuşturucu maddelere ve alkole sığınmaktır. Göç alan yerleşim yerlerinde yapılan çalışmalara göre uyuşturucu madde ve alkol kullanımı açısından bir sıralama yapılırsa; ikinci kuşak göçmenlerin birinci (en çok kullanan), yerli halkın ikinci ve birinci kuşak göçmenlerin üçüncü sırada olduğunu göstermiştir²⁸.

---

²⁷ Sır, A., Bayram Y. ve Özkan M. Zorunlu İç Göç Yaşamış Bir Grupta Travma Sonrası Stres Bozukluğu Üzerine Bir Ön Çalışma. Türk Psikiyatri Dergisi,9 (3), 1998.

²⁸ Balcıoğlu, vd. Madde Bağımlılığı, Göç ve Suç. Yeni Symposium, 39(4), 2001.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İÇ GÖÇLERE KARŞI KOLLUK KUVVETLERİNİN ALABİLECEĞİ TEDBİRLER

4.1. Göçün Suçlara etkisi

Bilindiği üzere taşra yaşantısı ile şehir yaşantısı arasında çok büyük farklılıklar vardır. Taşra kültürüyle yetişmiş insanların kent yaşantısına ayak uydurmaları oldukça zordur. İç göçlerle metropollere eklenen taşra insanının ekonomik problemler, kültürel uyumsuzluk, içine düştüğü ruhsal sıkıntılar ve toplumsal problemleri ile iç içe bulunması suç olgusunu ortaya çıkarmakta ve suçluluğun artışına sebep olmaktadır.

Ülkemizde genelde göçler kendilerinden önce göç etmiş aile fertleri, yakın akraba veya tanıdıklarının yaşadığı yere göç ederek yerleşme şeklinde olur. Göç ettiği bölgede bulunan tanıdıkları vasıtasıyla çevre ile ilişki kurmaya başlar ve toplumda yer edinmeye çalışır. Yeni göç edenleri en çok karşılaştığı problem barına bileceği bir konuta sahip olma ve çalışabileceği bir işinin olmasıdır. Bu problemlerin çözülmesi durumunda kişiler daha kısa sürede kent yaşantısına adapte olur. Ancak bu problemleri çözemez ise içine düşeceği sıkıntılar onu suça itecektir.

Kırdan kente doğru gerçekleşen göçün getirdiği temel problemlerden biri hızlı gecekondulaşmadır. Gecekondularda ki zor hayat şartları, işsizliğe bağlı olarak yaşanan ekonomik sıkıntılar, diğer semtlerdeki lüks yaşantı, o zor şartlar içerisinde yaşamaya çalışan çocukları etkilemektedir. Bu etki altında yetişen çocuklar toplumda yer edinme, lüks arabalara binme, gece kulüplerinde sabahlara kadar eğlenme, lüks konutlarda yaşama gibi hayallerine kavuşmak için kısa yoldan zengin olma güdüsüyle illegal yollara başvurdukları görülmektedir.

Adana Emniyet Müdürlüğüne son üç ay içerisinde ortaya çıkarılarak yayınlanan (33) önemli kaçakçılık olaylarından (10) tanesi tezimize örnek olmak için alınmıştır. Bu olaylar;

Olay 1: Adana İli Seyhan, Çukurova ve Yüreğir ilçelerine bağlı **Atakent, Dağhoğlu, Seyhan, Namık Kemal, Yeşilyuva, Bahçeşehir ve Selahattin Eyyübi Mahallelerinde** uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslara yönelik yapılan operasyon neticesinde, (20)

şüpheli ile birlikte (12 kilo 400 gram) satışı hazır vaziyette Kubar Esrar Maddesi, (9300 adet) Uyuşturucu Hap, (90 gram) Eroin Maddesi, (46 kök) Kenevir Bitkisi ile (1 adet) Ruhsatsız Tabanca ele geçirilmiştir.

Olay 2: Adana İli Seyhan, Yüreğir ve Sarıçam ilçelerine bağlı **Gülbahçesi, Şehit Erkut Akbay, Hürriyet, Gülpınar, Dumlupınar ve Baklalı Mahallelerinde** uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslara yönelik yapılan operasyon neticesinde, (28) şüpheli ile birlikte, (30 kilo 800 gram) satışı hazır vaziyette Kubar Esrar Maddesi, (4 Paket içerisinde 510 gram) Eroin Maddesi, (4 Paket) Kokain Maddesi, (282 Adet) Uyuşturucu Hap, (2 adet) Ruhsatsız Otomatik Av Tüfeği ile Uyuşturucu madde satışından elde edildiği değerlendirilen (3.800)TL. tutarında para ele geçirilmiştir.

Olay 3: Adana İli Seyhan İlçesi **Yeni Mahalle, Ova ve Sarıyakup Mahallelerinde** silah kaçakçılığı yapan şahıslara yönelik yapılan operasyon neticesinde, (7) şüpheli ile birlikte, (3) adet ruhsatsız Tabanca, (3) adet Şarjör, (1) adet Tabanca Namlusu, (1) adet Tabanca Gövdesi, (122) adet Fişek, (1) adet ruhsatsız Av Tüfeği ele geçirilmiştir.

Olay 4: Adana İli Seyhan ilçesine bağlı **Onur ve Hürriyet Mahallelerinde** uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslara yönelik yapılan operasyon neticesinde, (13) şüpheli ile birlikte, (273 Paket) satışı hazır vaziyette Kubar Esrar Maddesi, (198 Adet) uyuşturucu hap ele geçirilmiştir.

Olay 5: Adana İli **Onur, Şakirpaşa, Hürriyet, İncirlik, Yeşiloba, Sümer Mahallelerinde** uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslara yönelik yapılan operasyon neticesinde, (15) şüpheli ile birlikte, (87 kilo 400 gram) satışı hazır vaziyete Kubar Esrar Maddesi, (150 adet) Uyuşturucu Hap, (2 Adet) Ruhsatsız Tabanca, Uyuşturucu Madde satışından elde edildiği değerlendirilen (2.900) TL. tutarında para ele geçirilmiştir.

Olay 6: Adana İli **Hürriyet, İncirlik ve Selahattin Eyyubi mahallelerinde** uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslara yönelik yapılan operasyon neticesinde, (5) şüpheli ile birlikte, (79 kilo 300 gram) satışı hazır vaziyette Kubar Esrar Maddesi, (117 adet) Uyuşturucu Hap, Uyuşturucu Madde satışından elde edildiği değerlendirilen (2.400) TL. tutarında para ele geçirilmiştir.

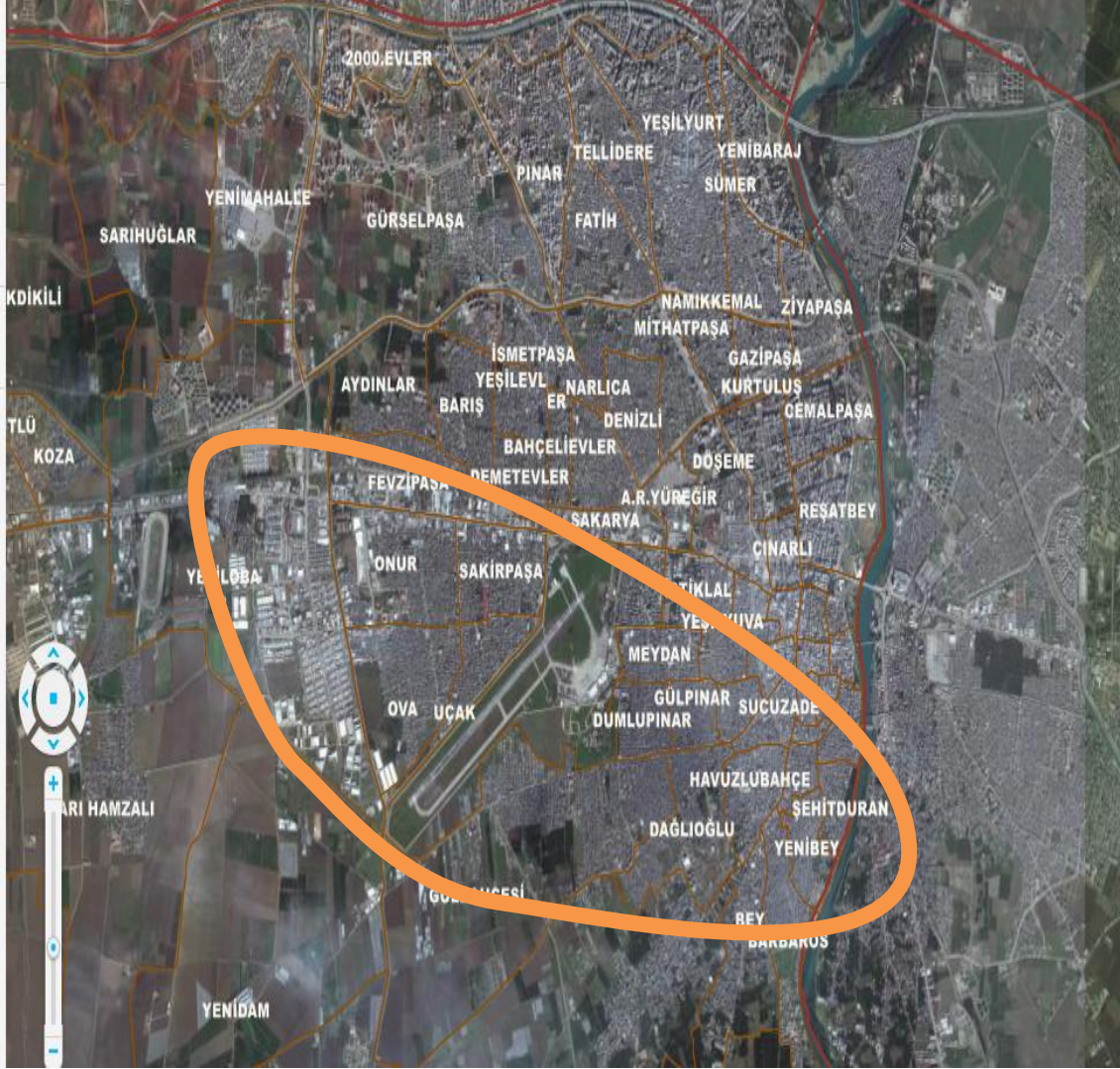
Olay 7: Adana İli Seyhan ve Sarıçam ilçelerine bağlı **Dağhoğlu, Yenibey, Sucuzade ve Baklalı Mahallelerinde** uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslara y6nelik yapılan operasyon neticesinde, (11) şüpheli ile birlikte, (28 kilo 500 gram) satışa hazır vaziyette Kubar Esrar Maddesi, (4 Paket) Eroin Maddesi, (38 Paket) Kokain Maddesi, çok miktarda uyuşturucu hap, (4 adet) Otomatik Av Tufeği ile Uyuşturucu madde satışından elde edildiği değerlendirilen (2.100)TL. tutarında para ele geçirilmiştir.

Olay 8: Adana İli Seyhan ve Y6reğir ilçelerine bağlı **Onur, Çamlıbel, Yenibey, Narlıca, Kurtuluş, S6mer ve Ziyapaşa Mahallelerinde** uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslara y6nelik yapılan operasyon neticesinde, (27) şüpheli ile birlikte, (187 kilo 150 gram) satışa hazır vaziyette Kubar Esrar Maddesi, (1 kilo 600 gram) Eroin Maddesi, (6 adet) Otomatik T6fek ile Uyuşturucu madde satışından elde edildiği değerlendirilen (7.000) TL. tutarında para ele geçirilmiştir.

Olay 9: Adana İli **şakırpaşa, şehit Duran, Çamlıbel, Dağhoğlu Mahalleleri ile İncirlik park alanında** uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslara y6nelik yapılan operasyon neticesinde, (23) şüpheli ile birlikte, 40 Kilo gram Esrar Maddesi ele geçirilmiştir.

Olay 10: Adana İli Seyhan, Çukurova, Sarıçam ve Y6reğir ilçelerine bağlı **Dumlupınar, G6rpınar, Meydan, Kurttepe ve Onur mahalleleri ile İncirlik park alanında** uyuşturucu madde ticareti yapan şahıslara y6nelik yapılan operasyon neticesinde, (31) şüpheli ile birlikte, (49 kilo 950 gram) satışa hazır vaziyette Kubar Esrar Maddesi, (46 kilo 360 gram) Eroin Maddesi, (3 kilogram) Toz Esrar Maddesi, (168 adet) Uyuşturucu Hap, (30 paket) Metamfetamin Maddesi, (1 adet) Ruhsatsız Tabanca, (2 adet) Av Tufeği ile Uyuşturucu Madde satışından elde edildiği değerlendirilen (37.200) TL. tutarında para ele geçirilmiştir.

Şekil 26. Olayların Olduğu Bölge Haritası

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü, 2015

Yukarıda verilen olayların meydana geldiği mahaller haritada gösterilmiştir. Olayların meydana geldiği Yeşiloba, Onur, Şakırpaşa, Dağlıoğlu, Uçak, Gülbahçesi, Barbaros mahalleleri başta olmak üzere içerisinde bunan mahalleler de yaşayan halkın %90'ı yukarıda belirttiğimiz ekonomik, siyasi, sosyal ve doğal afet nedenlerinden dolayı Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bulunan illerden göç ederek gelen şahıslardan oluşmaktadır.

4.2. Göçün Çocuklar üzerindeki etkisi

Göçten en çok etkilenen çocuklardır. Alıştığı ortamdan ayrılarak farklı bir ortama gelen çocuklar o ortama uyum sağlamada çeşitli zorluklarla karşılaşır. Çocukları suça iten sebeplerin başında ailenin çocuklar üzerindeki denetimi azalmasıdır.

Kırsaldan kente göç eden ailenin, içerisine girdiği yeni düzene uyum sağlama döneminde yaşayacağı güçlükler sebebiyle aile içerisindeki sevgi ve otorite ilişkileri zayıflayacaktır. Özellikle aile reisi statüsündeki babanın yoğun ve yorucu iş temposu ile geçim derdi, ailesini boşlamasına, denetim ve kontrolünü kaybetmesine sebebiyet vermektedir. Böyle ilgisiz, başıboş ve kontrolsüz bir ortamda yetişen çocuklar her türlü istimara ve suç işlemeye meyilli birer ferttir.

Ayrıca aile içinde yeni kent toplumunun istediği kişiliği verecek şekilde otorite ve sevgi ilişkileri gelişmemiştir. Buna rağmen kentlerde çocukların sosyalizasyonunu sağlayan aile dışındaki kurumlardan söz konusu küçükler, yeterince yararlanamaz. Göç eden anne baba köydeki davranış biçimlerini hemen değiştirmemekte, bu durum kentin özgür dünyasında bulunan gencin aile ile sorunlar yaşamasına yol açmaktadır²⁹.

Kırsal alanlardan kente göç, birçok şey gibi gencin kişilik oluşumunu da etkileyecektir. Yeni yetişen genç çevre ile kuvvetli bağlarının olduğu bir devrede ortam değişikliği ile karşı karşıya bırakılırsa kişilik oluşumunu yıpratıcı etkiler ortaya çıkacaktır.

Genç kendini çevreleyen şartların olumlu ya da olumsuz oluşu ölçüsünde kent hayatının gerekleri ile uyum veya çatışma durumunda olacaktır. Kente uyum, zamana bağlı olduğu için belli bir süre sonra şehre gelenler apayrı bir kültür meydana getireceklerdir. Kentleşme aile yapısı üzerinde eğitim, kültür, teknolojik imkânlar ve konfor sağlamak olumlu etkilerde bulunması yanında, aile bağlarının zayıflaması, gençleri aile dışında gruplara koyması gibi menfilikler de getirir. Grupların olumsuz

---

²⁹ KIRAY, M.: Toplumsal Değişme ve Kentleşme, Kentsel Bütünleşme, s:57-58, Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Yayını, No: 4, Ankara, 1984

hareketlerine yönelerek suça yönelmeler, boşanma ve evlilik dışı ilişkiler bu olumsuz etkilerin sonucudur³⁰.

Kentte bir diğer önemli sorun işsizlik ve geçim sıkıntısıdır. Toplumsal ekonomik düzeyin düşüklüğü, bir yandan maddî yaşama şartlarını ağırlaştırdığı için, bir yandan da toplumsal güçlükleri yoğunlaştırması sebebi ile dolaylı olarak kente ait uyum açısından menfi bir etkide bulunmaktadır³¹.

Şehir bölgelerine göç olayında gerek bireylerde gerek aile yapısı içinde çevre karşısından kültürel intibaksızlık görülmektedir. Bunun yanı sıra kırdan gelenlerin, işsiz kalmaları hâlinde sosyal dayanışma şuurunu yitirerek kendi grupları içine çekilmeleri söz konusudur³².

Kısaca şunu söyleyebiliriz, göç ile gelen aile bireylerinin çocuklar üzerinde kontrolü azdır. Yeni geldikleri ortama uyum sağlama dönemlerinde çocuklar her türlü istimara açıktır. Art niyetli insanlar tarafından bu çocukların suça teşvik edilebilecekleri gözardı edilmemelidir.

4.3. Suçu Önlemeye Yönelik Alınabilecek Tedbirler

Suç oranını belirleyen bazı değişkenlerin ülkenin karşı karşıya olduğu makro ekonomik sorunlarla ilişkili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla makro ekonomik sorunların (örneğin işsizlik) çözümü noktasındaki politikaların suç oranını azaltıcı etki yaratacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca göç oranının suç üzerindeki etkisini azaltmak için kırsal kalkınma politikalarına öncelik vererek göçü önleyici projeler geliştirmek gerekmektedir. Göçü önleyici politikalar şehirleşmeyi de azaltacağı için suç oranını azaltmada etkili olacaktır. Ayrıca sosyal politikaların geliştirilmesinin, bir yandan sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı kişileri kapsama ve suça meyli azaltıcı etki yapma; diğer yandan ise, özellikle büyük şehirlerde oluşmuş olan gettoların topluma entegre edilmesini (bütünleştirilmesini) öngören sosyal politikalar geliştirme

---

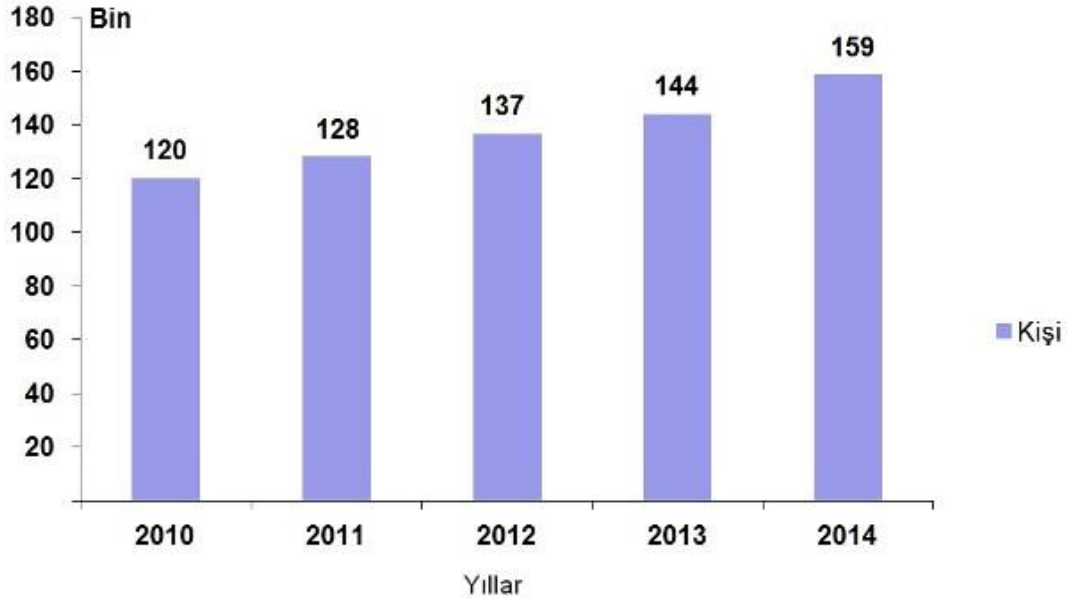
³⁰ SENCER, Yakut.: Türkiye’de Kentleşme, Bir Toplumsal ve Kültürel Değişme Süreci, Kültür Bakanlığı Yayını, Yayın No:345, Ankara, 1970.

³¹ KIRAY, M.: Toplumsal Değişme ve Kentleşme, Kentsel Bütünleşme, s:57-58, Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Yayını, No: 4, Ankara, 1984

³² YAVUZER, H.: Çocuk Psikolojisi, 6. Basım, s:78-85, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1982. Çocuk ve Suç, 4. Basım, s:212-214, 189-190, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1986.

noktasında, önemli olduğu ve politika yapımcıların suçu önlemek için bu noktalara ağırlık vermeleri gerektiği görülmektedir³³.

Şekil 27. Ceza infaz kurumunda bulunan kişi sayısı, 31 Aralık, 2010-2014

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2015

TÜİK verilerine göre 2014 yılında Ceza infaz kurumuna giren hükümlülerin sayısının 158 690 olduğu tespit edilmiştir. 2013 yılına göre %10.1 lik bir artış gözlenmektedir.

1 Ocak 2014-31 Aralık 2014 tarihleri arasında Ceza infaz kurumuna giren/çıkan tutuklu ve hükümlülerin suçlarına bakıldığında en fazla %17,5'lik oran ile hırsızlık suçundan yatanların oluşturduğu tespit edilmiştir.

Suçü önleyebilmek için öncelikle suçü neden olan sebeplerin ayrıntılı olarak incelenmesi gerekir. Ülkemizde suçü profiline bakıldığında mala karşı işlenen suçları ile haksız kazancın fazla olduğu kaçakçılık suçlarının ağırlıklı olarak işlendiği, hatta bu suçların günümüzde bilinçli ve planlı bir şekilde organize olarak işlendiği görülmektedir. Bu suçların kaynağını oluşturan en büyük sebep ekonomik sıkıntılardır. İnsanların ekonomik sıkıntılarının azalmasına paralel olarak göç ve suç oranlarında da azalmalar olacaktır.

³³ CÖMERTLER N. ve KAR M.; Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 2007, Cilt:62, Sayı:2, Nisan-Haziran

4.4. Yasa Dışı Göçle Mücadelede Alınacak Tedbirler

2011 yılında komşumuz olan Suriye de başlayan iç savaş nedeniyle ülkemizde en önemli sınır aşan sorunlardan biri olarak kabul edilen yasa dışı göç olayı yaşanmaktadır. Ülkemizin coğrafi konumu, çevre ülkelerdeki savaş ve istikrarsızlık durumunun sürekliliği, sınırların zor fiziki yapısı gibi etkenler, Ülkemizi yasa dışı göç ve göçmen kaçakçılığı faaliyetleri bakımından transit ve/veya hedef ülke konumuna getirmektedir. Ülkemizde 3 milyon Suriyeli göçmen barınmaktadır. Sınırlarımızın yasa dışı göçe karşı hassas konumu değerlendirilerek; güvenlik birimlerimizce, sorumluluk bölgelerinde bulunan ve yasa dışı göçmenlerce sıklıkla kullanıldığı tespit edilen giriş çıkış noktaları, güzergâhlar ile yasa dışı göçmenlerin ve organizatörlerin kullandıkları teknikler titizlikle analiz edilerek, ilgili kurumlarla her türlü koordinasyon sağlanmalıdır.³⁴

Yasadışı göç ile mücadele Ulusal ve Uluslararası birtakım tedbirlerin birlikte alınması ile mümkün olabilecektir.

- a. Yurt içinde kolluk tarafından alınabilecek tedbirler;
  - (1) İl sınırlarında Jandarma ve Polis tarafından kontrol noktaları oluşturulması, arazi araması ve yol uygulamaları ile sitemli bir şekilde belge ve kimlik kontrollerine ağırlık verilmesi,
  - (2) Sınır illerimizden ülkemize girişi müteakip, batı illerine doğru ilerleyen yasadışı göçmenlerin sınır dışı edilmelerinin daha az maliyetle sağlanabilmesi amacıyla sınıra yakı köylerde, güzergah üzerinde bilinen konaklama ve barınma merkezleri ile toplanma bölgelerinde sürekli kontroller yapılarak yakalanmalarının sağlanması,
  - (3) Yasadışı göçmenlerin illegal yollarla Türkiye'ye girerek batı illerine götürülmesine yardım yataklık, kılavuzluk, simsarlık ve organizatörlük yapanların pasifize edilmelerini sağlayıcı tedbirler geliştirilmesi,
  - (4) Yabancı uyruklu şahısları çalıştığı veya çalıştırılabileceği iş yerlerinin kontrol edilmesi, kaçak işçi çalıştırılmasının önlenmesi,

---

³⁴ 2010 Yılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi

- (5) Batı ve güney kıyılarımızda bulunan koy ve diğer bölgeler sık sık kontrol edilerek, bu bölgelerde küçük teknelerle açık denize gitmek üzere bekleyen yabancı toplanmalarının engellenmesi,
- (6) Yakalanan şahısları terör örgütleri ile bağlantılı olabilecekleri de göz önüne alınarak sorgulamalarda hassasiyet gösterilmesi,
- (7) Yasadışı göçmenlerin yakalanarak sınır dışı edilmelerinin yanı sıra işi organize eden suç şebekelerinin tespiti ve yakalanmasının da yeniden bu tür organizasyonlara girilmesini önlemek açısından büyük önem taşıdığı, bunun da ilgili kolluk kuvvetleri arasında işbirliğinin etkili bir biçimde yürütülmesi ile mümkün olacağı bilinci ile jandarma, emniyet ve sahil güvenlik teşkilatlarının merkez ve taşra birimlerinin yasadışı göç ile ilgili her türlü bilgi ve belgeleri karşılıklı olarak her aşamada ve her kademedede birbirleri ile paylaşımlar ve işbirliğinin üst seviyeye çıkarılmasının sağlanması, gerektiğinde uzman personel görevlendirme dahil her türlü yardımlaşmanın sağlanması.

b. Sınırlarda sınır birlikleri tarafından, iç bölgelerde ise kolluk tarafından alınan ve uygulanan yukarıdaki tedbirlerin yanı sıra;

- (1) Hudut kapılarının ve sınırların güvenliğinin sağlanması amacıyla Avrupa Birliği'nden gerekli desteğin alınması,
- (2) Vize rejimlerinin gözden geçirilerek uygulamaların sıkılaştırılması,
- (3) Yasadışı göçmenlerin geçici barınma ve yaşelerinin sağlanacağı merkezlerin açılması, bu maksatla Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve ilgili uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapılarak gerekli olan mali desteğin sağlanması,
- (4) Yasadışı yollardan sınır geçişi yapan yabancı uyruklu şahısları hızlı, etki ve güvenli bir şekilde geri gönderilmesini sağlayıcı gerekli düzenlemenin yapılması, bu kapsamda özellikle kaynak ülkelerle geri kabul anlaşmalarının imzalanması,
- (5) Farklı yasalarda yasadışı sınır geçişlerinde uygulanan cezaları ağırlaştırarak, caydırıcı hale getiren, suçta kullanılan vasıtaların müsaderesini öngören ve

göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretini ayrı bir suç olarak tarif eden yasal düzenlemelerin bir an önce yasalaşması ve hatta olabilecek gecikmeleri önlemek amacıyla söz konusu yasal düzenlemelerin birleştirilerek özel bir yasa içinde toplanması ve süratle yasalaşmasının sağlanması,

- (6) Pasaport, nüfus cüzdanı gibi belgelerin taklidinin zor hale getirilmesi,
- (7) Hedef Avrupa ülkelerinin bir yandan sınır önlemlerini arttırarak ve vize politikalarını sıkılaştırarak yasal göç kanallarını kapatırken, diğer yandan yasadışı göçü özendiren ve teşvik eden uygulamalarından vazgeçmelerinin sağlanması amacıyla girişimlerde bulunulması,
- (8) Uluslararası alanda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 28 Eylül 2001 tarihinde kabul ettiği, terörizmin finans kaynaklarının engellenmesi ve mülteci statüsü verilmesinin terör örgütlerince istismarının önlenmesine yönelik 1373 sayılı “Geniş Kapsamlı Anti-Terör Kararı”nın özellikle Avrupa ülkelerince uygulamasının ısrarla takip edilmesi, bu sayede terör örgütleri ile bağlantılı olduğunu iddia eden şahısların yaptıkları irtica başvurularının batı ülkelerinde kolayca kabul edilmesinin önlenmesi ve yasadışı göçü özendiren ve teşvik eden bu tür politikalarından vazgeçmelerinin sağlanmasının zorunlu olduğu değerlendirilmektedir.

SONUÇ

Ülkemizde sosyo-ekonomik gelişme bakımından bölgeler arasında farklılıklar vardır. Ülkenin doğusu, gelişmemiş iken; batısı, gelişmiş bir bölge konumdadır. Bölgesel farklılık, göçün yönünü etkiler. Göçler, doğu-batı yönünde meydana gelmiştir. Marmara, Ege ve Akdeniz bölgeleri göçün önemli bir bölümünü çekmektedir.

Aynı eğilim, il bazındaki göçlerde de gözlenir. Sosyo-ekonomik yönden gelişmiş olan iller, net göç almıştır. İstanbul her zaman ülke düzeyinde en önemli çekim merkezi konumundadır. İstanbul'un yanı sıra Kocaeli, Tekirdağ, Bursa, İzmir, Manisa, Aydın, Muğla, Antalya, Adana, Mersin ve Ankara belli başlı çekim merkezleridir.

Çekim merkezi konumundaki iller, çekim alanlarını zamanla çevredeki yerleşim birimlerine doğru genişletmiştir. Dolayısıyla, yeni çekim merkezleri ve 'kutuplar' ortaya çıkmıştır: Kocaeli-İstanbul-Tekirdağ, Çanakkale-Balıkesir-Bursa-Bilecik, Ankara-Eskişehir-Konya, İzmir-Manisa-Aydın-Denizli, Muğla-Antalya-Mersin

Türkiye'nin önemli sorunlardan biri, iç göç hareketleridir. Nüfus, ekonomik bakımdan bölgeler arasındaki eşitsizliğe paralel olarak, dengesiz bir şekilde dağılmakta; daha doğrusu belli başlı kentlerde yoğunlaşmaktadır. Göç nedeniyle çekim merkezlerinin altyapı yatırımları yetersiz kalmaktadır. Ayrıca, ekonomik sorunların yanında çözümü güç, sosyal sorunlar da ortaya çıkmaktadır. Sorunların çözümü, ekonomik gelişmeyi ülke düzeyinde dengeli bir şekilde yaymaya yönelik politikaların belirlenip uygulanmasına bağlıdır. Başlangıç noktası da, "kırsal kalkınma" olabilir. Bu sayede nüfus, kırsal alanlarda tutulabilir. Böylece kırdan kente göç azaltılabilir.

Türkiye' de batıya yönelik göçü azaltmanın bir yolu da, doğuda "bölgesel çekim merkezlerinin ortaya çıkarılmasıdır. Günümüzde bu görevi üstlenebilecek potansiyelde kentler vardır. Gaziantep, Diyarbakır ve Şanlıurfa'nın yanısıra Erzurum ve Van bölgesel kalkınma planları ile ekonomik gelişme bakımından belli bir düzeye ulaşırsa, göç için "cazibe merkezleri" olacaktır. Kısaca, göç veren yerleri ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan göç alan yerlerin konumuna yaklaştıracı politikaların belirlenip uygulanması gerekir. Göçü kontrol altına alma ve yönlendirmeye ilişkin politikaların tespiti ise, göçün sebep ve sonuçlarının bilinmesine bağlıdır.

Türkiye’de ki iç göç hareketleri ile ilgili yapılan tüm araştırmalar neticesinde göçün en önemli sebeplerinin ekonomik ve siyasi sebepler olduğu görölmektedir. Bulunduğu bölgelerde ekonomik sıkıntı çeken veya günümüzde halen etkisi büyük ölçüde görülen terör olayları sebebiyle göç etmek zorunda kalan kişi veya toplulukların geldikleri yeni yerin yaşantısına ayak uydurmaları oldukça zordur. İç göçle büyük kent mahallelerine eklenen taşra insanının derin ruhsal ve ekonomik sıkıntılarının dışavurumu, özünde toplumsal problemleri sıklıkla tek tek vakalar hâlinde kent gündemine taşımaktadır. Demografik etkenlerin ekonomik ve kültürel etkenlerle iç içe bulunması suç olgusunu ortaya çıkarmakta ve suçluluğun artışına sebep olmaktadır.

Bu etki altında yetişen çocuklar ve genç nüfusun toplumda yer edinme, lüks konutlarda oturma ve arabalara binme gibi hayallerine kavuşmak için kısa yoldan zengin olma güdüsüyle hareket ettikleri ve illegal yollara başvurdukları görölmektedir. Suçlu profillerinin incelenmesi sonucu ekonomik ve ruhsal sıkıntılar ile yetişen şahısların özellikle hırsızlık, yağma, dolandırıcılık ve kaçakçılık suçları başta olmak üzere adam öldürmeye kadar giden suçları işlendikleri görölmektedir.

Yargı sistemindeki boşluklar, kolluğun suç ve suçlularla mücadeledeki eksikliği, güvenlik güçleri arasındaki koordinasyon eksikliği, gelişen teknoloji ve suç tekniklerine ayak uyduramama gibi sebeplerden dolayı suçun ve suçlunun ortaya çıkarılmayışı suç işleyen kişilerin yeni suçlar işlemesine hatta münferit suç yerine daha planlı ve organize suçların işlenmesine sebebiyet vermektedir.

Suçun önlenmesine yönelik olarak başta kolluk kuvvetlerince suçlu profilleri çıkartılıp, kişileri suça iten sebepler üzerinde analizler yapılmalıdır. Çıkan sonuç neticesinde gerekli tedbirler alınmalıdır.

Tezimizde ağırlıklı olarak göçün ekonomik nedenleri ve bu sebepler neticesinde meydana gelen/gelebilecek suçlar ile göç ile gelen kişilerin gerçekleştirebilecekleri suçlara değinilmiştir. Ekonomik nedenler ile ilgili olarak kolluk tarafından yapılabilecek herhangi bir müdahale olamayacağı aşikârdır ancak hükümetler tarafından uygulanacak ekonomik politikalar sayesinde, insanların ekonomik sıkıntılarının azalmasına paralel olarak göç ve suç oranlarında da azalmalar olacaktır.

KAYNAKÇA

Algan, N., GAP Bölgesinde İç Göçler, Dış Göçler ve Kentleşme Açısından Bir Değerlendirme, Çukurova Ün. İİBF Der. loc. cit., s. 315, 1995.

Ay, Y. İç Göç-Suç İlişkisi: Mersin Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara, Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü, 2004.

Ayata, S. Toplumsal Çevre Olarak Gecekondu ve Apartman. Toplum ve Bilim, Sayı:46/47, İstanbul, Birikim Yayınları,1989.

Aytaç S. Uludağ Üniversitesi - İİBF - Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Bursa'da Kültür Değişimi: Göç Olgusuna Sayısal Bir Bakış.

Balcıoğlu, vd. Madde Bağımlılığı, Göç ve Suç. Yeni Symposium, 39(4), 2001.

Bayhan, V. Türkiye’de İç Göçler ve Anomik Kentleşme. Toplum ve Göç:II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, 1996, Mersin, Ankara, DİE-Sosyoloji Derneği Yayını, 1997.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin Kasım 2014 tarihli son verileri.

Bilgeseven K.A. İstanbul üniversitesi iktisat fakültesi, Sosyolog.

Buzdağlı Ö, Kızıltan A. Göç-Ticaret İlişkisi: Türkiye’nin Tüketim Malı İhracatı Üzerine Bir Uygulama Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 25, Sayı: 3-4, 2011.

Cil, T. 2003-2011 yılları arasında Adana İl J.K.lığında görev yapmış jandarma personeli.

Cömertler, N. ve Kar M. Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 2007, Cilt:62, Sayı:2, Nisan-Haziran.

Doh, R, Interprovincial Migration in Turkey and Its SocioEconomic Background: A Correlation Analysis, Nüfus Bilim Dergisi, 6, pp. 49-61, 1984.

Ergünay O; Jeofizik Mühendisi, Afet İşleri Eski Genel Müdürü Gazi Üniversitesi Deprem Araştırma ve Uygulama Merkezi Türkiye'nin Afet Profili.

Yamak, R. ve N. Yamak, Türkiye'de Gelir Dağılımı ve İç Göç, Dokuz Eylül Ün. Sos. Bil. Ens. Der. 1(1), 1999.

Gediz, B. ve M. H. Yalçinkaya, Türkiye'de İstihdam-İşsizlik ve Çözüm Önerileri: Esneklik Yaklaşımı, Celal Bayar Üniversitesi İİBF-Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Sayı: 6ss. 161-183, 2000.

Geray, C. Şehirsel Toplumun Kalkınması, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 6:235-236, Ankara, 1966.

Gökçe, vd. Gecekonduarda Aileler Arası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü. Ankara, T.C. Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları, 1993.

Güvenlik Bilimleri Dergisi, Mayıs 2013, 2(1), 35 - 56

Haviland, W.A. Kültürel Antropoloji. (Çev.) Hüsamettin İNAÇ, Seda ÇİFTÇİ. İstanbul, Kaknüs Yayınları, 2002.

Keleş, R. Kentleşme ve Konut Politikası, s:43-45, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, Rektörlük No: 540-541, Ankara, 1984.

Kıray, M.B. Toplumsal Yapı, Toplumsal Değişme. İstanbul, Bağlam Yayıncılık, 1999.

Kıray, M. Toplumsal Değişme ve Kentleşme, Kentsel Bütünleşme, s:57-58, Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Yayını, No: 4, Ankara, 1984.

Kızılcılık, S. ve Erjem Y. Açıklamalı Sosyoloji Terimleri Sözlüğü (4.Baskı). İzmir, Saray Kitabevleri, 1996.

Kocaman, T., Türkiye'de İç Göçler- İller Arası Kır-Kent Göçleri ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1965-1990) , TÜİK, Türkiye'de Tarımsal Yapı ve İstihdam, 1998.

Mutlu, Servet, Bölgesel İç Ticaret Hadleri, Kırsal Refah ve İç Göçler, Ekonomi ve İdari Bilimler Dergisi, C. 4, S. 1, ss. 69-87, 1970.

Munro, J., Migration in Turkey, Economic Development and Cultural Change, 22, pp. 634-653, 1974.

Oğuz, K. İç Göçün Kırsal Alanda Yarattığı Değişim: İçel Melleç.

Okun, B. ve R.W. Richardson, Regional Income Inequality and Internal Population Migration, Economic Development and Cultural Change, 9, pp. 128-143, 1961.

Özbek, A.: Sosyal Psikiyatriye Giriş, s.143-144, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları, Yayın No: 243, Ankara, 1993.

Özdağ, Ümit, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ve Do u ve Güneydoğu Anadolu'dan Batı'ya Göç Edenlerde Kültürel Yapı ve Kültürel Kimlik Sorunu, Türk Metal Sen.Yayını, 1995.

Sencer, Yakut. Türkiye'de Kentleşme, Bir Toplumsal ve Kültürel Değişme Süreci, Kültür Bakanlığı Yayını, Yayın No:345, Ankara, 1970.

Sır, A., Bayram Y. ve Özkan M. Zorunlu İç Göç Yaşamış Bir Grupta Travma Sonrası Stres Bozukluğu Üzerine Bir Ön Çalışma. Türk Psikiyatri Dergisi,9 (3), 1998.

Ayhan, İ. ve Çubukçu, K. M., Suç Ve Kent İlişkisine Ampirik Bakış: Literatür Taraması Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 22 Yıl : 2007/1 s.87-109, 1995.

Şanlı, H.İ., Türkiye' de İç Göçler, Uzaklık ve Yerleşim Büyüklüğü İlişkileri Üzerine Potansiyel Çekim Modeli Çerçevesinde Sayısal Bir Deneme, İTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, 1973.

Yavuzer, H. Çocuk Psikolojisi, 6. Basım, s:78-85, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Yar, F. "Türkiye de İşsizlik Sorunu (2002-2015)

Akademik Perspektif; Ulus ötesi Göçler ve Mülteci Sorunu, Kaynak: <http://akademikperspektif.com/2014/09/12/ulusotesi-gocler-ve-multeci-sorunu-suriye-ornegi/>, Erişim Tarihi: 03.05.2016

Eğilmez, Mahfi (2014) Kaynak: <http://www.mahfiegilmez.com/2014/04/ocak-2014-itibariyle-turkiyenin-nufusu.html>, Erişim Tarihi: (20.10.2015)

CNN TURK (2014) Kaynak: <http://www.cnnturk.com/haber/ekonomi/turkiye/davutoglu-tesvik-ve-istihdam-paketini-acikladi> (Erişim Tarihi: 02.04.2016)

Kulaksız, M. 19'uncu ve 20'nci Yüzyıl Göç Hareketleri, Kaynak: https://www.academia.edu/4904918/9UNCU_VE_20NC%C4%B0_Y%C3%9CZYI_L_G%C3%96%C3%87_HAREKETLER%C4%B0 (Erişim Tarihi: 03.03.2016)

Yavuzer, Haluk. Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 3.Basım, İstanbul, 1987.

2010 Yılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi, Kaynak: <http://www.bahum.gov.tr/anasayfa/index.html> (Erişim Tarihi: 03.03.2015)

ÖZGEÇMİŞ

01.05.1989 tarihinde Batman'ın Kozluk ilçesinde dünyaya gelen Metin ATAK, ilk ve ortaokul öğrenimini Kozluk'ta tamamladı. Daha iyi bir eğitim almak maksadıyla İstanbul İline göç etmek zorunda kalan ATAK, İstanbul Mecidiyeköy Lisesinde lise öğrenimini tamamlamayı müteakip 2013 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Bölümünden mezun oldu. Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Hakla İlişkiler Anabilim Dalı'nda 2014 yılı Nisan ayında başladığı Yüksek Lisans öğrenimini 2016 yılında tamamladı. Halen Trabzon il Jandarma Komutanlığı Bünyesinde görev yapmaktadır.

ATAK, iyi derecede Farsça ile orta derecede İngilizce bilmektedir.

Metin ATAK

Trabzon 2016

